

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
UGDYMO SISTEMŲ KATEDRA

Tatjana Andrijauskienė

Švietimo kokybės vadybos studijų programos magistrantūros studentė

**Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo tobulinimas
ikimokyklinio ugdymo įstaigose: vadybinis aspektas**

Magistro darbas

Mokslinis vadovas
doc. dr. N. Bražienė

Šiauliai, 2014

Darbas originalusTatjana Andrijauskienė
(studento parašas)

TURINYS

SANTRAUKA.....	4
SUMMARY.....	5
ĮVADAS	6
1. IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ UGDYMO PASIEKIMŲ VERTINIMO TOBULINIMAS IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOSE: VADYBINIS ASPEKTAS	11
1.1. Ikimokyklinis ugdymas Lietuvoje, jo samprata ir paskirtis.....	11
1.2. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas ir metodai.....	15
1.3. Ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančių dokumentų ir teisės aktų apžvalga.....	22
1.4. Pedagogų vaidmuo ugdymo procese	24
1.5. Tėvų ir institucijų bendradarbiavimas vaiko ugdymui ir vertinimo kokybei užtikrinti... 26	
2. IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ PASIEKIMŲ VERTINIMO TOBULINIMO IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOSE EMPIRINIS TYRIMAS	30
2.1. Tyrimo metodika ir organizavimas.....	30
2.2. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimo procesą lemiančių veiksnių tyrimo analizė	31
2.2.1. <i>Pedagogo įtakos pasiekimų vertinimo procesui analizė</i>	33
2.2.2. <i>Ikimokyklinio ugdymo institucijoje vykdomo vertinimo proceso analizė</i>	36
2.2.3. <i>Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimą lemiančių veiksnių tyrimas</i>	43
IŠVADOS	53
REKOMENDACIJOS	55
LITERATŪRA	56
PRIEDAI.....	60

LENTELĖS

1 lentelė. Bendrieji ugdymo kokybės kriterijai (Valantinas, 2012, cit. Cryer, 1999).....	20
2 lentelė. Respondentų turimos kvalifikacijos ir žinių, reikalingų ugdytinių pasiekimų bei daromos pažangos vertinimui, įsivertinimo rezultatai.....	34
3 lentelė. Respondentų turimos kvalifikacijos ir žinių, reikalingų ugdytinių pasiekimų bei daromos pažangos vertinimui, įsivertinimo balais rezultatai (N=152).....	34
4 lentelė. Ugdytinių pasiekimų ir daromos pažangos vertinimų rezultatų panaudojimas (N=152).....	41

PAVEIKSLAI

1 pav. Individualizavimas ir diferencijavimas ikimokykliniame ugdyme (Petkevičienė, 2013).....	16
2 pav. Galimos tėvų informavimo formos (Bernotienė ir kt., 2012).....	17
3 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių, %.....	31
4 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą, % (N=152).....	32
5 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal darbo stažą, % (N=152).....	32
6 pav. Respondentų nuomonių pasiskirstymas pagal tai, kaip jie vertina reikalavimus ikimokyklinio ugdymo pedagogui (N=152).....	33
7 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal jų pageidavimą tobulinti kvalifikaciją ugdytinių pasiekimų ir daromos pažangos vertinimo srityje, % (N=152).....	35
8 pav. Pedagogų renkami duomenys apie ugdytinius, prieš pradėdami dirbti su jais, % (N=152).....	36
9 pav. Respondentų naudojamos darbo formos, dirbant su vaiku papildomai, % (N=152).....	37
10 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal bendrą darbui su vaiku papildomai naudojamų darbo formų skaičių, % (N=152).....	38
11 pav. Duomenys apie ikimokyklinio ugdymo institucijose turimus patvirtintus ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimo aprašus, % (N=152).....	38
12 pav. Ikimokyklinio ugdymo institucijose vykdomo ugdytinių vertinimo proceso dažnumo vertinimas, % (N=152).....	39
13 pav. Ikimokyklinio ugdymo institucijose vykdomo ugdytinių vertinimo proceso dalyviai, % (N=152).....	40
14 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal taikomus ugdytinių pasiekimų ir daromos pažangos vertinimo veiklos būdus, % (N=152).....	41
15 pav. Ugdytinių skatinimui naudojami būdai, % (N=152).....	42
16 pav. Ugdytinių pasiekimų ir daromos pažangos atitikimo jų tėvų ir pedagogų lūkesčiams vertinimas, % (N=152).....	43
17 pav. Tėvų informavimą ir švietimą užtikrinančių veiksnių svarbumo vertinimas (balais) (N=152).....	44
18 pav. Analizę ir įsivertinimą užtikrinančių veiksnių svarbumo vertinimas (balais) (N=152).....	46
19 pav. Bendrą veiklų organizavimą ir dalyvavimą jose užtikrinančių veiksnių svarbumo vertinimas (balais) (N=152).....	47
20 pav. Tėvų ir pedagogų bendravimo kliūčių vertinimas (balais) (N=152).....	49
21 pav. Ugdytinių pasiekimų vertinimo proceso kokybę lemiantys faktoriai skaitine išraiška (balais) (N=152).....	51

SANTRAUKA

Tatjana Andrijauskienė. **IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ UGDYMO PASIEKIMŲ VERTINIMO TOBULINIMAS IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOSE: VADYBINIS ASPEKTAS.** Magistro baigiamasis darbas. Mokslinis vadovas doc. dr. N. Bražienė. Šiaulių universitetas, Ugdymo sistemų katedra, Šiauliai, 2014, 59 p.

Ikimokyklinis ugdymas mūsų šalyje užtikrina ugdymo kokybę, padeda išvengti socialinės atskirties ir sudaro kuo palankesnes sąlygas kiekvienam vaikui įgyti ir plėtoti asmenines kompetencijas. Lietuva priklauso šalims, kurios neturi oficialios nacionalinės, ikimokyklinio ugdymo programos, o tuo pačiu ir įstatymais reglamentuotos vaikų ugdymo pasiekimų ir pažangos vertinimo sistemos.

Tyrimo objektas. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimo tobulinimas ikimokyklinio ugdymo įstaigose: vadybinis aspektas

Tyrimo tikslas. Įvertinti ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimo tobulinimą ikimokyklinio ugdymo įstaigose vadybiniu aspektu. Tikslo įgyvendinimui pasirinkti tokie **metodai:** dokumentų analizė, anketinė ikimokyklinių ugdymo įstaigų pedagogų apklausa, anketinių duomenų kiekybinė ir kokybinė statistinė analizė.

Tyrimo dalyviai 152 pedagogai.

Tyrimo rezultatai parodė, kad pedagogai tobulintinais aspektais ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimo srityje laiko: nepakankamai išvystytą bendradarbiavimą ir bendrą įsitraukimą į veiklas su ugdytinių tėvais; kvalifikacijos tobulinimo trūkumą; valstybės reglamentuoto vaikų ugdymo pasiekimų ir daromos pažangos aprašo, bendro visoms Lietuvos ikimokyklinėms įstaigoms, nebuvimą. Kokybiškam vertinimo procesui trukdo ir per didelis ugdomų vaikų skaičius grupėse - dėl šios priežasties pedagogų krūvis per didelis, kokybiško ugdymo proceso užtikrinti neįmanoma. Pedagogų nuomone, ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimo kokybė priklauso nuo visų įstaigos pedagogų ir ugdytinių tėvų bendradarbiavimo bei objektyviai atliekamo vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo, kas ir patvirtina išsikeltą *hipotezę*.

SUMMARY

Tatjana Andrijauskienė. **Preschool Children's Education Achievements Assessment Improvement In Pre-school Institutions: Managerial Aspect.** Master's Paper. Scientific supervisor Assoc. Dr. N. Bražienė. Šiauliai University, Education Systems Department, Šiauliai, 2014, 59 p.

Pre-school education in our country ensures quality of education, helps to avoid social exclusion and facilitate optimum conditions for every child to acquire and develop personal competencies. Lithuania belongs to countries that do not have an official national pre-school programs also children's educational achievement and progress evaluation is not regulated by law.

The research focused on preschool children's education achievements assessment improvement in pre-school institutions: managerial aspect.

Paper aim is to assess the pre-school age children for assessment improvement in pre-school institutions from managerial point of view. Chosen methods to implement the aim: document analysis, questionnaire pre-school pedagogues survey questionnaire data with qualitative and quantitative statistical analysis.

Study included 152 pre-school teachers.

The results of study showed that for pre-school teachers main vulnerabilities, needed to improve, in preschool-age children for assessments process are insufficiently developed cooperation of parents and teachers, lack of parental involvement in joint activities, lack of training for pre-school teachers, not regulated by law description of children's educational achievements assessment improvement. Cause number of children in groups is larger than allowed by law, pre-school teachers are unable to perform quality of preschool-age children educational achievement and progress evaluation - workload is too high, the quality of the educational process is impossible. The quality of preschool children's education achievements assessment improvement depends on the cooperation of all pre-school teachers and parents and objectively conducted assessment of children's educational achievements, that confirmed the hypothesis of the study.

ĮVADAS

Temos aktualumas. Mūsų šalies ugdymo turinys suprantamas ne kaip griežtai reglamentuota programa, o kaip tam tikras procesas, kuriame svarbi turima vaiko patirtis ir sąsajos su aktualiais socialinės kultūrinės jo gyvenamosios aplinkos poreikiais. Jis užtikrina ugdymo kokybę, padeda išvengti socialinės atskirties ir sudaro kuo palankesnes sąlygas kiekvienam vaikui įgyti ir plėtoti asmenines kompetencijas (Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti 2006).

Vaiko augimo esmė yra tobulėjimas per naujus atradimus, bendravimą su kitais vaikais ir suaugusiais, nepažįstamos aplinkos tyrinėjimus, savo gebėjimų pastebėjimus ir kt. Kaip pastebi A. Ruzgienė ir S. Petružienė (2005) Svarbiausia ir pagrindinė priemonė, leidžianti užtikrinti harmoningą ikimokyklinio amžiaus vaiko raidą, yra darni ir palanki šeimos aplinka, o svarbiausia paslauga šeimai – užtikrinti paslaugų prieinamumą ir kokybę ikimokyklinėse įstaigose. Todėl akcentuojamas ikimokyklinio amžiaus vaiko visuminis ugdymas, apimantis vaiko kultūrinę, protinę, moralinę, fizinę, emocinę, pažintinę, socialinę ir dvasinę raidą.

Daugelyje šalių yra taikomi įvairūs ikimokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimo ir palaikymo būdai. V. Gražienės (2008) teigimu, vertinimas, įsivertinimas ir akreditacija yra svarbūs ikimokyklinio ugdymo kokybės garantai. Lietuvą galima priskirti šalims, kuriose ikimokyklinio ugdymo sistemai yra būdinga orientacija į integruotą ikimokyklinį ugdymą (vaikų globa ir ugdymas sudaro vieną visumą).

Kauno vaikų darželio „Vaivorykštė“ pedagogės V. Šalčienė ir A. Lagunavičienė (Vertinimas ugdant, 2012, p. 19), remdamosi savo ilgamete darbo patirtimi, apie ugdytinių pasiekimų vertinimą kalba taip: *„Pedagoginio darbo praktikoje vertinimą laikome kasdieninio darbo su vaikais dalimi. Atlikdamos vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimą, renkame įrodymus apie visas vaiko raidos sritis ir visas jas įtraukiame į vaiko ugdymo planus, siekdamos užtikrinti visuminį ugdymą. Tinkamai vertinti, daryti išvadas galime tada, kai vertinimas atliekamas reguliariai, įvairiapusiškai, objektyviai, pagrįstai ir teisingai. Kokybiškas vertinimas padeda atskleisti vaiko tobulėjimą“.*

Lietuvoje už ikimokyklinį ugdymą nacionaliniu ir vietos savivaldos lygmeniu atsako viena už švietimą atsakinga kompetentinga institucija – Švietimo ir mokslo ministerija. Tai atitinka šios dienos Europos Sąjungos ikimokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimo rekomendacijas. Sukurti teisiniai pagrindai, užtikrinantys ikimokyklinio ugdymo sistemos funkcionavimą šalyje, sudarytos sąlygos į ikimokyklinio ugdymo paslaugų teikimą įsitraukti ir privačiam sektoriui. Nacionaliniu mastu paskelbta ir vykdoma ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2011–2013 metų

programa, kurios tikslai ir uždaviniai dera su Europos Sąjungos rekomendacijose formuluojamais ikimokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimo prioritetais (Jankauskienė, 2012).

A. Valantino (2012) pateiktame straipsnyje „Ikimokyklinio ugdymo kokybė“, plačiai aprašoma ir parodoma, kad kokybiškas ikimokyklinis ugdymas padeda vėliau spręsti daugelį socialinių problemų – skurdą, nedarbą, mažina priklausomybes, gerina akademinis pasiekimus, daro teigiamą įtaką gyvenimo gerovei. Toliau plėtojant ikimokyklinio ugdymo sistemą Lietuvoje ikimokyklinio ugdymo kokybė tampa ypač aktuali.

Lietuva priklauso šalims, kuri neturi oficialios nacionalinės ikimokyklinio ugdymo programos. Yra tik šalies mastu patvirtintas Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų sąrašas (2005). Kiekviena ikimokyklinio ugdymo įstaiga kuria savo programą. Tačiau apie tų programų kokybę: kokiam ugdymui teikiamas prioritetas; kokios pedagoginės strategijos laikomasi; kokios turėtų būti susikurtos vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimo sistemos ir kaip jas reikėtų tobulinti; kokios priemonės ir kokie metodai būtų efektyviausi; kaip vertinimas padeda gerinti ugdymo kokybę; kas turėtų dalyvauti vertinimo procese, vieningo susitarimo nėra. Tai reiškia, kad ikimokyklinio ugdymo programų ir jų įgyvendinimo kokybė tampa itin svarbi.

Ištirtumas. Projekto „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra“ viešinio leidinyje (2011) aprašoma įvairių šalių patirtis ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo tobulinimo kokybės klausimais. Pastebėta, kad kiekviena šalis turi savitą požiūrį į ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimą.

O. Monkevičienė, V. S. Glebuviene, M. Jonilienė, ir kt. (2009) pastebi, kad visame pasaulyje ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo programų šiuolaikinėje mažų vaikų ugdymo erdvėje nuolat daugėja. Jomis siekiama daryti įtaką visapusiškai vaikų raidai, panaikinti vaikų pasiekimų spragas (atitaisant socialinį ir ekonominį neteisingumą, pasiekusį vaikus).

Šeimos ir ugdymo įstaigos sąveiką bei visuomenės informuotumą švietimo klausimais nagrinėjo J. Litvinienė (2002), I. Jonutyte, A. Budreikaitė (2005). Daug dėmesio šeimos ir visuomenės informavimui apie ikimokyklinį ugdymą ir švietimo pagalbą skyrė A. Juodaitytė, R. Gaučaitė, A. Kazlauskienė (2009). Mokslininkės parengė knygą „Informavimas apie ikimokyklinį, priešmokyklinį ugdymą ir švietimo pagalbą“, kurioje brėžiama, jog tėvų informavimo ir švietimo sistema padeda suformuoti ugdymo institucijos ir tėvų partnerystės vertės suvokimą, apspręsti bendradarbiavimo formas ir turinį. O. Monkevičienė (2008) apžvelgė ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo turinio kaitos tendencijas. Išanalizavo nacionalinio lygmens programų esmines idėjas, stengdamasi atskleisti ugdymo turinio modelius bei aprašyti jų požymius.

Australijos Čarlzo Darvino universiteto doc. dr. D. Szarkowicz (2006) aprašė, kaip kokybiškai atlikti ikimokyklinio amžiaus vaikų vertinimą ir jį fiksuoti kasdienės veiklos metu.

Mokslininkė pabrėžia, kad vertinimas dažniausiai apibrėžiamas kaip įrodymų surinkimo procesas ir sprendimo dėl jų surinkimas, o sprendimą galima priimti tik tuomet, kai surenkami kokybiški įrodymai.

Kaip matyti, įvairių autorių teigimu, ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo proceso kokybė yra neatsiejama bendros ikimokyklinio ugdymo kokybės dalis, tiesiogiai susijusi su vaiko elgsena ikimokyklinio ugdymo įstaigos aplinkoje, įgyjamu patyrimu. Lietuvoje ikimokyklinio ugdymo įstaigos – bene vienintelis kelias norint suteikti ikimokyklinio amžiaus vaikui švietimo pagalbą. Ugdymo turinys turi užtikrinti ugdymo kokybę, sudarant kuo palankesnes sąlygas kiekvienam vaikui įgyti ir plėtoti asmenines kompetencijas. Būtina kokybiško ugdymo(si) proceso dalis yra vaiko pasiekimų vertinimas. Kaip teigia R. Bernotienė ir I. Juraitienė, vertinimo paskirtis – pažinti vaiką, jo individualumą, gebėjimų lygį bei jo patirtį (kaip kinta vaiko gebėjimai per tam tikrą laiko tarpą), numatyti vaiko ugdymo(si) perspektyvas, pritaikyti ugdymo(si) procesą vaikų grupės ir kiekvieno vaiko poreikiams bei galimybėms. Todėl labai svarbu kokybiškai įvertinti kiekvieno vaiko ugdymo pasiekimus.

Problema. Siekiant kokybiškai įvertinti ugdytinių ugdymo pasiekimus, būtina tinkamai organizuoti patį vertinimo procesą, įtraukiant į jį visus su ugdytiniais ryšį turinčius pedagogus (kūno kultūros mokytojus, meno vadovus, logopedus, socialinius pedagogus ir kt.) ir tėvelius. Todėl iškyla svarbios nuostatos: apsisprendimas siekti ugdymo pasiekimų vertinimo tobulinimo kokybės, pedagogų ir tėvelių sutelkimas į bendrą kokybės siekimą, o tuo pačiu ir visų pedagogų bei vadovybės bendras pastangas rūpintis kokybišku ugdytinių įvertinimu. Nors ikimokyklinių įstaigų ugdymo programose aprašomi vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo metodai, vertinimo dažnumas ir pasiekimų fiksavimo formos, tačiau per mažai dėmesio skiriama pačiam vertinimo organizavimui, tikslaus termino nustatymo skirtingam vaikų amžiaus tarpsniui. Todėl ugdymo pasiekimų vertinimas sudaro šio tyrimo problematikos pagrindą.

Tyrimo objektas – ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimo tobulinimas ikimokyklinio ugdymo įstaigose: vadybinis aspektas.

Hipotezė. Tikėtina, kad ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimo kokybė tiesiogiai priklauso nuo įvairios srities pedagogų (šiuo atveju auklėtojų, logopedų, spec. pedagogų, meninio ugdymo vadovų, kūno kultūros mokytojų), tėvų bendradarbiavimo ir objektyvaus ugdytinių pasiekimų įvertinimo.

Tyrimo tikslas – įvertinti ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimo tobulinimą ikimokyklinio ugdymo įstaigose vadybiniu aspektu.

Tyrimo uždaviniai: Ikimokyklinio ugdymo vaikų pasiekimų vertinimo tobulinimo aspektams nustatyti būtina atlikti šiuos esminius uždavinius ir veiksmus:

1. Išsiaiškinti teorinius ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimo tobulinimo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje aspektus.

2. Išsiaiškinti pedagogų nuomonę apie tobulintinas ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo kokybės sistemos vietas.

3. Apibrėžti vertinimo ciklą, metodų bei informavimo apie vaikų pasiekimus galimybes, tobulinant ugdymo pasiekimų ir pažangos vertinimo sistemą.

4. Išanalizuoti trukdžius kokybiškam vaikų ugdymo pasiekimų atlikimui ir pažangos nustatymui.

Tyrimo metodologija. Mokslas yra visuomenės institucija, kurios paskirtis – kaupti informaciją, plėsti pažinimą, padėti spręsti įvairias žmogaus gyvenimo problemas naudojantis mokslinio pažinimo metodu, kurio esminiai bruožai – patikrinamumas ir patikimumas (Gedvilienė, Zuzevičiūtė, 2007). Analizuojant tyrimo duomenis, remiamasi būtent šiomis teorijomis, kad bet kuris mokslinės bendruomenės narys galėtų patikrinti, ar rezultatai patikimi ir įmanomi.

Lietuvoje švietimo sistema, o drauge, ir ikimokyklinis ugdymas vadovaujasi humanistine kryptimi, bei ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo individualizavimu - atsižvelgiant į amžiaus tarpsnių savitumą ir kiekvieno vaiko ugdymo(si) galimybes. Ikimokyklinėse įstaigose kiekvienas asmuo siekia save realizuoti: vaikams padedama atrasti savo gebėjimus, saviraiškos būdus, ryšius su bendraamžiais, pedagogais, artimaisiais, mokoma valdyti norus, emocijas, ugdomos įvairios kompetencijos; pedagogai turi galimybę pasitikrinti savo žinias, tobulintis jiems mažiau žinomose srityse, sugebėti keistis, atsižvelgiant į išorės ir vidaus aplinkos pokyčius.

G. Gedvilienė, V. Zuzevičiūtė (2007) išskiria pagrindines vertybes, vyraujančias humanistinėje tradicijoje:

- geroji žmogaus prigimtis,
- laisvės ir autonomijos siekis,
- kiekvieno žmogaus gebėjimas atskleisti savo galias,
- susikurti unikalią savastį.

Remiantis šiomis vertybėmis, tyrimas grindžiamas humanistine filosofine ugdymo kryptimi, kuri pabrėžia, kad žmogus turi teisę į save ir savo augimą

Tyrimo metodai

1. Mokslinės literatūros bei švietimo ikimokyklinėse įstaigose kokybę reglamentuojančių dokumentų analizė, vertinimas, interpretavimas.

2. Anketinė (pusiau standartizuota) apklausa raštu.

3. Statistinių duomenų analizė, naudojant Microsoft Office Exel 2003 kompiuterinę programą.

Tyrimo organizavimo etapai

Pirmajame etape, atlikus mokslinės literatūros ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų ir pažangos vertinimo ikimokyklinėse įstaigose temomis ir dokumentų, reglamentuojančių ikimokyklinį ugdymą Lietuvoje, analizę, parengtas ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimo tobulinimo ikimokyklinio ugdymo įstaigose vadybiniu aspektu teorinis pagrindimas.

Antrajame etape parengtas tyrimo instrumentas, atlikta anketinė apklausa.

Trečiajame etape analizuoti ir apibendrinti tyrimo duomenys, formuluotos išvados ir rekomendacijos.

Darbo naujumas, teorinis ir praktinis reikšmingumas.

Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo paskirtis – iš ties reikšminga ugdymo(si) proceso dalis, kurio pagalba atskleidžiamas vaiko individualumas, gebėjimai, patirties lygis, numatomos tolimesnio ugdymo(si) perspektyvos. Lietuvos ir užsienio mokslininkai nemažai skyrė laiko tyrinėdami vaikų ugdymo pasiekimų svarbą, kokybišką vertinimą ir daromos pažangos fiksavimą. Vertinimas dažniausiai suprantamas kaip tam tikrų įrodymų surinkimo procesas, nurodantis pedagogui kokį sprendimą priimti. Tyrimu nustatyta, kad pedagogai pripažįsta, kad ugdytinių pasiekimų ir pažangos vertinimas yra svarbus ir reikalingas, tačiau jie nepakankamai teoriškai bei praktiškai pasirengę atlikti kokybiškus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimus. Vertinimai atliekami tik paviršutiniškai, nes pedagogai nėra tikri jog jų turimų kompetencijų pakanka kokybiškam vertinimui atlikti ir fiksuoti. Svarbiausiais rodikliais, trukdančiais kokybiškam vertinimui atlikti, pedagogai įvardina pedagogų kvalifikacijos tobulinimo trūkumą ugdymo pasiekimų vertinimo srityje, per didelį ugdytinių skaičių grupėje ir pasigenda įstatymais reglamentuoto vaikų ugdymo pasiekimų aprašo, bendro visos šalies ikimokyklinėms įstaigoms. Tikėtina, kad šis tyrimas inspiruos tolesnius ir išsamesnius tyrimus šioje srityje.

Darbo struktūra. Magistro darbą sudaro santrauka lietuvių kalba, santrauka anglų kalba, įvadas, teorinės analizės ir empirinio tyrimo dalys, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas. Tyrimo duomenis iliustruoja 4 lentelės ir 21 paveikslas. Prieduose pateikiami ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogams skirtas klausimynas ir 8 duomenų apdorojimo lentelės. Darbo apimtis be priedų – 59 puslapiai.

1. IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ UGDYMO PASIEKIMŲ VERTINIMO TOBULINIMAS IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOSE: VADYBINIS ASPEKTAS

1.1. Ikimokyklinis ugdymas Lietuvoje, jo samprata ir paskirtis

Lietuvoje ikimokyklinis ugdymas yra pirmoji nuosekliojo švietimo sistemos dalis. Jis priskiriamas neformaliojo vaikų švietimo sričiai.

Visuomenės požiūriu ikimokyklinės vaikų ugdymo institucijos turi atlikti dvi pagrindines funkcijas: ugdymo (ikimokyklinės įstaigos turi ne tik tenkinti, bet ir plėsti vaiko pažintinius poreikius, kompensuoti pažintinio vystymosi ir socializacijos spragas šeimoje. Tai užtikrina ne tik sėkmingą vaiko mokymąsi ir aukštesnį išsilavinimą, bet ir nulemia jo pasiekimus suaugusiojo gyvenime) ir priežiūros (ikimokyklinė vaikų priežiūra svarbi ne tik sudaryti sąlygas abiem tėvams (o ypač vieninteliui iš tėvų nepilnoje šeimoje) dirbti. Ji ypač svarbi socialinės rizikos šeimų vaikams). Šios funkcijos yra dviejų – švietimo ir socialinės – politikų sandūroje. (Purvanekienė, 2005).

Tačiau svarbiausias pagal R. M. Andrikienę ir A. Ruzgienę (2001) ikimokyklinio ugdymo tikslas – suteikti bendriausius tautos kultūros pagrindus. Tai bendrakultūrinių vertybių perėmimas bendroje su suaugusiuoju veikloje, kiekvieną kartą tarsi „sukuriant“ jas iš naujo, panaudojant visas vaikui prieinamas tautos kultūroje ir konkrečioje šeimoje paplitusias veiklos formas. Nes pasak D. T. Dodge ir J. Phinney (2008), vaikai nuolat domisi pasauliu, nori daug ką sužinoti, kadangi yra labai smalsūs.

R. M. Andrikienė, A. Ruzgienė, (2001) išskyrė vaiko ugdymo(si) uždavinius:

- sukurti vaiko prigimtį atitinkančias ir jų fizinių bei dvasinių galių vystymąsi stimuliuojančias ugdymo sąlygas;
- orientuojantis į amžiaus ir individualias ypatybes skatinti galimybes veikti: psichines galimybes (pažinimo, valios dėmesio, emocijų sferos), fizines galimybes (veiksmai, praktiniai įgūdžiai), socialines galimybes (bendravimo normos ir įgūdžiai, žinių sistema, charakterio bruožai, socialiniai poreikiai, jausmai);
- išryškinti vaikų individualumą, jų unikalumą, atskleisti ir formuoti specialiuosius sugebėjimus, vaikų kūrybiškumo pradmenis;
- atsižvelgiant į individualias galimybes, supažindinti vaikus su menine kultūra ir kūrybos procesu kaip ypatinga žmogaus veiklos sritimi.

Švietimo ir mokslo ministerijos užsakytoje analizėje „Ikimokyklinio ugdymo kokybė“ (2012) dr. A. Valantinas rašo: „Lietuvą galima priskirti šalims, kuriose ikimokyklinio ugdymo sistemai būdinga orientacija į integruotą (vaikų globa ir ugdymas sudaro vieną visumą)

ikimokyklinį ugdymą. Ikimokyklinis ugdymas nacionaliniu ir vietos savivaldos lygmeniu priklausė ir priklauso vienai už švietimą pagal savo kompetenciją atsakingai institucijai. Tai atitinka šios dienos Europos Komisijos rekomendacijas. Yra sukurta galiojanti teisinė bazė, užtikrinanti ikimokyklinio ugdymo sistemos funkcionavimą šalyje. Tačiau dar nėra sukurta ikimokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimo ir palaikymo sistema, kurios pagrindiniai elementai – ikimokyklinio ugdymo sistemos funkcionavimo reglamentavimas, įsivertinimas, išorinis vertinimas ir akreditacija“ (Valantinas, 2012, p. 1).

Ikimokyklinio (priešmokyklinio) ugdymo įstaiga – pirmoji vaikučio mokykla, kurioje jis bendrauja su savo bendraamžiais, juos mėgdžioja, lavinasi, mokosi tvarkos. Anot I. Lemežytės (2011), ikimokyklinis ugdymas skatina mažylio socialinį, pažintinį vystymąsi, praturtina vaikų bendravimo su kitais patirtį, padeda pasiruošti mokymuisi mokykloje. Be to, ikimokyklinio ugdymo įstaigų teikiamos paslaugos labai naudingos vaikų tėveliams, kurie dėl užimtumo negali patys visą dieną prižiūrėti savo mažylio. Lietuvoje ikimokyklinis ugdymas nėra privalomas. Tėvai patys sprendžia, ar leisti vaiką į ikimokyklinio ugdymo įstaigą. Šiandieninės ikimokyklinės įstaigos turi dvejopą paskirtį – talkinti šeimai, ugdančiai vaiką, ir bendradarbiauti su šeima, ugdant jį vaikų darželyje. Tėvus ir pedagogus vienija vienas tikslas – vaiko gerovė. Vaikas kryptingai ugdomas tada, kai darniai sutaria šeima ir vaikų darželis, kai vaiko ugdymas darželyje ir šeimoje vienas kitą papildo (Litvinienė, 2002).

Lietuvos Respublikos Seimo priimtame įstatymo pakeitimo įstatyme (2011 m. kovo 17 d. Nr. XI-1281) rašoma, kad ikimokyklinio ugdymo paskirtis – padėti vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etninės, socialinius, pažintinius poreikius. Už ikimokyklinio ugdymo(si) turinį, remiantis LR Švietimo ir Mokslo ministro 2005m. balandžio 18 d. įsakymu Nr. ISAK – 627 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“, atsako ikimokyklinio ugdymo teikėjai, t.y. ikimokyklinio ugdymo turinio sudarymas decentralizuotas. Šis aprašas reglamentuoja ikimokyklinio ugdymo programų rengimo kriterijus, kuriais vadovaujantis ikimokyklinio ugdymo įstaigos rengia individualią ugdymo programą. Ikimokyklinio ugdymo įstaigos programą sudaro šios struktūrinės dalys:

- bendrosios nuostatos;
- ikimokyklinio ugdymo principai;
- tikslai ir uždaviniai;
- ugdymo turinys;
- ugdymo pasiekimai;
- naudotini šaltiniai ir literatūra.

Ikimokyklinės ugdymo įstaigos rengdamos savo įstaigos ugdymo programą remiasi metodinėmis rekomendacijomis ikimokyklinio ugdymo programai rengti (2006). Vaikų ugdymo

programą būtų galima apibrėžti plačiąja ir siaurąja prasmėmis. Plačiąja prasme ugdymo programa yra suvokiama, kaip „vaiko ugdymo dabarties ir ateities vizija, apimanti ugdymo aplinką, ugdymuosius poveikius, jų tikslus ir uždavinius. Programa turi atspindėti socialinės aplinkos iššūkius, reaguoti į pagrindines visuomenės problemas, su kuriomis susiduria vaikas ir jo šeima“. Vaikų ugdymo programa taip pat suvokiama ir kaip į ugdymo erdvę integruota profesionaliai teikiama paslauga vaikui ir šeimai, apimanti „prevencines skurdo smurto, sveikatos saugojimo, vaikų turinčių negalią, globos, priežiūros, ugdymo ir kitas poveikio priemones“. Siaurąja prasme ikimokyklinio ugdymo programa yra suvokiama kaip tam tikras ugdomųjų poveikių vaikui modulis, turintis aiškų, apibrėžtą ugdymo tikslą, kuris konkretinamas keliamais uždaviniais, turiniu, jo pateikimo būdais (pvz., nurodomos programos vykdymo vietos, veiklos rūšys ir pan.), priemonėmis (pvz., nurodomi reikalingi įrenginiai ir medžiagos ir pan.) (Glebuviienė, Jonilienė, Monkevičienė, ir kt. 2009, p. 167)

Kurdami ikimokyklinio ugdymo programą pedagogai prisiima atsakomybę už vaikų visuminį ugdymą(si), būtinausių vaiko amžiaus tarpsnių poreikių: judėjimo, fizinio ir psichinio saugumo, žaidimo, bendravimo, bendradarbiavimo, pažinimo, saviraiškos tenkinimą. Ugdymo programose turi būti atsižvelgiama į individualiuosius ir specialiuosius (gabių ir talentingų, dvikalbių, kitakalbių, specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių, socialinės atskirties aplinkoje augančių, sveikatos sutrikimų turinčių ir kt. vaikų) poreikius (Andrulaitienė, 2007).

M. Barkauskaitės ir R. Bruzgelevičienės (2002) teigimu, ugdymo kokybė – sutartinių vertės požymių visuma, rodanti kokių laipsnių, būdais bei priemonėmis švietimo įstaiga pasiekia savo paskirčiai būdingų švietimo sistemos ugdymo tikslų, tenkina ugdytinių poreikius, padeda pasiekti asmenybės brandos, geba valdyti procesus ir sąlygas. Tuo tarpu Europos Sąjungos dokumentuose, analizuojančiuose ikimokyklinio ugdymo kokybės problemą, konstatuojama, kad kokybės samprata yra sutartinė ir remiasi konkrečios visuomenės vertybėmis bei lūkesčiais. Ikimokyklinio ugdymo kokybės apibūdinimas yra dinamiškas ir nenutrūkstamas procesas, kuriame turi dalyvauti įvairios interesų grupės (tėvai, vaikai, šeimos, ikimokyklinio ugdymo paslaugų teikėjai ir t. t. (Valantinas 2012). Tyrimo „Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo turinio ir jo įgyvendinimo kokybės analizė“ (2009) rezultatai parodė, kad, decentralizavus ikimokyklinio ugdymo turinį, ikimokyklinio ugdymo įstaigoms ir pedagogams atsirado iššūkis užtikrinti ikimokyklinio ugdymo kokybę. Todėl ikimokyklinį bei priešmokyklinį ugdymą(si) teikiančios institucijos, nors jos ir nepriskiriamos prie formaliojo ugdymo, turėtų vadovautis kokybės kaip susitarimo samprata (Monkevičienė ir kt., 2009).

Ikimokyklinio ugdymo įstaigoje kokybė yra siejama su saugumo užtikrinimu, sveikatingumo funkcijų planavimu ir organizavimu, pilnaverte vaiko mityba, priežiūra, medicininiu aptarnavimu, nes visa tai tampa vaiko kokybiško fizinio ir dvasinio vystymosi

pagrindu. Be to, kokybės negalima užtikrinti nedalyvaujant tokiems ugdymo subjektams kaip psichologas, logopedas, defektologas, be vaiko vystymosi stebėjimo programų, specifinių testų naudojimo. Ikimokyklinio ugdymo kokybė taip pat gali būti traktuojama kaip tam tikru lygiu išugdytos vaiko kompetencijos arba kaip nenutrūkstama pedagogo ir vaiko sąveika ugdymo(si) procese (Gyliienė, 2005). Norint realizuoti ugdymo kokybę šioje įstaigoje daug dėmesio reikia skirti vaiko priežiūros, rūpybos organizavimui ir realizavimui, prigimtinių bei socialinio – kultūrinio pobūdžio teisių užtikrinimui, vaiko interesų atstovavimui, specialistų kompetencijų, paslaugų tinklo plėtojimui, specialistų pagalbos vaikui ir šeimai plėtojimui (Juodaitytė, Martišauskienė, 2008).

Apibendrinant galima teigti, kad siekiant apibrėžti ikimokyklinio ugdymo kokybę, būtina kalbėti ne apie bet kokią, o apie optimalų rezultatą, t.y. geriausią rezultatą. Tai reiškia, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai privalo įsisavinti lanksčią psichinių, dvasinių, intelektinių vaiko asmenybės subrendimo diagnostiką, kuria remiantis būtų užtikrinama ne tiek to amžiaus tarpsnio vaikų sveikata ar priežiūra, kiek intelektualinis, moralinis, estetinis lavinimas (Dodge, Rudick, Berke, 2008).

Akivaizdu, kad svarbiausiu čia tampa vaikas ir jo interesus bei poreikius atitinkantis ikimokyklinio ugdymo turinys.

Remiantis tuo, kad ikimokyklinis ugdymas yra švietimo sistemos posistemė, nuo kurios vystymosi pobūdžio ir rezultato priklauso visos sistemos kokybė, galima teigti, jog ikimokyklinio ugdymo kokybės samprata yra tapati priešmokyklinio ugdymo kokybės sampratai, kuri traktuojama kaip „sutartinių veiklos požymių visuma, rodanti, koku laipsniu, būdais ir priemonėmis yra pasiekiami nacionalinės švietimo sistemos tikslai, tenkinantys suinteresuotos visuomenės dalies poreikius, bei kaip (kokiais būdais, kaip saugiai), kokiomis priemonėmis ir koku laipsniu yra įgyvendinami konkrečios ugdymo įstaigos tikslai, vienareikšmiai nukreipti į individualių suinteresuotų asmenų poreikių tenkinimą“ (Burškaitienė, Vilkonienė, 2009).

Apibendrinant galima teigti, kad pagrindinės ikimokyklinės ugdymo institucijos funkcijos – vaiko priežiūra ir ugdymas. Ikimokyklinio ugdymo paskirtis – tenkinti vaiko poreikius, skatinti jo savarankiškumą, kūrybinių galių plėtojimą. Apibrėžiant ugdymo kokybę ikimokyklinėje įstaigoje, dažniausiai pabrėžiama, kad tai – sutartinių požymių visuma. Dažniausiai kokybę galima sieti su tuo, kas užtikrina vaiko fizinį ir dvasinį vystymąsi, t.y. saugumo užtikrinimu, kompetencijų plėtojimu ir kt. Ikimokyklinėje įstaigoje labai svarbu nuolat vertinti vaiko pasiekimus, juos fiksuoti ir stebėti daromą ugdytinių pažangą.

1.2. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas ir metodai

Ikimokyklinio amžiaus vaikas gyvena tą savo brendimo tarpsnį, kada užsimezga ir tvirtėja pradai, turintys labai didelę reikšmę kūno ir dvasios plėtotei. Vaikas išlavina jusles, išmoksta kalbėti, pagrindžia sąvokinį mąstymą ir kitų lyčių išraišką, pradeda formuotis jo būdas ir kt. Žinoma, vaikas gali augti visokiomis sąlygomis ir aplinkybėmis, jo kūno ir dvasios pradai, atsinešti su savim į pasaulį, gali skleistis ir klestėti arba vos prasiskleidę sunykti ar išsigimti. Bet organizuotas ugdymas, jei ne visada, tai bent dažnai gali duoti tai, ko nepajėgia skurdeivė šeima. (Gučas, 1994).

A. Gučas (1994) teigia, kad vaikų darželis yra organizuota vaikų brendimo globa, sudaranti jiems palankias sąlygas bręsti, gauti įvairios žaisti tinkamos medžiagos, susirasti savo amžiaus draugų. Tai svarbu ypač tada, kai vaikas šeimoje dėl nepalankių socialinių sąlygų neturi tinkamos apystatos, teikiančios jam medžiagos ir įspūdžių, taip pat neturi su kuo draugauti. Darželis sudaro palankias sąlygas vaiko funkciniai veiklai, intensyviai psichofizinių funkcijų plėtotei, skatinančiai ir interesų brendimą.

Jau keletą metų Lietuvoje aktyviai diskutuojama dėl ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo, siekiant užtikrinti ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo kokybę. (Bernotienė, Juraitienė, 2011). Pasak A. Kupčinsko (Vertinimas ugdant, 2012, p. 3), vertinimas ugdyme visada buvo ir tebėra opi problema. Dažnai jis asocijuojasi su formalia kontrole, kritika, baime, o iš tikrųjų vertinimas yra galimybė įsivertinti, nustatyti savo (ar kito) gebėjimus, numatyti tobulėjimo kryptis. Tinkamai organizuotas vertinimas gali tapti puikia mokymosi motyvacijos skatinimo priemone.

Vertinimo paskirtis – padėti vaikui tobulėti, atskleisti, ką jis jau žino ir gali, o ne sutelkti dėmesį į tai, ko jis nežino arba negali atlikti (Neifachas 2008 (1)). Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimas iš tiesų yra prasminga ir būtina pedagogo kasdienė praktinė veikla. Vertinami vaiko ugdymo(si) pasiekimai pabrėžia jo sėkmes, ypač tose srityse, kuriose dar pasitaiko įvairių sunkumų, taip pat numato, ką ir kaip reikia tobulinti. Įstaigose, dirbančiose pagal ikimokyklinio ugdymo programas, naudojami įvairūs vertinimo būdai, metodai, padedantys stebėti vaiko pažangą bei fiksuoti individualius pasiekimus.

Ikimokykliniame amžiuje vertinama vaiko fizinė, emocinė – socialinė, pažintinė branda. Su šia informacija individualiai supažindinami vaikų tėvai (įtėviai, globėjai). Griežto standarto, pagal kurį būtų galima įvertinti ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimus, nėra patvirtinta. Įstaigose dažniausiai naudojami įvairūs būdai, metodai, padedantys pedagogams stebėti vaiko pažangą bei fiksuoti individualius pasiekimus (Gražienė, 2008). A. Petkevičienė (2013) teigia, kad vaikų ugdymosi pasiekimai vertinami pagal kiekvieno vaiko individualią pažangą du kartus

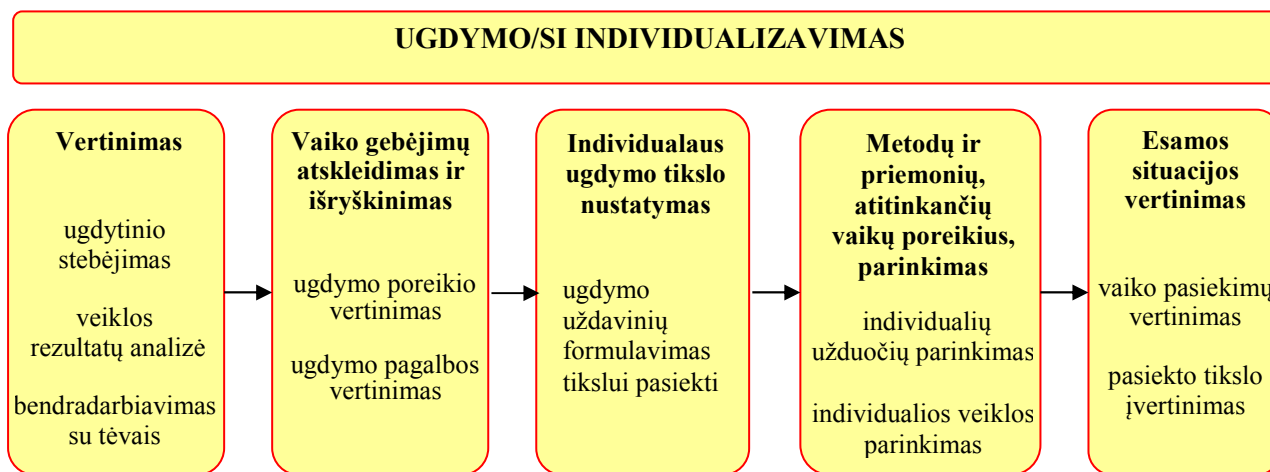
per metus (esant poreikiui vykdomas tarpinis vertinimas). Nuolatinis vaiko stebėjimas suteikia galimybių išryškinti ir atskleisti jo gebėjimus, išsikelti tikslą, kuris padeda parinkti vaikui tinkančius ir jo poreikius atitinkančius ugdymo(si) metodus bei priemones. Vaiko pasiekimų vertinimas suteikia pedagogui grįžtamąjį ryšį apie išsikeltą tikslo pasiekimą, parinktų metodų ir priemonių veiksmingumą.

Kaip teigia O. Monkevičienė ir kt. (2011), šiuolaikiniu požiūriu, vertinimas yra tęstinis procesas, apimantis nuolatinį vaiko stebėjimą, ugdymo(si) įrodymų užrašymą, kitaip sakant, vaiko veiklos – ką jis daro ir kaip jis tai daro – nuolatinį pedagoginį dokumentavimą. Pedagoginis dokumentavimas tai yra nematomo pedagoginio proceso vyksmo pavertimas matomu:

- užrašant vaiko samprotavimus, pasikalbėjimus su kitais vaikais, pokalbius su pedagogu;
- surenkant vaikų darbus (piešinius, aplikacijas, rašymo, skaičiavimo pavyzdžius) ar darbų nuotraukas;
- aprašant vaiko dalyvavimo individualioje veikloje, mažos grupelės veikloje, visos grupės veikloje ypatumus;
- aprašant vaiko elgesio įprastinės ir netikėtose situacijose, įprastoje ar pasikeitusioje aplinkoje ypatumus.

Planuodami ugdymo turinį pedagogai vykdo ugdytinių vertinimą, kaupia ir fiksuoja vaikų pažangą vaikų dienoraščiuose, rengia tėvų apklausas ir kt. Siekiant individualizuoti ir diferencijuoti ugdymo turinį pedagogams siūloma:

- derinti frontalią ugdymą su ugdymo individualizavimu ir diferencijavimu;
- į vaikų pažangos vertinimą aktyviau įtraukti tėvus, ne tik renkant informaciją apie vaikus, bet ir supažindinant tėvus su vaikų pažanga ir įtraukiant juos į vaikų individualizuoto ugdymo kūrimą;
- kuriant individualizuotą ugdymą vadovautis pateikta veiksmų seka (1 pav.).

1 pav. Individualizavimas ir diferencijavimas ikimokykliniame ugdyme (Petkevičienė, 2013)

Dažniausiai atliekamas vaikų stebėjimas, pokalbiai su vaiku natūralioje aplinkoje, vaiko veiklos, kūrybos darbų analizė, vaizdo įrašai, nuotraukos, pokalbiai su tėvais, klausimynai tėvams ir pedagogams. Stebėjimas padeda planuoti ir vertinti (Szarkowicz, 2006). Mokslininkė teigia, kad „stebėdami vaiką, užsiimančią kasdiene veikla atskirai nuo kitų grupės vaikų, kartu su bendraamžiais ar dalyvaujant suaugusiajam, galime surinkti daug įrodymų apie tai, ką vaikas sugeba ir ko galėtų pasiekti“ (Szarkowicz, 2006, p. 31). Tačiau šis metodas turi ir trūkumų, nes dažniausiai apsiribojama tuo, ką vaikas sugeba atlikti.

Kaip numato *Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti.* (2006), vertinimo medžiaga gali būti dokumentuojama vaiko pasiekimų aplanke. Aplanke kaupiami vaiko dailės ir kiti darbeliai, sukurtos knygelės, vaiko klausimai, pasakojimai, samprotavimai, žodinė kūryba, išsakytos idėjos, vaiko rašytinės kalbos pavyzdžiai, nuotraukos, įvairios vaiko veiklos stebėjimo užrašai, pedagogo refleksija apie vaiko pasiekimų lygį, daromą pažangą ir ugdymo perspektyvą. Taip pat vaiko pasiekimai gali būti fiksuojami vaiko metraštyje ar dienoraštyje. Jame užrašomos žinios apie vaiką, pedagogų, tėvų, specialistų komentarai, įvairūs interviu ir pokalbiai su vaiku. (Petkevičienė, 2013). Kokios informavimo formos tinkamiausios informuojant tėvus apie vaiko ugdymąsi? Tai formos, padedančios tėvams suprasti esminius ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimo tikslus, paskirtį ir prasmingumą (Bernotienė ir kt. 2012).

Galimos tėvų informavimo formos pateikiamos 2 paveiksle. Svarbu pasirinkti tinkamą informavimo formą pagal esamą situaciją.

2 pav. Galimos tėvų informavimo formos (Bernotienė ir kt., 2012)

Pedagogas apsibrėžia, kokią informaciją teiks tėvams. Jokiu būdu ši informacija neturėtų būti labai plati. Rengiantis pokalbiui su tėvais, prasminga peržiūrėti visą sukauptą medžiagą apie

kiekvieno vaiko pasiekimus, iš anksto apmąstyti, kokiais vaiko pasiekimais reikėtų pasidžiaugti, kas sekasi sunkiau ir ką tobulinti (Bernotienė ir kt., 2012).

Taigi, apibendrinant galima teigti, kad ugdymas ikimokyklinio amžiaus tarpsnyje yra iš ties labai svarbus tiek pačiam vaikui, tiek ir vertinantiems pedagogams, specialistams, tėvams, nes kokybiškai atliktas vertinimas ir fiksuojama pažanga, pakloja pamatus tolimesniam vaiko ugdymui. Tačiau, kad tinkamai pasirinkti vertinimo kriterijus, atitinkančius vaiko amžiaus tarpsnį, individualius gebėjimus, būtina užtikrinti vertinimo kokybę.

Ikimokyklinio ugdymo kokybės vertinimas

Mokslinėje literatūroje pateikiami įvairūs švietimo kokybės apibrėžimai: „poreikių atitikimas“, „nuolatinis tobulėjimas“, „plėtra“ ir pan. Lietuvos autoriai linkę pritariti Vakaruose populiariam požiūriui, jog kokybė – tai kliento poreikių patenkinimas (Lamanauskas, 2004). Kokybės užtikrinimas turi būti integrali švietimo institucijų vidinės vadybos dalis (Pukelis, 2011).

Šiandienos ikimokyklinės institucijos atlieka be galo daug funkcijų, o ugdymas neatsiejamas nuo globalizacijos procesų visuomenėje, kurių pagrindu kuriamos naujos ugdymo programos, formos ir metodai, atitinkantys tiek visuomenės, tiek ir ugdytinių tėvų lūkesčius. Pasak S. Neifacho (2008 (1)), ugdymo programos yra kuriamos atsižvelgiant į naujus teorinius-filosofinius ugdymo kokybės pagrindus.

Pastaruoju metu visuomenėje vis aktyviau diskutuojama apie ikimokyklinio ugdymo įstaigos kokybinius pokyčius ir jų rezultatus. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo turinio ekspertų komisija sudarė Metodines rekomendacijas ikimokyklinio ugdymo programai rengti (2006), kuriose apibrėžta moderni ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimo sistema (Burškaitienė, Vilkonienė, 2009). Metodines rekomendacijas paskatino rengti 2005 metais Lietuvos Respublikos švietimo ministro išleistas įstatymas dėl 2005 m. balandžio 18 d. Nr. ISAK-627 Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo – tai ikimokyklinio turinio kaitą apibrėžiantis dokumentas.

Švietimo ir mokslo ministerijos užsakymu 2004 metais Klaipėdos universiteto atlikto tyrimo „Ikimokyklinio ugdymo pasirinkimo galimybės Lietuvoje“ duomenimis, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo prieinamumas, kokybė ir veiksmingumas šiandien nepakankami. Atsižvelgdama į šio ir dar keletos tyrimų duomenis, Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2007–2012 metų programą, kurios tikslas – atsižvelgiant į socialinius, kultūrinius ir ekonominius veiksnius, didinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo prieinamumą ir veiksmingumą, gerinti kokybę. 2011 m. kovo 1 dieną ši programa pakeista į naują, patobulintą Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2011–2013 metų programą, kurios siekiai labai panašūs į prieš tai buvusios.

Ugdymo paradigimų kaita ir naujai kylančios ugdymo turinio kaitos tendencijos įgalina tyrėjus atskleisti į vaiką orientuotos paradigmos svarbą. Ši paradigma akcentuoja vaiką dėmesio centre ir pabrėžia, jog vaiko savitumus, poreikius, raidos dėsningumus, reikalauja individualaus požiūrio į vaiką ir jį supančią aplinką. (Mečkauskienė, 2008). Todėl, pasak J. Ruškaus ir kt. autorių (2012), ikimokyklinio ugdymo kokybę galima vertinti keliais požiūriais: tėvų požiūriu, ikimokyklinio ugdymo paslaugų teikėjo požiūriu, paties vaiko požiūriu, vaiko raidos požiūriu, kurie būdami šiek tiek skirtingi neneigia vienas kito, daro įtaką ikimokyklinio ugdymo kokybės sampratai.

Tėvai labiau akcentuoja ikimokyklinio ugdymo aplinkos saugumą, pasitikėjimą paslaugų teikėju ir pageidavimą, kad aplinka tenkintų jų vaiko poreikius. Jų manymu, svarbūs ikimokyklinio ugdymo kokybės aspektai yra šie: personalo šiluma santykiuose su vaikais ir jų tėvais, gera ugdymo programa, socialinės ir fizinės vaikų veiklos, sveikatos ir saugumo užtikrinimas. Vertindami ikimokyklinio ugdymo struktūros kokybę, tėvai pabrėžia prieinamą kainą už paslaugas ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos pasiekiamumą (Ruzgienė, Petružienė, 2005).

Taigi apibendrinant galima teigti, kad ugdymo kokybę vertinti nėra lengva, reikia atsižvelgti tiek į ugdymo paslaugų teikėjų – pedagogų požiūrį, tiek ir tėvų bei pačių vaikų požiūrį. Svarbu numatyti, pagal kokių kriterijus yra vertinama ikimokyklinio ugdymo kokybė.

Ikimokyklinio ugdymo kokybės vertinimo kriterijai

Kiekvienas vaikas ugdomi savo tempu. Kauno lopšelio-darželio „Ažuoliukas“ direktorės pavaduotoja ugdymui L. Spranaitienė (Vertinimas ugdant, 2012, p. 24) rekomenduoja: *„tikslingiau vertinimo kriterijus skirstyti ne pagal amžių, o didesniais tarpsniais: ankstyvajam, ikimokykliniam ir priešmokykliniam amžiui. Vertinimo kriterijai – tai siekiamybė. Ankstyvojo amžiaus vaikai kriterijus įvykdyti turėtų trečiųjų, ikimokyklinio – šeštųjų, priešmokyklinio – septintųjų gyvenimo metų pabaigoje. Taip vertinant vaikas lyginamas pats su savimi, o ne su bendraamžiais, akcentuojama konkreta vaiko“.*

Bet koks kokybės vertinimas privalo būti kažkuo pagrįstas, o ypatingai ikimokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimas ir vertinimas, nes jis atliepia pačių mažiausiųjų poreikius. O. Monkevičienės (2008) nuomone ugdymas ikimokyklinėje įstaigoje akcentuojamas kaip sudarymas vaikams kuo palankesnių sąlygų, kurios turi įtakos ugdytinio vidinių galių plėtočiai, jo saviraiškai ir saviraidai. Tokia ugdymo samprata ikimokyklinėse ugdymo institucijose dirbantiems pedagogams kelia tikslą – ugdyti laisvą ir kūrybingą asmenybę, kuriai būtų sudarytos kokybiškos ugdymo(si) sąlygos.

Sprendžiant apie ikimokyklinio ugdymo kokybę labai svarbus kriterijus yra teikiamo ikimokyklinio ugdymo rezultatai – vaiko pasiekimai. A. Valantinas straipsnyje „Ikimokyklinio

ugdymo kokybė“ (2012), remdamasis amerikiečių mokslų daktaru J. D. Cryer išskyrė bendruosius ugdymo kokybės kriterijus (1 lentelė).

1 lentelė

Bendrieji ugdymo kokybės kriterijai (Valantinas, 2012, cit. Cryer, 1999).

Ugdymo kokybės kriterijai	Ugdymo kokybės kriterijaus aprašymas
Saugi priežiūra, globa (care)	Atidi suaugusiųjų priežiūra, atitinkanti vaiko amžių ir jo galimybes. Saugūs žaislai, įranga ir baldai.
Sveika priežiūra, globa	Vaikai turi galimybę veikti, ilsėtis, ugdytis savitarnos ir švaros palaikymo įgūdžius. Patenkinami vaiko mitybos poreikiai.
Vaiko raidą skatinanti aplinka	Vaikas turi galimybę rinktis žaidimo ir mokymosi veiklas įvairiose srityse: kalbos lavinimo, kūrybingumo ugdymosi per menus ir vaidybinius žaidimus, smulkiosios ir stambiosios motorikos įgūdžių lavinimo, mokymosi skaičiuoti ir t. t.
Pozityvi sąveika su suaugusiais	Vaikas gali pasitikėti suaugusiais, mokytis iš jų, patirti malonumą bendraudamas su jį prižiūrinčiais ir ugdančiais suaugusiais.
Individualios emocinės raidos skatinimas	Drąšinimas vaiką veikti savarankiškai, saugiai ir kompetentingai bendradarbiauti.
Pozityvių santykių su kitais vaikais skatinimas	Leidžiama sąveikauti su bendraamžiais palankioje aplinkoje (atmosferoje) ir teikiama suaugusiųjų pagalba reguliuojant tarpusavio santykius.

G. Šimkienė (2010), apibendrinusi įvairių autorių (Berry (1990), Gronroos, (2000); Haksever, Render, Russell, Murdick (2002)) nuomones, išskiria šiuos **kriterijus, kurių pagalba tėvai vertina paslaugų kokybę**:

1. *Profesionalumas ir įgūdžiai*. Tai kriterijus, parodantis ar paslaugos teikėjas bei jo darbuotojai turi žinių ir įgūdžių, o taip pat sistemų ir fizinių resursų, reikalingų profesionaliam jų problemų sprendimui.

2. *Saugumas*. Šis kriterijus apima personalo žinias, kompetenciją ir mandagumą, jų sugebėjimą įteigti pasitikėjimo ir saugumo jausmą.

3. *Nusistatymas ir elgsena*. Tai kriterijus, parodantis kaip darbuotojai, teikiantys paslaugą, rūpinasi ugdytiniais ir ar yra suinteresuoti, kad jų problemos būtų sprendžiamos kuo palankiau.

4. *Prieinamumas ir lankstumas*. Tai kriterijus, parodantis ar paslaugos teikėjas, vieta, kur teikiama paslauga, darbo valandos, darbuotojai bei veikiančios sistemos suprojektuotos ir veikia taip, kad būtų kuo lengvesnis priėjimas prie paslaugos, ar yra pasiruošę lanksčiai prisitaikyti prie kliento reikalavimų ar pageidavimų.

5. *Tvirtumas ir pasitikėjimas*. Šis kriterijus apibrėžiamas kaip sugebėjimas suteikti žadėtą paslaugą laiku ir tokią, kokios ir buvo tikėtasi. Tai reiškia, kad paslaugų įmonė suteikia paslaugą teisingai iš pirmo karto ir laikosi savo pažadų.

6. *Klaidų atitaisymas*. Kriterijus parodo, ar, jei kažkas vyksta ne taip, ar atsitinka kažkas nenumatyto, paslaugos teikėjas nedelsiant imsis priemonių, kad kontroliuotų situaciją ir rastų naują priimtina sprendimą.

7. *Paslaugos aplinka*. Kriterijus parodo, ar fizinė paslaugos aplinka ir kiti aplinkos aspektai suteiks teigiamą paslaugos proceso supratimą.

8. *Reputacija ir patikimumas*. Kriterijus parodo, kiek paslaugos teikėju galima pasitikėti ir leidžia atitinkamai įvertinti jo pastangas. Galima sakyti, jog už gerą įvaizdį tėvai sumoka papildomai.

9. *Akivaizdumas*. Šis kriterijus apima fizinius paslaugos aspektus, tokius kaip aptarnavimo priemonės, personalo išvaizda, instrumentai bei įranga, naudojami paslaugos teikimo procese, fizinė paslaugos išraiška, kiti klientai.

Kalbant apie ikimokyklinio ugdymo kokybę, jos rodiklius paprastai yra išskiriamos dvi kokybės rūšys (tipai): struktūros kokybė ir proceso kokybė.

Struktūros kokybę sudaro gana lengvai pamatuojamos savybės, kurios apibūdina ikimokyklinio ugdymo sistemą, jos funkcionavimą, taip pat lemia ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklos ypatumus: teisės aktai, reglamentuojantys ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklą, ikimokyklinio ugdymo sistemos finansavimo lygis, teisingumas (lygios galimybės, ikimokyklinio ugdymo sistemos prieinamumas), pedagoginio personalo išsilavinimas ir kvalifikacijos tobulinimas, personalo darbo sąlygos, vaikų grupės dydis, vaikų, tenkančių vienam pedagogui, skaičius, fizinė aplinka, ugdymo planas ir programa, pedagoginio personalo kvalifikacija, programos trukmė (apie tai bus aprašoma vėliau). Kartais struktūros kokybės samprata yra išplečiama įtraukiant į ją tokius veiksnius kaip personalo atlyginimas, personalo kaita, tėvų mokesčių dydis (Valantinas, 2012, cit. D. Cryer, 1999). Vaizdžiai tariant, struktūros kokybę sudaro veiksniai, kurie lemia ikimokyklinio ugdymo sistemos ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos funkcionavimo ypatumus „iš išorės“. Tai šalies mastu nustatomi reikalavimai ikimokyklinio ugdymo sistemos ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklai.

Proceso kokybę lemia ikimokyklinio ugdymo įstaigos funkcionavimas kiekvieną dieną: kaip pedagogai bendrauja su vaikais, kaip bendrauja ir bendradarbiauja personalas, kaip sąveikauja vaikai, personalas ir vaikų tėvai (Valantinas, 2012, pagal Ishime, Wilson, Evans, 2010). Tiriant proceso kokybę paprastai analizuojami vaikų žaidimų su bendraamžiais ir suaugusiais socialiniai aspektai: ar darbo užduotys su įvairia medžiaga atitinka vaikų amžiaus tarpsnį ir brandą, kaip į vaikų elgesį reaguoja pedagoginis personalas, kaip ir kiek pedagogai dalyvauja vaikų veiklose, kaip yra valdomos vaikų grupės ir jų veikla, kaip bendrauja vaikai su bendraamžiais.

Taigi, išeina, kad ikimokyklinio ugdymo kokybės buvimas tiesiogiai susijęs su vaiko elgsena ikimokyklinio ugdymo įstaigos aplinkoje, jo įgyjamu patyrimu

Dažnai kokybės sampratoje atskirai išskiriami ugdymo rezultatai, kurie vertinami vaiko raidos arba tėvų teigiamu požiūriu į ikimokyklinį ugdymą.

Apibendrinant galima teigti, kad apie ikimokyklinio ugdymo struktūros kokybę sprendžiama nagrinėjant šalies mastu taikomą ikimokyklinio ugdymo sistemos funkcionavimo reglamentavimą, finansavimo ypatumus, keliamus reikalavimus pedagoginio personalo išsilavinimui, profesinės kvalifikacijos sistemos ypatumus. Apie ikimokyklinio ugdymo proceso kokybę sprendžiama nagrinėjant tik konkrečių ikimokyklinių įstaigų veiklą, lyginant ikimokyklinio ugdymo įstaigų veiklos rezultatus, atskirų savivaldybių ikimokyklinio ugdymo sistemos veiklos rezultatus (Valantinas, 2012).

1.3. Ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančių dokumentų ir teisės aktų apžvalga

Lietuvos švietimo koncepcijoje (1992) švietimas įvardijamas kaip pamatinis visuomenės raidos veiksnys, visų socialinių reformų pagrindas. Šiame dokumente atsispindi vaiko poreikių svarba. Koncepcija skelbia, kad ikimokyklinis ugdymas atliepia pagrindinius vaiko poreikius – saugumo, aktyvumo, saviraiškos. Jo uždavinys – skatinti vaiko savarankiškumą, iniciatyvą, kūrybiškumą bei saugoti ir stiprinti vaiko sveikatą.

Lietuvos Respublikos sveikatos ministro 2010 m. balandžio 22 d. įsakymu Nr. V-313 patvirtinta Lietuvos higienos norma HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, kuri nustato pagrindinius, ikimokyklinį ir (ar) priešmokyklinį ugdymą organizuojančių įstaigų, ugdymo proceso organizavimo sveikatos saugos reikalavimus. Higienos norma taikoma projektuojant, statant, rekonstruojant, remontuojant, įrengiant, naudojant ir eksploatuojant ikimokyklinio ugdymo įstaigas. Svarbiausia šios higienos normos nuostata, kad įstaigoje turi būti sudarytos saugios ugdymo sąlygos kiekvienam vaikui.

Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymo pakeitimo įstatyme Nr. IX 1630 (2003) švietimas apibūdinamas kaip veikla, kuria siekiama suteikti asmeniui visaverčio savarankiško gyvenimo pagrindus ir padėti jam nuolat tobulinti savo gebėjimus. Mokyti – prigimtinė kiekvieno žmogaus teisė. Švietimas – asmens, visuomenės ir valstybės ateities kūrimo būdas. Jis grindžiamas žmogaus nelygstamos vertės, jo pasirinkimo laisvės, dorinės atsakomybės pripažinimu, demokratiniiais santykiais, šalies kultūros tradicijomis. Remiantis minėto įstatymo 7-uju straipsniu ikimokyklinis ugdymas, pagal švietimo sistemos sandarą atitinka tokius punktus:

1. Ikimokyklinio ugdymo paskirtis – padėti vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etninės, socialinius, pažintinius poreikius.

2. Ikimokyklinis ugdymas vyksta šeimoje, o tėvams (globėjams) pageidavus ar atsakingoms už vaiko teisių apsaugą institucijoms rekomendavus, pagal ikimokyklinio ugdymo programą.

3. Ikimokyklinis ugdymas teikiamas vaikui nuo 1 iki 5 (arba 6) metų.

4. Ikimokyklinio ugdymo programą vykdo lopšeliai, lopšeliai-darželiai, darželiai, mokyklos-darželiai ir kitos mokyklos, turintys licenciją laisvasis mokytojas ar kitas švietimo teikėjas.

5. Ikimokyklinio amžiaus vaiką namuose auginančiai šeimai teikiama švietimo pagalba Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

1998 m. liepos 10 d. Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministras K. Platelis pasirašė įsakymą Nr. 1080 dėl ikimokyklinės ugdymo įstaigos nuostatų. Šiame įsakyme tiksliai apibrėžiami ikimokyklinių įstaigų tikslai, uždaviniai, funkcijos, struktūra, komplektavimas ir kiti svarbūs orientyrai, reikalingi tam, kad įstaigos kokybiškai atliktų savo paskirtį.

2007 m. rugsėjo 19 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2007–2012 metų programą, pavesdama Švietimo ir mokslo ministerijai koordinuoti šios programos įgyvendinimą.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2007–2012 metų programos paskirtis:

- didinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo prieinamumą visoms gyventojų grupėms, mažinant socialinę atskirtį ir skirtumus tarp savivaldybių;
- užtikrinti lanksčias ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugas, atitinkančias ilgalaikės ekonominės visuomenės plėtros perspektyvas;
- laiduoti gerą ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo kokybę, formuoti mokymosi visą gyvenimą pradmenis ir mažinti pasitraukimo iš mokymosi proceso riziką.

Šios programos tikslas – atsižvelgiant į socialinius, kultūrinius ir ekonominius veiksnius, didinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo prieinamumą ir veiksmingumą, gerinti kokybę.

Švietimo ir mokslo ministras G. Steponavičius 2011 m. kovo 1 d. patvirtino naują Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2011–2013 metų programą, kurios paskirtis – didinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo prieinamumą ir įvairovę, ypač kaimo gyvenamosiose vietovėse, mažinant socialinę atskirtį ir skirtumus tarp savivaldybių; užtikrinti lanksčias ir kokybiškas ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugas ir reikiamą švietimo pagalbą, atsižvelgiant į individualius vaikų ugdymosi poreikius. Programos tikslas lygiai toks pat, kaip ir prieš tai buvusios.

Šioje programoje numatyta, kad, jos įgyvendinimo laikotarpiu, Lietuvoje atsiras bent pusšimtis privačių ikimokyklinio ugdymo įstaigų, kurios prisidės prie jau esamų dvidešimties privačių ikimokyklinių įstaigų.

Visų šių teisių dokumentų pagrindu ikimokyklinės įstaigos, kaip tarpininkės tarp valstybės ir šeimos, plėtodamos įvairių sričių paslaugas, pasak A. Stašionytės, (2010), turi laiduoti galimybę vaikams augti sveikiems, maksimaliai naudotis geromis ugdymosi galimybėmis, savirealizacija, gyventi saugioje aplinkoje, jaustis mylimiems ir svarbiems, įgyti savarankiškumo

kasdieniniame gyvenime, plėtoti savo socialinius tarpasmeninius santykius, pasitikėjimą savimi ir pan.

Apibendrinant teisės aktų ir dokumentų apžvalgą, galima teigti, kad Lietuvoje yra nemaža teisinė bazė, reglamentuojanti ikimokyklinį ugdymą tam, kad ugdymas būtų prieinamas, užtikrintų lanksčias ir kokybiškas paslaugas, atitiktų individualius vaiko poreikius ir tėvų lūkesčius.

1.4. Pedagogo vaidmuo ugdymo procese

2003 m. spalio 9 d. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. ĮSAK-1407 dėl pareigybių, kurias atliekant darbas yra laikomas pedagoginiu, sąrašo patvirtinimo, buvo patvirtintas pareigybių sąrašas, kuriame nurodytos pedagoginio darbo pareigos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje: auklėtojas, direktoriaus pavaduotojas ugdymui, direktorius, judesio korekcijos mokytojas (pedagogas, logopedas, meninio ugdymo mokytojas (pedagogas, mokytojas, neformaliojo (papildomojo) ugdymo mokytojas (pedagogas, plaukimo instruktorius, priešmokyklinio ugdymo pedagogas, psichologas, socialinis pedagogas, specialusis pedagogas, surdopedagogas, tiflopedagogas, koncertmeisteris, akompaniatorius.

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatyme Nr. IX-1630 (2003) apibrėžta, jog pedagogas – asmuo, įgijęs valstybės nustatytą išsilavinimą ir pedagogo kvalifikaciją. Kompetencija traktuojama kaip mokėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, įgūdžių, gebėjimų, vertybinių nuostatų visuma.

Ikimokyklinio ugdymo pokyčiai kelia vis didesnius reikalavimus ugdymo įstaigų pedagogų kompetencijoms, didina jų atsakomybę už vaikų ugdymosi turinio kokybę. Todėl ugdymo procese pedagogas atlieka ypač svarbų vaidmenį, jis turi priartėti prie vaiko taip, kaip tai daro mama ir tėtis, kad vaikas susikurtų pasitikėjimo ir saugumo jausmą. Remiantis Neill (1964), pedagogas ugdymo procese atlieka pagalbininko ir vedlio vaidmenį, kai vaikas laisvai mokosi to, kas jam įdomu ir atitinka individualius interesus (Ruškus, Žvirdauskas, Žvirdauskienė ir kt., 2009, p. 18). Pasak D. T. Dodge, J. Phinney (2008), pedagogai, vadovaudamiesi Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo programa, gali padėti vaikui įgyti įgūdžių įvairiose raidos srityse. Pavyzdiniame auklėtojo pareigybės aprašyme (2005-11-11, įsak. Nr. ISAK-2249) auklėtojas apibūdinamas, kaip asmuo, ugdantis vaikus nuo vienerių iki penkerių/šešerių metų pagal ikimokyklinio ugdymo programą. Savo profesinėje veikloje auklėtojas turi gebėti taikyti šiuos ugdymo principus: visuminį ugdymą, individualizavimą, tęstinumą, dermę.

Apraše taip pat išskiriamos auklėtojo funkcijos: organizuoti ir vykdyti ugdomąjį procesą:

- planuoti grupės ugdomąją veiklą;
- kurti grupės ugdomąją aplinką, parinkti priemones;

- ugdyti ir/ ar dalyvauti vaikų ugdymo(si) procese;
- prireikus dalyvauti rengiant individualias vaikų ugdymo(-si) programas;
- sistemingai vertinti, fiksuoti vaikų daromą pažangą, apie vaikų pasiekimus informuoti tėvus (globėjus);

- teikti informaciją, pagal kompetenciją konsultuoti tėvus (globėjus), kitus įstaigoje dirbančius specialistus ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo klausimais;

- inicijuoti ir/ar dalyvauti bendruose įstaigos renginiuose, projektuose ir kitose veiklose.

Auklėtojas teisės aktų nustatyta tvarka atsako už savo darbo kokybę bei vaikų saugumą ugdymo(-si) proceso metu įstaigoje ir už jos ribų.

Vaiko ir pedagogo glaudus ryšys ypač svarbus grupės mikroklimato kūrimui, pasitikėjimo tarp suaugusiojo ir vaiko užmezgimui, visa tai padeda pedagogui lengviau priartėti prie vaiko ir jį pažinti ir vertinti jo galimybes. S. Neifacho (2008 (1)) teigimu, didžiausias iššūkis pedagogams yra tinkamu metu suteikti tinkamą pagalbą vaikui vystytis teisingai. Pasak J. S. Pocienės (2010), alternatyvioje Montessori ugdymo sistemoje svarbi auklėjančiojo asmenybė, jo pasirengimas, pedagoginė erudicija, todėl kreiptinas dėmesys, kad ugdyti mažuosius gali tik tam pasirengęs ir pedagoginę dvasią turintis žmogus. Šioje ugdymo sistemoje ugdytojas turi būti daugiau kantrus nei veiklus, o iš glaudaus santykio su vaiku turi skliti meilė, dėmesys ir pagarba. Valdorfo alternatyvioje ugdymo sistemoje pagrindinis reikalavimas ugdytojui – „jausti didelę pagarbą vaiko atsineštomis į pasaulį dvasios – sielos raidos galimybėms“

S. Neifacho (2008 (2)) nuomone, labiausiai ugdymo kokybę ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje priklauso nuo šių edukacinių veiksnių:

- specialistų-pedagogų bendrųjų gebėjimų bei darbo metodikos;
- ugdymo proceso organizavimo bei realizavimo;
- edukacinės grupės aplinkos sukūrimo;
- ugdymo proceso dalyvių (įstaigos administracijos, pedagogo, vaiko, šeimos) komunikacijos, jų autoriteto, asmeninių savybių.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtros projekte (2012) rašoma, kad švietimas – veikla, kuria siekiama suteikti asmeniui visaverčio savarankiško gyvenimo pagrindus ir padėti jam nuolat tobulinti savo gebėjimus. Šiuolaikiniam pedagogui nepakanka vykdyti tradicinės funkcija, jis dažnai turi imtis naujų, neįprastų vaidmenų, kas reikalauja naujos patirties. Ši patirtis siejama su nuolatinių profesinių įgūdžių atnaujinimu. Remiantis šiuolaikinėmis globalizuoto pasaulio tendencijomis pedagogų profesinį augimą būtina suprasti kaip ilgalaikį augimo ir tobulėjimo procesą, besiremiantį patirtimi ir pedagogo galimybėmis.

Mažas vaikas visą jį supantį pasaulį išgyvena per savo patirtį, taip suvokdamas save kaip asmenį, mokydamasis įveikti sunkumus. Vaiko ugdymo(si) sėkmę užtikrina jį dominanti veikla (Dodge, Phinney, 2008). Vaikui pradėjus lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigą pagrindiniu ir artimiausiu žmogumi jam tampa pedagogas-auklėtojas, kuris gali ir privalo pasiūlyti įdomią ir rezultatyvią veiklą.

Apibendrinant galima teigti, kad pedagogas ugdymo proceso kokybei turi itin didelę reikšmę. Tačiau jam privaloma nuolat tobulinti savo kvalifikaciją, kadangi keičiantis laikui jam nepakanka vien tik turimų tradicinių funkcijų ir gebėjimų. Pasaulis globalėja, todėl svarbu jį tai atsižvelgti.

Dar vienu svarbiu aspektu užtikrinant ugdymo kokybę laikoma tėvų ir ikimokyklinės ugdymo įstaigos bendradarbiavimas, kuris padeda užtikrinti ir vaiko vertinimo kokybę.

1.5. Tėvų ir institucijų bendradarbiavimas vaiko ugdymui ir vertinimo kokybei užtikrinti

Ikimokyklinis ugdymas Lietuvoje suprantamas kaip pradinė švietimo sistemos grandis, kuri tobulinama atsižvelgiant į bendrąsias visuomenės švietimo ir žmogaus ugdymo idėjas. Šiai grandžiai Lietuvos švietimo sistemoje skiriama nemažai dėmesio. Lietuva, orientuodamasi į ES švietimo politiką, nukreiptą į ugdymo ir socialinių paslaugų integravimą, teikiant paramą vaikui ir šeimai, pereina nuo siauros institucinės krypties specializacijos (lopšelis, darželis, mokykla, globos namai) prie visapusiško ugdymo (Stašionytė, 2010).

Vaikų darželio bendruomenė yra mikromodulis visuomenės, kurioje siekiama vaikų gyvenimo kokybės, kiekvienam bendruomenės nariui prisiimant tam tikrą atsakomybę ir pareigas. Tėvus ir pedagogus vienija vienas tikslas – vaiko gerovė. Vaikas kryptingai ugdomas tada, kai darniai sutaria šeima ir vaikų darželis, kai vaikų ugdymas šeimoje ir darželyje vienas kitą papildo. (Litvinienė, 2002). Kiekviena žmogus turi savo, jau susiformavusią, pasaulėžiūrą, kurios pagalba grindžiamas santykių pobūdis su kitais žmonėmis. Ugdytiniai (išskyrus, jeigu jie yra suaugę) dar tik formuojasi savo pasaulėžiūrą, kurią suaugęs keičia ir turtina (Gedvilienė, Zuzevičiūtė, 2007)

Tėvų dalyvavimas įvairiose ugdymo institucijos sudarytose grupėse padeda drauge spręsti problemas ir pasiekti bendrų tikslų.

Tėvų edukacija – žinių, įgūdžių ir kompetencijų įgijimas, vystomas sprendžiant socialines, ekonomines, politines ir aplinkosaugos problemas. Formalus ugdymas ir abipusis mokymasis – svarbūs bendruomenės vystymo(si) aspektai. Per jų įtraukimą į bendruomenės grupes ir veiklas žmonės išmoksta ir atranda turimus gebėjimus, įgūdžius, žinias ir supratimą, kuris įgalina prisiimti naujus vaidmenis ir atsakomybę. Tai prisideda prie viso gyvenimo mokymosi

įgyvendinimo, kuriant galimybes refleksijai ir patirties įsivertinimui, leidžiant dalytis žiniomis per kritišką dialogą. Bendruomenės vystymasis drąsina žmones įveikti baimes, prietarus ir nusistatymus, kurie apriboja dalyvavimą ir savęs vertinimą (Litvinienė, 2002).

Bendradarbiavimas. Norint pasiekti visapusiško rezultatyvaus vaiko ugdymo, reikalingas ne tik kompetentingo, puikiai savo darbą išmanančio pedagogo ir vaiko, bet ir šeimos nuolatinis bendravimas ir bendradarbiavimas. Kaip rašoma knygoje *Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas* (2007), vaikams yra naudingas tėvų ir ugdymo įstaigos pedagogų bendradarbiavimas, nes kai tėvai bendradarbiauja, vaikams geriau sekasi.

Viena iš prioritetinių šiuolaikinės ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklos sričių – bendradarbiavimas su šeima. Anot I. Jorutytės, A. Budreikaitės (2005), ikimokyklinė įstaiga – tai bendruomenė, kur vaikas užmezga intensyvius socialinius santykius su skirtingais suaugusiaisiais ir bendraamžiais, tai daro įtaką tolimesnei vaiko integracijai į visuomenę. Tad ši bendruomenė turi sudaryti maksimalias sąlygas, skatinančias kognityvinę, socialinę, dvasinę vaiko raidą. Siekiant sėkmingos vaikų socializacijos ir kokybiško ugdymo, būtina stiprinti sąveiką vaikas – šeima – ugdymo institucija.

Tėvai yra lygiaverčiai partneriai ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros klausimais, todėl teikiant ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugas, siekiant maksimalios kokybės, turėtų dalyvauti darbuotojai, tėvai ir, kai kuriais atvejais, patys vaikai.

Ikimokyklinio ugdymo pasirinkimo galimybės Lietuvoje tyrimas (2004), atskleidė, kas yra svarbu tėvams, ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogams ir vadovams. Tyrimo duomenimis, tėvų apsisprendimą leisti vaiką į vaikų darželį lemia socialinių ir edukacinių paslaugų poreikis. Jų apsisprendimas susijęs su siekiu patenkinti vaiko bendravimo su bendraamžiais poreikį.

Tėvų įtraukimas – tėvų dalyvavimas nuolatinėje, dviejų procesų reikšmingoje komunikacijoje įtraukus akademinį mokymą(si) ir kitas mokyklos veiklas. Tėvai turi būti visateisiai vaikų ugdymo partneriai, užimti pagrindinį vaidmenį vaikų ugdymo procese ir turi būti skatinami aktyviai įsitraukti į mokyklos gyvenimą, tačiau tam, kad tėvai jaustųsi ikimokyklinės, priešmokyklinės įstaigos bendruomenės valdymo nariais, jiems turi būti suteikiamas grįžtamasis ryšys apie jų pačių naudingumą bendruomenei, jų nuomonės svarbą formuluojant bendruomenės viziją, sudarant strateginius veiklos planus ar organizuojant vidaus auditą (Jorutytė, Budreikaitė, 2005).

Tėvų įtraukimas į vaiko ugdymo procesą nereiškia, jog tėvai turi kiekvieną dieną būti ugdymo įstaigoje. *Nacionalinė vaikų ugdymo asociacija* (2002) teigia: tėvai su vaiku namuose gali drauge skaityti, vertinti televizijos programas, padėti pasirinkti tinkamas laidas ir drauge žiūrėti, skatinti ir girti savo vaikus. Jeigu tėvai gali praleisti šiek tiek laiko ugdymo institucijoje, tai gali padėti užmegzti efektyvius ryšius, o jų bendravimas su kitomis šeimomis suteikia ugdymo

institucijai papildomą būdą perduoti svarbią informaciją. Tėvai gali vesti diskusijas ir seminarus įvairiomis temomis: nuo namų darbų iki brolių/seserų konkuravimo. Kai kurios ugdymo įstaigos sukuria tėvų ryšių programą: naujiems tėvams (t. y. naujai atėjusiems į tą ugdymo įstaigą) priskiriami veteranai tėvai, kurie padeda susipažinti su ugdymo institucijos procesu ir veiklomis.

Buvo išvystyta įvairių požiūrių, kaip padėti ugdymo įstaigai įtraukti tėvus. Visi požiūriai turi bendrų bruožų: tėvystės įgūdžių programos, programos, kurios skatina sudaryti vaikui tinkamas ugdymo(si) sąlygas, ugdymo institucija – namai ir namai – ugdymo institucija komunikacija apie ugdymo institucijos programos ir vaikų progresą, tėvų dalyvavimas priimant valdymo sprendimus.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo Lietuvoje būklės ir galimybių tyrime (2012) autoriai išskyrė JAV mokslininko Epsteino pasiūlytas šešias tėvų įtraukimo į ugdymo institucijos gyvenimą formas:

1. Vaikų auklėjimas padeda šeimoms sukurti namų aplinką palaikant vaikus kaip ugdymo proceso dalyvius. Tai apima:

- tėvų ugdymą (pavyzdžiui, tėvų raštingumo programos);
- šeimų paramos programas, padedant šeimos sveikatos, mitybos ir kitais klausimais;
- vizitai į namus, vaikui pereinant iš vieno ugdymo proceso pakopos į kitą.

2. Komunikacija – efektyvių formų kūrimas, iš kurių tėvai daugiau sužino apie ugdymo institucijos programas ir vaikų daromą pažangą. Tai apima:

- ugdymo institucijos pedagogų ir administracijos pasitarimus su kiekvienu tėvu mažiausiai vieną kartą per metus;
- kalbos vertėjus, jeigu šeimai to reikia;
- nuolatinį sąrašą apie svarbias datas, įvykius, skambučius, informaciją.

3. Savanoriavimas – tėvų paramos ir pagalbos sutelkimas ir organizavimas. Tai apima:

• mokyklos ir klasės savanoriavimo programas, kurių metu savanoriai padėtų mokytojoms, administracijai, vaikams ir tėvams;

- tėvų kambarį ar savanoriško darbo tėvų centrą, susitikimus ir išteklius šeimoms.

4. Mokymas(is) namuose. Informacijos teikimas tėvams, kaip jie gali padėti savo vaikams atlikti namų darbus, kitas veiklas, susijusias su ugdymo procesu, įvairiais sprendimais ir planavimu. Tai apima:

• informaciją tėvams apie įgūdžius, kurių reikalaujama iš vaikų skirtingose dalykuose;

• informaciją tėvams apie namų darbų tvarką, kaip diskutuoti ir vertinti vaiko buvimą ugdymo institucijoje;

• tėvų dalyvavimą apibrėžus vaikų tikslus kiekvienais metais ir planuojant ugdymo veiklas.

5. Sprendimų priėmimas. Apima tėvų dalyvavimą sprendžiant mokyklos reikalus, ugdant tėvus – lyderius ir atstovus. Tai apima:

- tėvų organizacijos ar tėvų lyderystės ir dalyvavimo komitetus;
- nepriklausomas atstovavimo grupes, kurios stengiasi ir dirba dėl ugdymo institucijos reformos ir tobulinimo.

Kaip teigia I. Jorutytė, A. Budreikaitė (2005), tėvų dalyvavimas darželio bendruomenės veikloje leidžia jiems įgyti veiklos planavimo, koordinavimo, organizavimo ir vertinimo kompetencijų. Tėvams labiau įsitraukus, ugdymo institucija labiau reaguos į bendruomenės poreikius, o sprendimai bus priimami atsižvelgiant į vaiką, o ne į suaugusįjį.

Apibendrinant galima teigti, kad tėvai yra laikomi lygiaverčiais vaikų ugdymo partneriais, todėl jų įtraukimas į ugdymo procesą padeda pasiekti bendrų tikslų, spręsti iškilusias problemas.

Analizuojant teorinį tyrimo pagrindimą pastebėta, kad tiek tėvų, tiek pedagogų, tiek mokslininkų nuomone, ikimokyklinis ugdymas yra iš ties labai svarbus vaiko augimo tarpsnis, nes užtikrina kokybišką tolesnį ugdymą mokykloje. Ikimokyklinėje įstaigoje labai svarbu nuolat vertinti vaiko pasiekimus, juos fiksuoti ir stebėti daromą ugdytinių pažangą. Tai nuolatinis procesas, reikalaujantis tėvų, pedagogų ir vaikų tarpusavio supratimo vieni kitų informavimo, glaudaus ryšio palaikymo ir tobulinimosi pasiekimų ir pažangos vertinimo srityje. Ugdymo kokybės vertinimas – sudėtingas procesas, tačiau mokslinėje literatūroje yra išskiriami tam tikri kriterijai, į kuriuos atsižvelgiama vertinant ugdomąjį procesą: saugi ir sveika aplinka, pozityvi sąveika su suaugusiais ir su kitais vaikais ir kt.

2. IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ PASIEKIMŲ VERTINIMO TOBULINIMO IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOSE EMPIRINIS TYRIMAS

2.1. Tyrimo metodika ir organizavimas.

Tyrimo tikslas. Remiantis ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų požiūriu, įvertinti ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimo tobulinimą ikimokyklinio ugdymo įstaigose vadybiniu aspektu.

Tyrimo metodika. Siekiant sužinoti ir įvertinti pedagogų požiūrį į ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimo privalumus ir trūkumus lopšeliuose-darželiuose, buvo atlikta ikimokyklinėse įstaigose dirbančių pedagogų anketinė apklausa raštu. Anketos pateiktos 55 Lietuvoje veikiančioms ikimokyklinio ugdymo įstaigoms. Tyrimas grindžiamas anonimiškumu, kuriuo siekta gauti nuoširdžius ir atvirus tiriamųjų atsakymus. Norėta, kad išsakyti teiginiai nebūtų nulemti pašalinių nuostatų, o atspindėtų tiriamojo nuomonę.

Anketa sudaryta paties darbo autoriaus remiantis K. Kardelio (2005) pateiktais nurodymais, kad ji turi būti motyvuota, klausima konkretūs, o atsakymo variantai tikslūs ir pan. Atliekant pedagogų anketinę apklausą, laikytasi socialiniuose tyrimuose išskiriamų etikos principų, kuriuos nurodo ir K. Kardelis: anonimiškumo (neprašoma pateikti savo vardų ir kitų asmeninių detalių, leidžiančių identifikuoti konkretų asmenį); konfidencialumo (paslapyje laikoma viskas apie asmenį, pateikusį jam informaciją); geranoriškumo bei sąžiningumo.

Anketa susideda iš instrukcinio, demografinio ir diagnostinio blokų:

Instrukcinis blokas skirtas tam, kad respondentai susipažintų su atliekamu tyrimu, jo tikslu, tyrimą atliekančiu asmeniu. Pabrėžiamas anonimiškumo principas.

Anketos **demografinis blokas** sudarytas iš klausimų, skirtų informacijai apie respondentų lytį, amžių, išsilavinimą, darbovietę, užimamas pareigas, darbo stažą bei darbo stažą dirbant ikimokyklinio ugdymo srityje surinkti. Šis blokas panaudotas, kad būtų galima surinkti duomenis apie tai, kas tokie yra respondentai – gauti apklausiamųjų sociodemografinius duomenis.

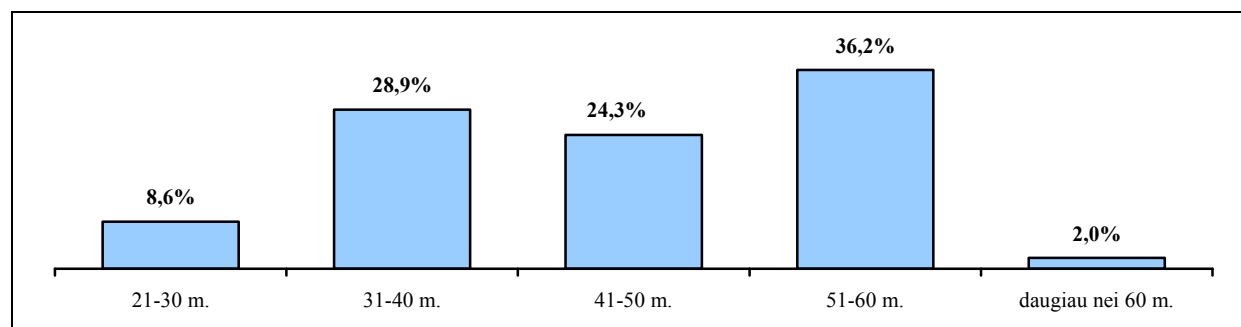
Diagnostinis blokas skirtas respondentų nuomonės tyrimui, t.y. siekiant išsiaiškinti, kokią svarbą vertinimo procesui daro pedagogas, kaip ikimokyklinio ugdymo institucijoje yra vykdomas vertinimo procesas (kokius ugdytinių pasiekimų vertinimo metodus savo darbe taiko pedagogai, kokių dažnumu tai daro, kaip sistemina gautą informaciją, kam ir kaip ją pateikia, kas be pedagogų dalyvauja vertinimo procese), kurias iš pateiktų ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimo procese naudojamų priemonių respondentai laiko daugiau ar mažiau svarbiomis, kurias iš jų taiko savo darbe. Anketos baigiamojoje dalyje – uždaras klausimas apie veiksnius, galinčius prisidėti prie ugdytinių pasiekimų vertinimo proceso kokybės didinimo.

Tyrimo organizavimas. Ikimokyklinio ugdymo institucijų pedagogų apklausa buvo atlikta 2013 m. lapkričio-gruodžio mėnesiais – internetiniame tinklapyje www.manoapklausa.lt, kuriame ir buvo sukurta elektroninė anketa. Imtis parinkta paprastu atsitiktiniu būdu. Pagal K. Kardelį (2005): iš populiacijos sąrašo atsitiktinai parenkamas reikiamas tiriamosios grupės narių skaičius, t.y. tiek, kiek buvo numatyta. Iš viso elektroninės anketos nuoroda, kurią paspaudus respondentas galėjo pradėti anketos pildymą, buvo išsiuntinėta 30-čiai ikimokyklinio ugdymo įstaigų Lietuvoje, tačiau tik 15 jų atsiliepė į parašymą užpildyti anketas elektroniniu būdu. Elektroninę anketą užpildė tik 56 respondentai iš minėtų 15 ikimokyklinio ugdymo įstaigų. Dėl šios priežasties buvo išplatintos ir spausdintos anketos - jos buvo išdalintos respondentams, aptarus anketų grąžinimo datą. Imtis sudaryta patogiosios atrankos būdu, pasirenkant artimiausias ikimokyklinines įstaigas ir atsižvelgus į laiko ir kuro sąnaudas. Pasak B. Bitino, L. Rupšienės, V. Žydžiūnaitės (2008), atrenkami lengviausiai prieinami generalinės aibės vienetai. Ši imtis tyrėjui naudinga ir ekonominiu požiūriu: sutaupo laiko, pinigų, pastangų. Atrankos kriterijai respondentams formuluojami nebuvo. Kaip jau buvo minėta, atlikta anketinė apklausa, todėl atsakinėdami į anketos klausimus respondentai galėjo pasirinkti jiems patogų laiką, jų niekaip neveikė nei apklausejas, nei aplinka. Iš viso išdalinta 110 anketų 10-čiai Šiaulių miesto lopšelių-darželių, iš kurių tyrėjui buvo grąžintos 97 anketos.

Tyrimo rezultatams apdoroti naudota programa Microsoft Office Excel 2003, taikyti statistinių duomenų apdorojimo metodai (statistinis grupavimas, lyginamoji analizė, vidurkių skaičiavimas) bei atlikta kokybinė duomenų analizė.

2.2. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimo procesą lemiančių veiksnių tyrimo analizė

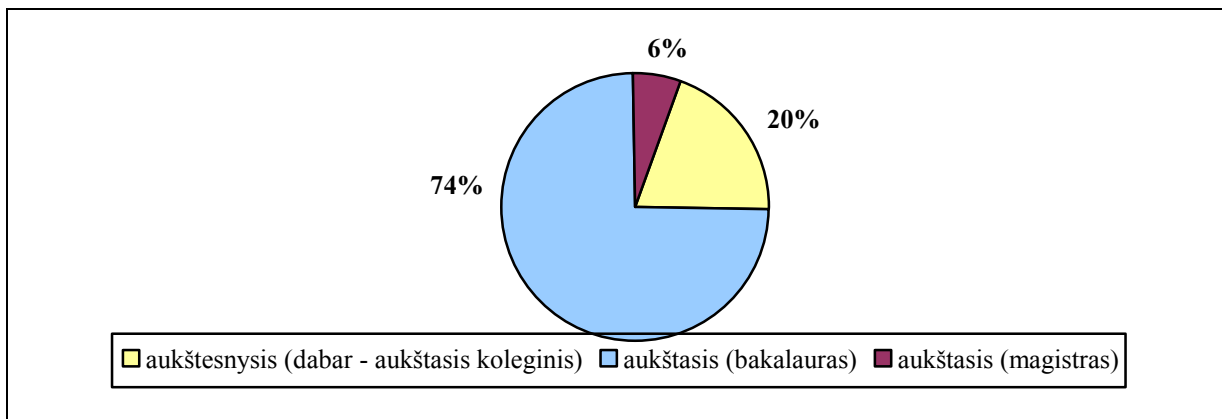
Išanalizavus apklausos duomenis nustatyta, kad didžiosios dalies respondentų amžius nuo 31 iki 60 metų: jauniausio respondento amžius - 22 metai, vyriausio - 67 metai. Respondentų amžiaus vidurkis - 45,3 metai.

3 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių, %

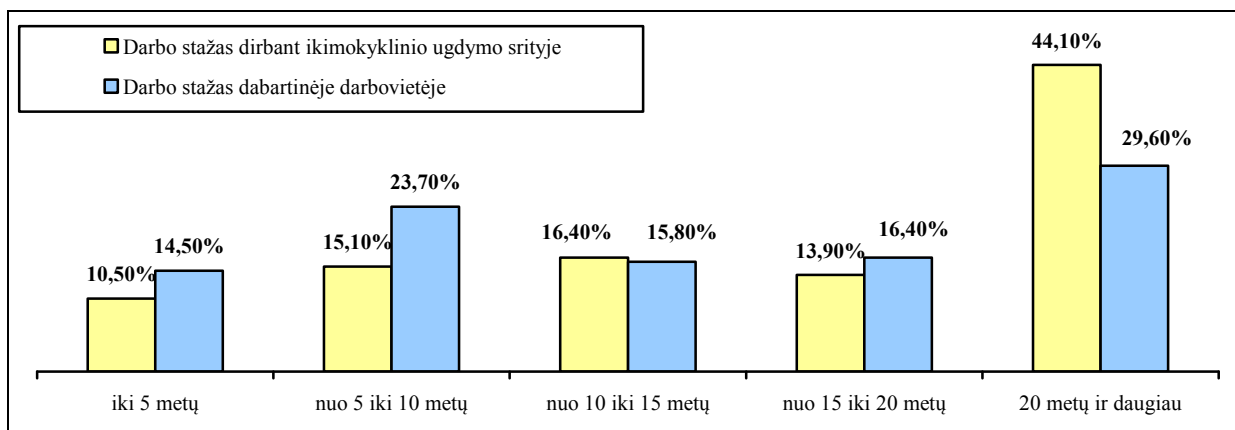
Sugrupavus respondentes į 5 amžiaus grupes matyti, kad daugiau nei trečdalis (36,2% visų apklaustųjų) respondentų amžius yra nuo 51 iki 60 metų, 28,9% ikimokyklinio ugdymo pedagogų

amžius svyruoja nuo 31 iki 40 metų, 24,3% visų respondentų amžius yra nuo 41 iki 50 metų. Mažiausiai respondentų yra jauniausiųjų ir vyriausiųjų amžiaus grupėse: vyresni nei 60 metų amžiaus respondentai sudaro 2% visų apklaustųjų, o asmenų nuo 21 iki 30 metų amžiaus - 8,6% visų respondentų.

4 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą, % (N=152)

Visi respondentai yra įgiję aukštąjį universitetinį ar aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą: 74% respondentų turi bakalauro kvalifikacinį laipsnį, 6% - magistro, likusieji 20% pedagogų pedagogo kvalifikaciją įgijo iki 1995 m., t.y. turi dabar aukštajam prilyginamą aukštesnįjį išsilavinimą.

5 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal darbo stažą, % (N=152)

Iš 5 paveikslo matyti, kad dauguma (44,1%) pedagogų turi didesnę nei 20 metų darbo stažą. Rezultatai rodo, kad pedagogų kaita ikimokyklinėse įstaigose nėra didelė, daugumos pedagogų darbo stažas toje pačioje įstaigoje siekia 5 -10 metų (23,7%) bei 20 metų ir daugiau (29,6%). Mažiausias pedagogų darbo stažas siekia iki 5 metų (10,5% - darbo stažas ikimokyklinio ugdymo srityje ir 14,5% - darbo stažas dabartinėje darbovietėje).

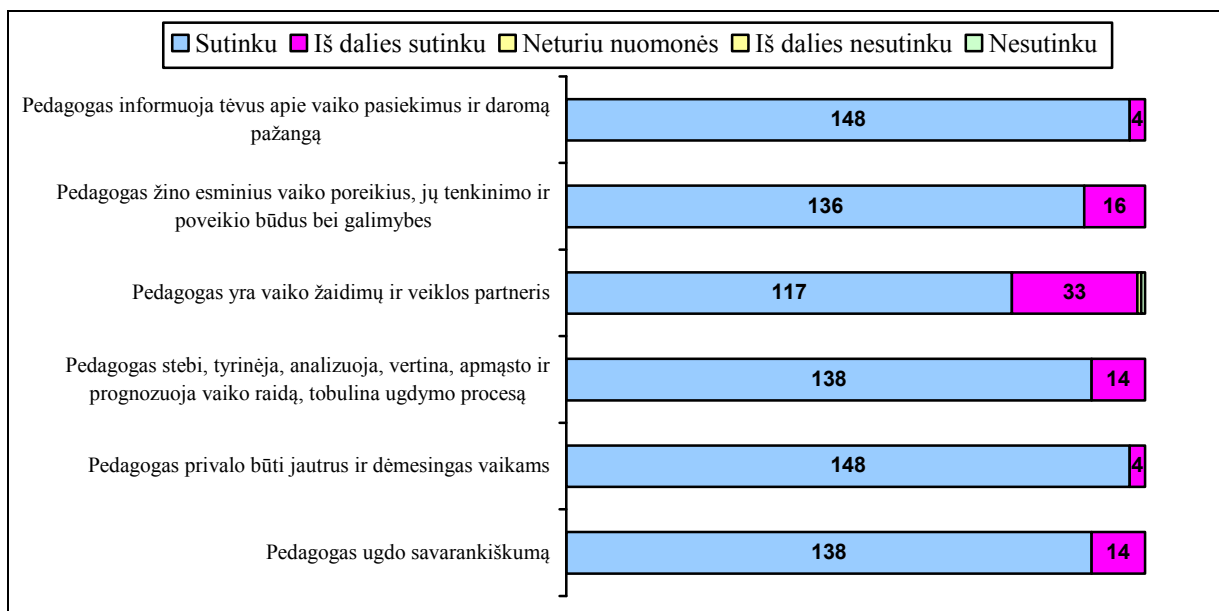
Apibendrinant demografinio bloko gautą informaciją, galima teigti, kad respondentų amžiaus vidurkis - 45,3 metai. Visi apklausoje dalyvavę respondentai atitinka Lietuvos

Respublikos švietimo įstatymo (2013 m. aktuali redakcija) V skirsnio 48 straipsnyje apibrėžtus reikalavimus, t.y. turi teisę dirbti mokytoju suteikiantį aukštąjį (aukštesnįjį, įgytą iki 2009 metų, ar specialųjį vidurinį, įgytą iki 1995 metų) išsilavinimą ir yra įgiję pedagogo kvalifikaciją. Pagal darbo stažą ikimokyklinėse įstaigose daugiausia darbuotojų, dirbančių daugiau kaip 6 metus.

Kituose skyriuose bus analizuojama, kokią įtaką ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimo tobulinimui turi atskiri veiksniai.

2.2.1. Pedagogo įtakos pasiekimų vertinimo procesui analizė

Pedagogas turi gerai pažinti ugdytinį, gebėti vertinti, atskleisti ir išryškinti turimą patirtį bei ugdymosi poreikius (Petkevičienė 2013). Taigi pedagogas įdeda nemenką indėlį į vaiko ugdymą bei atlieka svarbų vaidmenį ugdymo procese. Respondentų buvo paprašyta nurodyti kaip jie vertina reikalavimus pedagogams ir kiek jie yra svarbūs dirbant pedagogo darbą.

6 pav. Respondentų nuomonių pasiskirstymas pagal tai, kaip jie vertina reikalavimus ikimokyklinio ugdymo pedagogui (N=152)

Iš duomenų, pateiktų 2 priede ir 6 paveiksle matyti, kad didžioji dalis pedagogų sutinkas, kad pedagogas: ugdo savarankiškumą (90,79%), privalo būti jautrus ir dėmesingas vaikams (97,37%), stebi, analizuoja, vertina vaiko raidą ir tobulina ugdymo procesą (90,79%), vaiko žaidimų ir veiklos partneris (76,97%), žino esminius vaiko poreikius, jų tenkinimo būdus bei galimybes (89,47%) ir informuoja tėvus apie jų vaiko pasiekimus ir daromą pažangą (97,37%). Tik po vieną pedagogą nesutiko (0,66%) ir iš dalies nesutiko (0,66%), kad pedagogas yra vaiko žaidimų ir veiklos partneris, nors žaidimas, ikimokykliniame amžiaus tarpsnyje, užima svarbią vietą, „...jis svarbus šio amžiaus tarpsnio kultūros dalis. Todėl žaidimas laikomas – viena pagrindinių ugdymo(si) formų“ (Ikimokyklinis ugdymas Lietuvoje, 2009, p. 20).

Pateikti duomenys leidžia teigti, kad beveik visi pedagogai sutinka ar iš dalies sutinka, jog pedagogas privalo būti jautrus ir dėmesingas, nes ugdymo procese jis atlieka svarbius vaidmenis: nuo vaiko žaidimų partnerio iki ugdymo proceso tobulinimo, bei tėvų informatoriaus, pranešančio apie vaiko pasiekimus. Tam didelę įtaką turi ne tik pedagogo asmeninės savybės, bet ir jo turima kvalifikacija, kuri būtina siekiant užtikrinti ugdymo proceso kokybę, o tuo pačiu - ir ugdytinių pasiekimų ir pažangos vertinimo proceso kokybę. Ikimokyklinis ugdymas neatsiejamas nuo globalizacijos procesų, verčiančių visą visuomenę, o tuo pačiu ir pedagogus, nuolat tobulintis savo veikiamoje srityje, todėl tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti ne tik kaip respondentai vertina savo kvalifikaciją, bet ar jie ją tobulina, t.y. kiek kartų per pastaruosius trejus metus pedagogai tobulino kvalifikaciją ugdytinių pasiekimų bei daromos pažangos vertinimo srityje. 2 lentelėje pateikti duomenys pagal klausimą: „Ar Jūsų turimos kvalifikacijos ir žinių pakanka, atliekant ugdytinio bei daromos pažangos vertinimą?“. Buvo pateikti 3 galimi atsakymų variantai.

2 lentelė

Respondentų turimos kvalifikacijos ir žinių, reikalingų ugdytinių pasiekimų bei daromos pažangos vertinimui, įsivertinimo rezultatai

	Taip	Ne	Neturiu nuomonės
Skaičius	110	6	36
Procentai	72,4	3,9	23,7

Daugelis (72,5% visų respondentų) pedagogų savo turimą kvalifikaciją ir žinias įvertino teigiamai, 23,5% šiuo klausimu neturėjo nuomonės, o 3,9% nurodė, kad jų žinios ir kvalifikacija per menkos, kad jie galėtų tinkamai įvertinti vaikų ugdymo pasiekimus ir jų daromą pažangą. Šie duomenys rodo, kad beveik trečdalis apklaustųjų nėra tinkamai pasirengę vertinti ugdytinių pasiekimus ir daromą pažangą.

Siekiant nustatyti pedagogų kvalifikacijos ir žinių lygį, respondentų buvo prašoma įsivertinti savo turimas žinias ir kompetencijas penkiabalėje skalėje, kur 5 – žinios puikios, o 1 – žinios silpnos.

3 lentelė

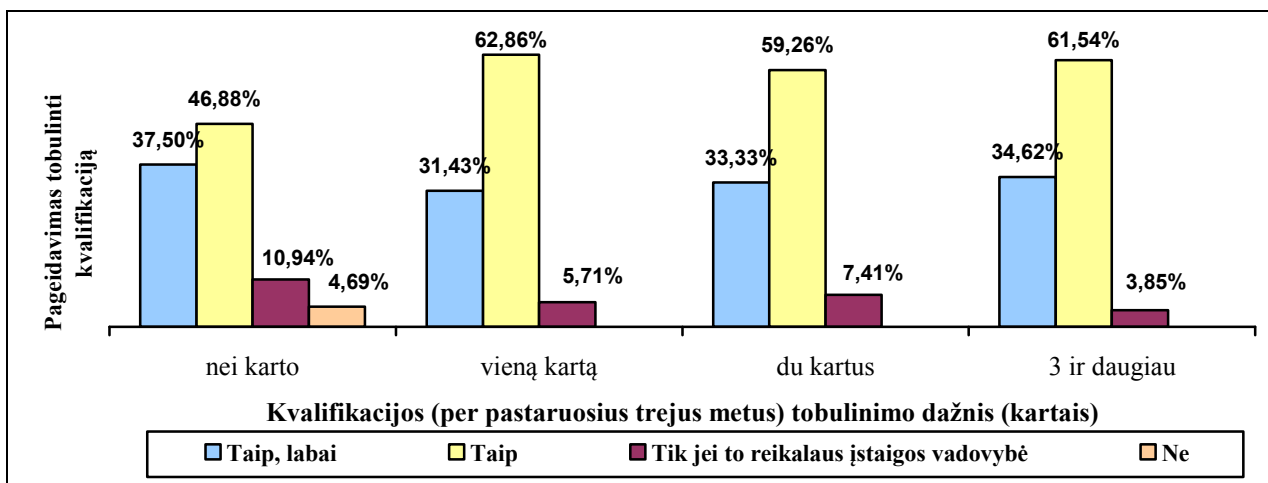
Respondentų turimos kvalifikacijos ir žinių, reikalingų ugdytinių pasiekimų bei daromos pažangos vertinimui, įsivertinimo balais rezultatai (N=152)

Įsivertinimo balai	Ar Jūsų turimos kvalifikacijos ir žinių pakanka, atliekant ugdytinio pasiekimų bei daromos pažangos vertinimą (1 - žinios silpnos, 5 - žinios puikios ir jų pilnai pakanka)				
	1	2	3	4	5
skaičius	1	5	48	74	24
procentas	0,65	3,29	31,58	48,69	15,79

Iš gautų duomenų (žr. 3 lentelę) matyti, kad dauguma pedagogų save įsivertino labai gerai (48,69%) arba gerai (31,58%). Beveik 16% apklaustųjų mano, kad jų žinios yra puikios ir turimos

kvalifikacijos visiškai pakanka ugdytinių pasiekimams ir daromai pažangai įvertinti. 6 apklaustieji save įsivertino patenkinamai ir silpnai, jie sudarė 4% visų respondentų, dalyvavusių tyrime.

Siekiant nustatyti ryšį tarp pedagogų turimos kvalifikacijos įsivertinimo rezultatų ir duomenų apie kvalifikacijos tobulinimą (kiek kartų per pastaruosius trejus metus tobulino kvalifikaciją pasiekimų ir pažangos vertinimo srityje, bei pageidavimo tobulinti kvalifikaciją), šie duomenys buvo analizuojami pagal visas penkias kvalifikacijos įsivertinimo balais grupes (skaičiavimai pateikti 3 priede). Nustatyta, kad respondentas, savo žinias įsivertinęs silpnai, per pastaruosius trejus metus nė karto nedalyvavo jokiuose kvalifikacijos tobulinimo mokymuose, o kvalifikaciją tobulintų tik tuo atveju jei to reikalautų vadovybė. Iš 5 patenkinamai savo kvalifikaciją įsivertinusių respondentų kvalifikacijos netobulino nei vienas, bet beveik visi (4 respondentai) nurodė pageidaujantys mokytis. Iš 48 respondentų, manančių, kad jų žinios pakankamos, kvalifikaciją tobulinusių skaičius nežymiai mažesnis nei nesimokiusių (atitinkamai 45,8% ir 54,2%), pageidaujančių gilinti žinias penkis kartus daugiau, nei mokytis nenorinčių (atitinkamai 83,3% ir 16,7%). Iš 74 (48,69% visų apklaustųjų) respondentų, savo žinias įsivertinusių gerai, 64,8% tobulino kvalifikaciją per pastaruosius trejus metus, bet net 94,6% jų vis tiek pageidauja gilinti turimas žinias. Likusieji 5,4% mokytųsi tik vadovybei pareikalavus. Iš 24 pedagogų, jų nuomone, turinčių puikias žinias, 25% respondentų mokymuose nedalyvavo, bet kvalifikacijos tobulinti nenori tik vienas respondentas (4,17% tos grupės apklaustųjų) - likę 23 (95,83% tos grupės apklaustųjų) pedagogai pasiryžę esant galimybei gilinti žinias, reikalingas ugdytinių pasiekimų bei daromos pažangos vertinimui.

7 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal jų pageidavimą tobulinti kvalifikaciją ugdytinių pasiekimų ir daromos pažangos vertinimo srityje, % (N=152)

Labiausiai nenori tobulinti kvalifikacijos tie pedagogai, kurie per pastaruosius trejus metus nė karto nedalyvavo jokiuose mokymuose - 4,69% jų mokytis nepageidauja, o 10,94% dalyvautų tik nurodžius įstaigos vadovybei. Visose kitose respondentų grupėse kategoriškai nesutinkančių

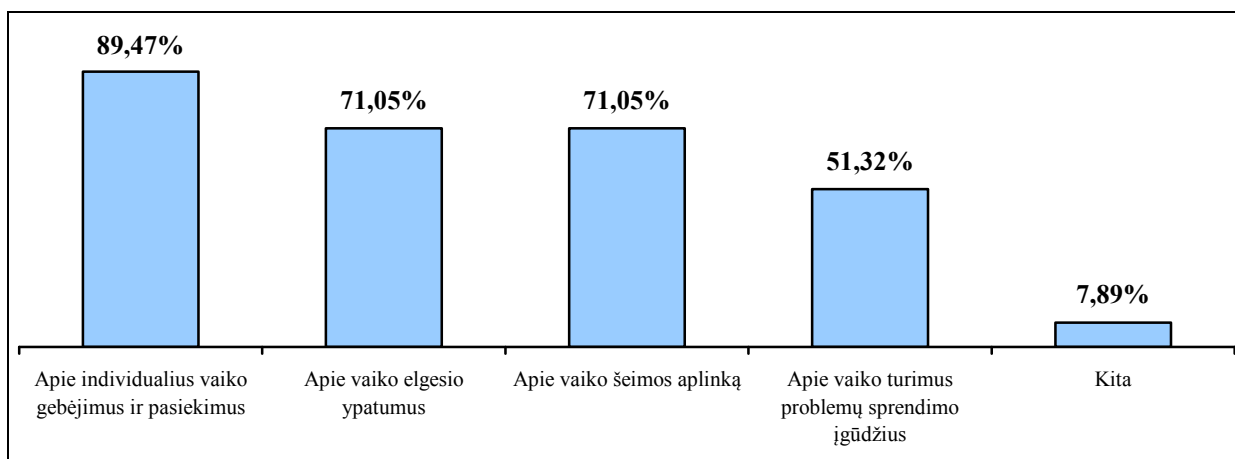
tobulinti kvalifikaciją nėra, yra tik mažiau motyvuotų, t.y. tų, kurie kvalifikaciją tobulintų, jei to pareikalautų vadovai. Pageidaujančių kelti kvalifikaciją didžiausia dalis (96,16%) yra tarp tų, kurie per pastaruosius trejus metus mokymuose dalyvavo ne mažiau kaip 3 kartus.

Mokymasis, tobulėjimas yra būdingas visoms veikloms, kuriomis užsiima žmogus, ir tam, kad pedagogai galėtų perprasti ir sėkmingai imtis naujų vaidmenų, būtinas kvalifikacijos tobulinimas (Dačiulytė, Dromantienė, Indrašienė, 2012).

Apibendrinant galima teigti, kad pedagogų kvalifikacija ir darbo eigoje įgytos žinios yra tobulintinos ir nepilnai atitinka pačių pedagogų lūkesčius, todėl ikimokyklinio ugdymo įstaigoms būtina skirti daugiau dėmesio darbuotojų kvalifikacijos tobulinimui.

2.2.2. Ikimokyklinio ugdymo institucijoje vykdomo vertinimo proceso analizė

Pasak S. Neifacho (2008(1)), auklėtojas turi gerai pažinti visus vaikus, kad galėtų kurti grupėje ugdymuisi palankią aplinką, pasirinktų tinkamiausias ugdymo priemones, planuotų individualizuotų ugdymą. Pedagogas, pažindamas vaiko individualias savybes, ugdytinio patirtį, jo namų kalbinę ir kultūrinę aplinką, jo poreikius, pritaiko ugdymo turinį, atsižvelgdamas į individualius kiekvieno vaiko polinkius ir gebėjimus, vaiko šeimos tradicijas, įpročius ir siekia ugdymo pažangos (Bernotienė, Juraitienė, Jakavonytė-Staškuvienė, 2012). Šiame darbe buvo svarbu sužinoti, kokius duomenis apie ugdytinį, kad geriau jį pažintų, susirenka pedagogai, prieš pradėdami su juo dirbti.

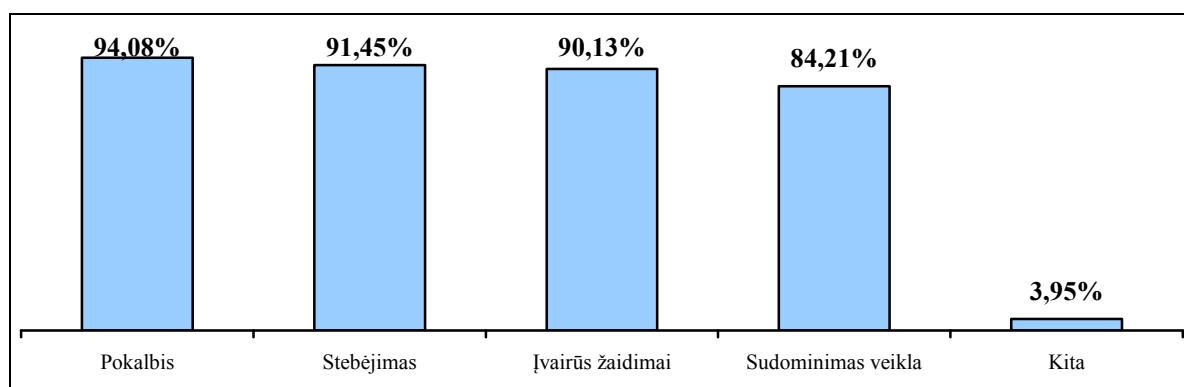
8 pav. Pedagogų renkami duomenys apie ugdytinius, prieš pradėdant dirbti su jais, % (N=152)

Pedagogų nuomonė išryškino tai, kad iš tiesų svarbu rinkti tam tikrus duomenis apie savo ugdytinį, kad geriau pažinti jį ir jo artimiausią aplinką. Didžiajai daliai respondentų (89,47%) svarbūs duomenys apie individualius vaiko gebėjimus ir pasiekimus. Ties dviem kriterijais atsirado nuomonių sutapimas - 71,05% pedagogų vienodai svarbūs duomenys apie šeimos aplinką bei vaiko elgesio ypatumus. Pusei apklaustųjų (51,32%) svarbu, kokius problemų sprendimo

įgūdžius yra įgiję jų ugdytiniai. Beveik 8% respondentų nurodė, kad renka ir kitą informaciją apie ugdytinį: 7 - apie vaiko sveikatą, 3 - apie vaiko pomėgius, 1 - apie raidos ypatumus, 1 – apie charakterį, 2 respondentai nurodė, kad jokių duomenų apie ugdytinį nerenka.

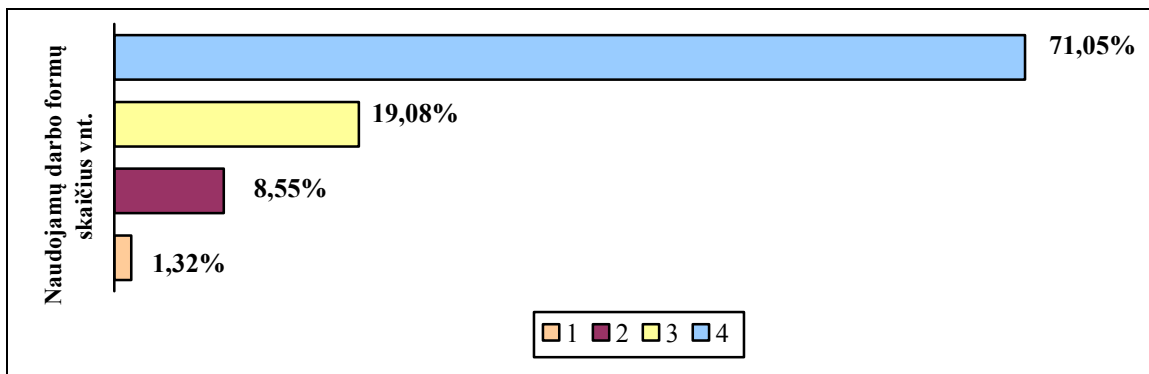
Šis klausimas tyrimui buvo naudingas, nes išsiaiškinta, ar pedagogai stengiasi geriau pažinti savo ugdytinius. Kaip matyti, pedagogai išties atsakingai žiūri į savo darbą ir labai stengiasi kuo geriau pažinti kiekvieną vaiką, pasirinkdami, jų manymu, tinkamiausią informaciją.

Svarbu rinkti informaciją apie ugdytinį ne tik prieš pradėdant su juo dirbti, bet ir pasirinkti tinkamą formą dirbant su vaiku papildomai. Kaip jau minėta teorijos apžvalgoje, stebėjimo metodas yra vienas svarbiausių ir populiariausių metodų vaiko ugdymo pasiekimų vertinime. Siekiant sukaupti informatyvią vertinimo informaciją, reikėtų planuotai, nuosekliai organizuoti individualius pokalbius su kiekvienu vaiku (Bernotienė, Juraitienė, Jakavonytė-Staškuvienė, 2012). Taigi kokiems gi metodams pirmenybę teikia tyrime dalyvavę pedagogai?

9 pav. Respondentų naudojamos darbo formos, dirbant su vaiku papildomai, % (N=152)

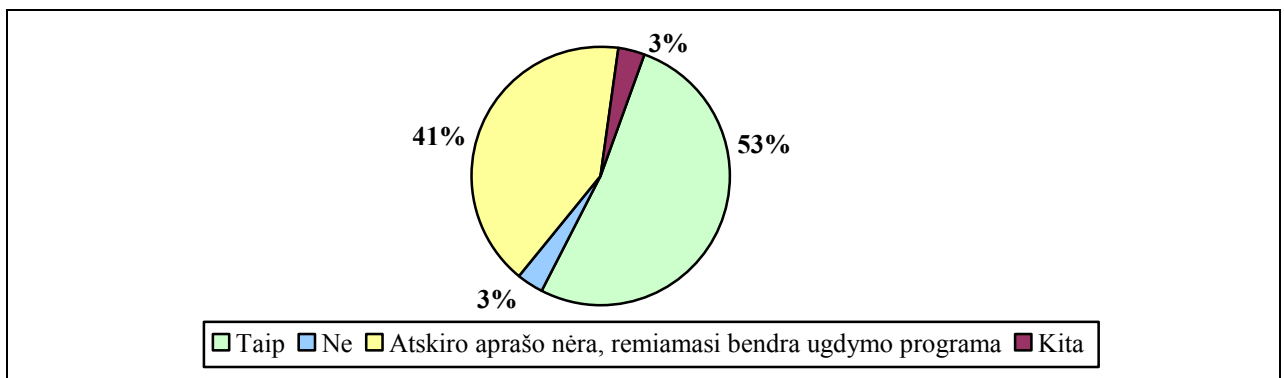
Beveik visi respondentai (daugiau kaip 90%), dirbdami su vaikais individualiai, renkasi stebėjimą, pokalbį, žaidimus, kiek mažiau respondentų (84,21%) stengiasi vaiką sudominti tam tikra veikla. Kita (3,95%): individualus darbas, knygelių vartymas, iliustracijų aptarimas, dailės užsiėmimai (respondentų teigimu, tuo metu galima su vaiku bendrauti, stebėti, analizuoti vaiko poelgius), eksperimentavimas su įvairiomis gamtinėmis priemonėmis, informacinių technologijų naudojimas vertinimo proceso metu, edukacinės valandėlės. Ir visgi rezultatai parodė, kad priimtinausia darbo forma, dirbant su vaiku papildomai – pokalbis, nes 94,08% respondentų pirmenybę teikia būtent jam.

10 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal bendrą darbui su vaiku papildomai naudojamų darbo formų skaičių, % (N=152)

Didžioji dalis pedagogų neapsiriboja tik viena darbo forma - net 71,05% respondentų darbui su vaiku papildomai taiko visas keturias darbo formas (pokalbį, stebėjimą, žaidimus, sudominimą veikla), 19,08% apklaustųjų - tris. Dvi formas taiko 8,55% pedagogų, ir tik 1,32% pedagogų apsiriboja vienintele jiems priimtinausia darbo forma. Tai, kad daugiau nei pusė pedagogų taiko daug ir įvairių darbo formų, parodo, kad pedagogai siekia, kad ugdymo procesas vaikui būtų įdomus, priimtinas, nenusibostų.

Lietuva – viena iš tų šalių, kuriose nėra patvirtinto bendro ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų ir pažangos vertinimo aprašo. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas (2005) reglamentuoja ikimokyklinio ugdymo programų rengimo kriterijus. Vadovaudamasi šiuo aprašu, ikimokyklinio ugdymo įstaiga rengia individualią ugdymo programą. Viena iš ikimokyklinio ugdymo įstaigos programos struktūrinių dalių – ugdymo pasiekimai ir jų vertinimas. Programą rekomenduojama rengti ikimokyklinės įstaigos pedagogų komandai (Bernotienė, Juraitienė, 2011). Taigi, tyrimu domėtasi, ar apklausoje dalyvavusių respondentų ikimokyklinėse įstaigose, yra patvirtintas vaikų ugdymo pasiekimų ir pažangos vertinimo aprašas.

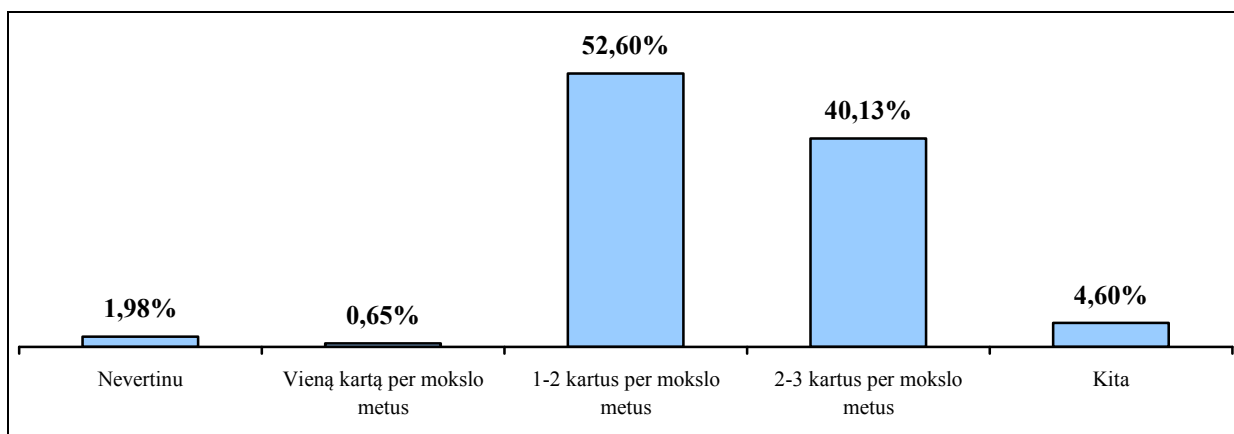

11 pav. Duomenys apie ikimokyklinio ugdymo institucijose turimus patvirtintus ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimo aprašus, % (N=152)

Gauti rezultatai parodė, kad daugiau kaip pusė (53%) respondentų savo įstaigoje naudoja atskirą, patvirtintą vaikų ugdymo pasiekimų ir pažangos vertinimo aprašą. 41% nurodė, jog

atskiro aprašo neturi, o vertindami ir fiksuodami ugdytinių daromą pažangą, remiasi bendra ugdymo įstaigoje susikurta ikimokyklinio ugdymo programa. Respondentų nuomonių rezultatai leidžia teigti, kad toks aprašas yra reikalingas ir tikslingas kaip orientyras, nurodantis, kaip tinkamai vertinti vaikų ugdymo pasiekimus ir fiksuoti daromą jų pažangą.

Metodinėse rekomendacijose ikimokyklinio ugdymo programai rengti (2006), rašoma, kad įstaiga gali numatyti, jog vaiko pasiekimai bus vertinami periodiškai, tam tikrais intervalais (kas mėnesį, kas kelis mėnesius, kas pusmetį). Toks vertinimas palankus stebint vaiko ugdymosi ir ugdymo turinio bei proceso ryšį. Domėtasi, kas kiek laiko, respondentų įstaigose atliekamas ugdytinių pasiekimų vertinimas.

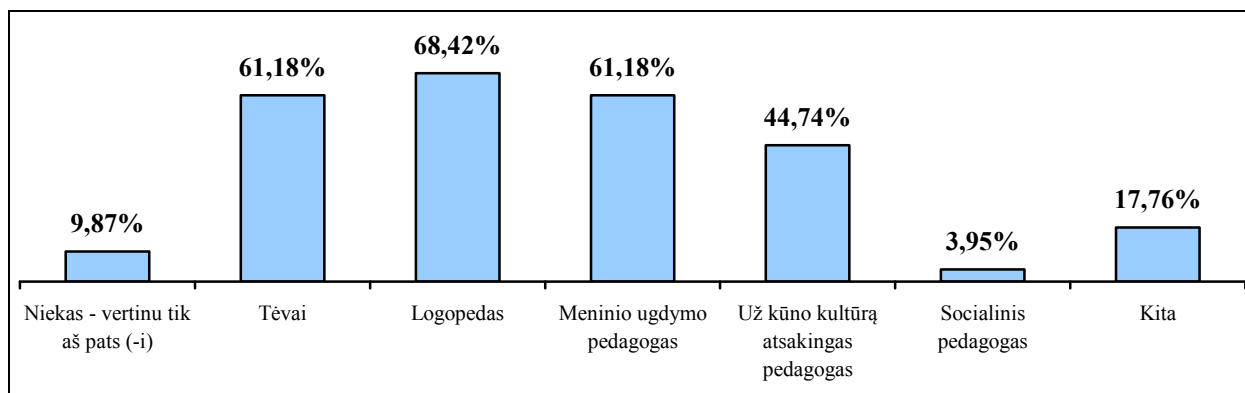
12 pav. **Ikimokyklinio ugdymo institucijose vykdomo ugdytinių vertinimo proceso dažnumo vertinimas, % (N=152)**

Ugdytinių pasiekimus ir daromą pažangą vertina beveik visi respondentai (98,02% apklaustųjų), tik 3 respondentai (1,98% apklaustųjų) nurodė, kad jie šio proceso neatlieka. Analizuojant ugdytinių pasiekimų ir daromos pažangos vertinimo dažnumą nustatyta, kad daugiau nei pusė respondentų (52,6% visų apklaustųjų) tai atlieka 1-2 kartus per mokslo metus, 40,13% respondentų vertinimą vykdo 2-3 kartus per metus, vienas iš apklaustų pedagogų ugdytinius vertina tik vieną kartą per mokslo metus. Dar 7 pedagogai (4,6% visų respondentų) pažymėjo atsakymą „Kita“. Išanalizavus jų pateiktus duomenis paaiškėjo, kad 6 respondentai vertina ugdytinius 2 kartus per mokslo metus, o vienas respondentas vertinimo procesą per mokslo metus atlieka net 4 kartus ir dažniau.

Išsiaiškinta, kad respondentai savo ugdytinius dažniausiai vertina 2 kartus metuose, būtų logiška teigti, kad mokslo metų pradžioje ir mokslo metų pabaigoje.

Vertinti gali auklėtojos, įstaigos specialistai (specialusis pedagogas, psichologas, kineziterapeutas), papildomojo ugdymo pedagogai, įstaigos vadovai. Be išvardytų specialistų, vertinant dalyvauja vaikų tėvai, gali dalyvauti įstaigos steigėjai, visuomeninių organizacijų atstovai ir kt. Vaikas taip pat turi būti aktyvus jo pasiekimų vertinimo dalyvis. Metodinėse rekomendacijose ikimokyklinio ugdymo programai rengti (2006). Siekiant nustatyti, ar vertinimo

procesė be ikimokyklinio ugdymo pedagogų (auklėtojų) dalyvauja ir kiti ugdymo procesė dalyvaujantys specialistai (t.y. logopedas, socialinis pedagogas, meninio ugdymo pedagogas, už kūno kultūrą atsakingas pedagogas) bei vaikų ugdymu turintys būti labiausiai suinteresuoti ugdytinių tėvai, respondentams buvo pateiktas klausimas apie vertinimo proceso dalyvius.

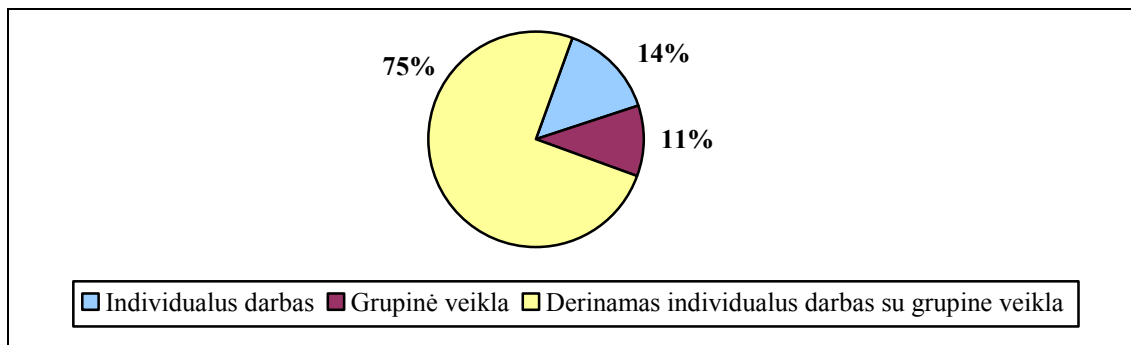

13 pav. Ikimokyklinio ugdymo institucijose vykdomo ugdytinių vertinimo proceso dalyviai, % (N=152)

Analizuojant duomenis apie, į vaikų daromos pažangos ir pasiekimų vertinimo procesą įtraukiamus dalyvius nustatyta, kad tik 15 (9,87% visų apklaustųjų) respondentų vertinimą atlieka vieni patys, o likusieji 137 (90,13% visų apklaustųjų) pedagogai pasitelkia tiek kolegas, tiek ugdytinių tėvus: 68,42% respondentų į vertinimo procesą įtraukia logopedą, tėvus (kaip ir meninio ugdymo pedagogą) įtraukia 61,18% visų apklaustųjų. Mažiau nei pusė (44,74%) apklaustųjų nurodė, kad vertinimo procese dalyvauja už kūno kultūrą atsakingi pedagogai. Socialinio pedagogo vaidmuo vertinimo procese ne toks svarus - tik 3,95% respondentų nurodė, kad vertinimo procese dalyvauja socialinis pedagogas. 17,76% respondentų pažymėjo atsakymo variantą „Kita“ ir pateikė išsamesnį aprašymą. Išanalizavus pateiktą papildomą informaciją paaiškėjo, kad be jau išvardintų ugdymo proceso dalyvių ikimokyklinio ugdymo įstaigose vertinimo procese dalyvauja drauge grupėje dirbanti auklėtoja (tai nurodė 16 respondentų), įstaigos pavaduotojas ugdymui (5 respondentai), neformaliojo ugdymo (tikybos) pedagogas (2 respondentai). Vieno respondento teigimu, jis specialistus į pagalbą pasitelkia tik tada, kai vaikas yra problematiškas ir reikalinga tam tikro pedagogo pagalba.

Rezultatai parodė, kad visai nedaug pedagogų pasirenka vertinti ugdytinių pasiekimus ir daromą pažangą vieni, didžiajai daugumai vertinimą padeda atlikti kiti įstaigoje dirbantys pedagogai: logopedai, meninio ugdymo ir kūno kultūros pedagogai, drauge grupėje dirbantys pedagogai ir netgi tėvai. Kas skatina susitelkimą į bendrą veiksmą ir tikslą – kokybišką ir tikrai rezultatyvų vaikų ugdymą.

Ikimokyklinio ugdymo pedagogai, atlikdami ugdytinių pasiekimų ir daromos pažangos vertinimą, gali rinktis jiems priimtinausią veiklos būdą: individualų darbą su vaiku, darbą grupelėse ar derinti individualų darbą su grupine veikla.

14 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal taikomus ugdytinių pasiekimų ir daromos pažangos vertinimo veiklos būdus, % (N=152)

Iš 14 pav. pavaizduotų duomenų matyti, kad individualiai su ugdytiniu dirba 14% pedagogų, 11% naudoja darbo grupėse būdą, o didžioji dauguma (75% visų apklaustųjų) renka mišrų būdą - ugdytinių pasiekimus vertina tiek dirbdami su jais individualiai, tiek grupėse.

Vaiko pažangos ir pasiekimų vertinimas padeda tobulinti ugdymo procesą, numatyti ugdymo tikslus, uždavinius, pasirinkti tinkamiausius ugdymo metus, būdus, priemones, tolesnes jo ugdymo ir ugdymosi kryptis (Neifachas, 2008(1)). Sekančiu klausimu buvo norėta sužinoti, kaip ikimokyklinio ugdymo pedagogai panaudoja gautus ugdytinių pasiekimų vertinimo rezultatus ir pažangos fiksavimo rezultatus ir su kuo juos aptaria.

4 lentelė

Ugdytinių pasiekimų ir daromos pažangos vertinimų rezultatų panaudojimas (N=152)

	Rezultatai niekam nerodomi ir niekur nenaudojami	Rezultatai fiksuojami vaikų aprašuose	Rezultatai aptariamais metodinių susirinkimų metu	Rezultatai aptariamais tėvų susirinkimų metu	Su rezultatais tėvus pedagogas supažindina asmeniškai	Atsižvelgdamas į rezultatus, pedagogas tikslina (keičia) metinį ugdymo planą	Kita
Skaičius	3	131	91	89	130	101	4
Procentas	1,97	86,18	59,87	58,55	85,53	66,45	2,63

Iš 4 lentelėje pateiktų rezultatų galima spręsti, kad didžioji dauguma apklaustųjų, gautus vaikų ugdymo rezultatus vienaip ar kitaip panaudoja: 86% respondentų rezultatus užfiksuoja vaikų aprašuose ir su rezultatais supažindina tėvus asmeniškai. 89 respondentai (58,55%) pasirinko rezultatų aptarimą tėvų susirinkimų metu, beveik tiek pat respondentų – 91 (59,87%), savo ugdytinių pasiekimais pasidalina su pedagogų metodine grupe metodinių susirinkimų metu. 101 respondentas (66,45%), kaip tikras savo srities žinovas, rezultatus panaudoja tolimesniam vaikų ugdymo planavimui ir metinio plano tikslinimui. 3 respondentai, kas sudaro beveik 2% apklaustųjų, užfiksuotų vaikų ugdymosi rezultatų ir pažangos niekam nerodo ir jokiems ugdymo tikslams nepanaudoja. Apibendrinant galima teigti, kad pedagogai gautais vaikų ugdymo pasiekimais įsivertina ir patys save, savo įdėtą indelį į vertinimo procesą, todėl noriai gautais

rezultatais dalijasi su kolegomis ir ugdytinių tėvais, tiek asmeninių pokalbių, tiek ir susirinkimų metu.

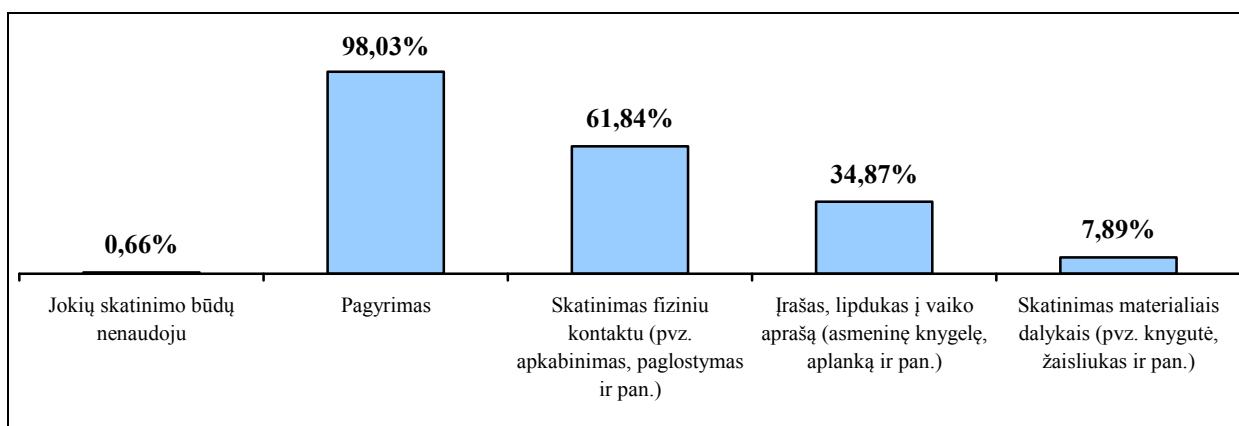
Padaryta pažanga ar gerai atliktas darbas dažniausiai susilaukia paskatinimo ar bent jau pagyrimo. Vaikams, ypatingai patyrusiems sėkmę, labai svarbu būti pastebėtiems, pagirtiems ir netgi paskatintiems žodžiu, materialiniais ar nematerialiniais skatinimo būdais. Atliekant tyrimą buvo svarbu sužinoti, ar respondentai skatina savo ugdytinius padariusius pažangą ugdymo procese, ir kokiais būdais tai daro.

5 lentelė

Respondentų pasiskirstymas pagal ugdytinių skatinimą (N=152)

	Taip, visada	Kartais	Ne
Skaičius	112	39	1
Procentai	73,68	25,66	0,65

Ugdytinius, padariusius pažangą visada skatina 73,68% visų apklaustųjų, kartais - 25,66% visų respondentų, ir tik 0,65% pedagogų (tai nurodė vienas respondentas) savo ugdytinių neskatina. Pedagogai, siekdami paskatinti savo ugdytinius, taiko keletą skatinimo būdų: pagyrimą, apkabinimą, paglostymą, apdovanoja vaiką knygute, žaisliuku, įrašo įrašą ar įklijuoja lipduką į vaiko asmeninę knygelę ir pan.

15 pav. Ugdytinių skatinimui naudojami būdai, % (N=152)

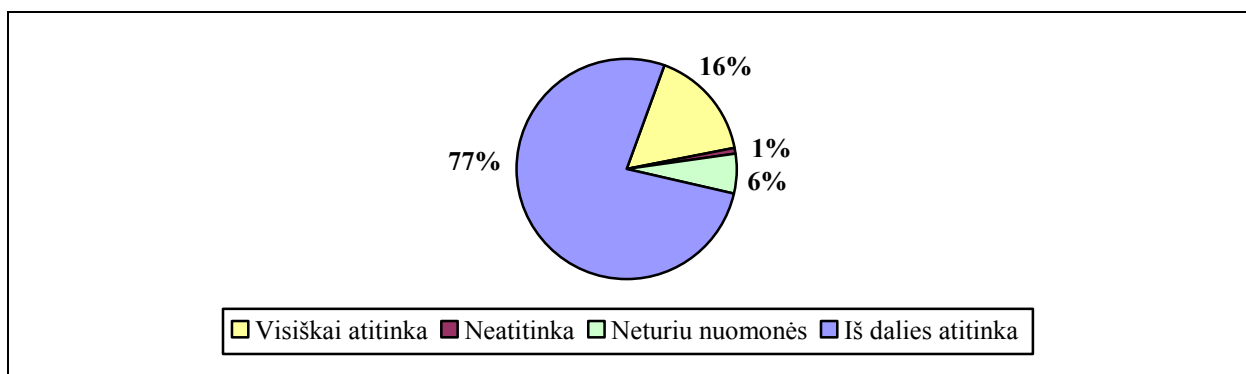
Pats populiariausias skatinimo būdas – pagyrimas (jį taiko beveik visi pedagogai, t.y. 98,03% visų apklaustųjų). Fiziniu kontaktu skatina 61,84% apklaustųjų, įrašu, lipduku į vaiko aprašą ugdytinį paskatina 34,87% respondentų, 7,89% apklaustųjų taiko skatinimą materialiais dalykais. Apibendrinant galima teigti, jog beveik visi (išskyrus 1 respondentą) apklausoje dalyvavę respondentai, pripažįsta ugdytinių skatinimą, kaip reikšmingą pasiekimų vertinimo ir pažangos nustatymo proceso sudedamąją dalį ir, kaip matyti iš 5 lentelės rezultatų, labai dažnai jį naudoja.

Apibendrinant visą ikimokyklinio ugdymo institucijose vykdomo vertinimo proceso analizę vadybiniu aspektu, darytina išvada, kad pedagogai išties atsakingai žiūri į savo darbą ir labai

stengiasi kuo geriau pažinti kiekvieną vaiką, pasirinkdami, jų manymu, tinkamiausią tam būdą. Respondentai, pripažįsta ugdytinių skatinimą, kaip reikšmingą pasiekimų vertinimo ir pažangos nustatymo proceso sudedamąją ir jį naudoja. Taip pat pripažįsta, kad vaikų ugdymo pasiekimų ir daromos pažangos aprašas yra reikalingas kaip orientyras, nurodantis, kaip tinkamai vertinti vaikų ugdymo pasiekimus ir fiksuoti daromą pažangą. Rezultatai parodė, kad dauguma pedagogų renkasi vertinti ugdytinių pasiekimus ir daromą pažangą vertinti bendradarbiaujant, su kitais pedagogai ir tėvai.

2.2.3. Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimą lemiančių veiksnių tyrimas

Vienas iš ugdytinių tėvų ir pedagogų sėkmingą bendradarbiavimą patvirtinančių įrodymų yra ugdytinių pasiekimai, atitinkantys tiek tėvų, tiek pedagogų lūkesčius. Todėl pedagogų buvo paprašyta įvertinti ar ugdytinių pasiekimai ir daroma pažanga atitinka jų tėvų ir pačių pedagogų lūkesčius.

16 pav. Ugdytinių pasiekimų ir daromos pažangos atitikimo jų tėvų ir pedagogų lūkesčiams vertinimas, % (N=152)

16 paveiksle pateikti duomenys rodo, kad respondentų nuomone, vaikų ugdymo pasiekimų ir daromos pažangos vertinimas tik iš dalies (77%) atitinka jų pačių ir ugdytinių tėvų lūkesčius. Tik 16% respondentų mano, kad lūkesčiai visiškai atitinka gautus ugdytinių vertinimo rezultatus. 6% apklaustųjų neturi nuomonės šiuo klausimu, o 1% mano, kad lūkesčiai visiškai neatitinka gautus rezultatus. Tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad pedagogai, arba sudėjo nepakankamai pastangų ir profesionalumo į vertinimo procesą, arba yra ganėtinai kuklūs, sprenddami kokie yra tėvų lūkesčiai, arba nepasitiki savo turimomis žiniomis ir naudojamais metodais vaikų ugdymo pasiekimams ir daromai pažangai fiksuoti.

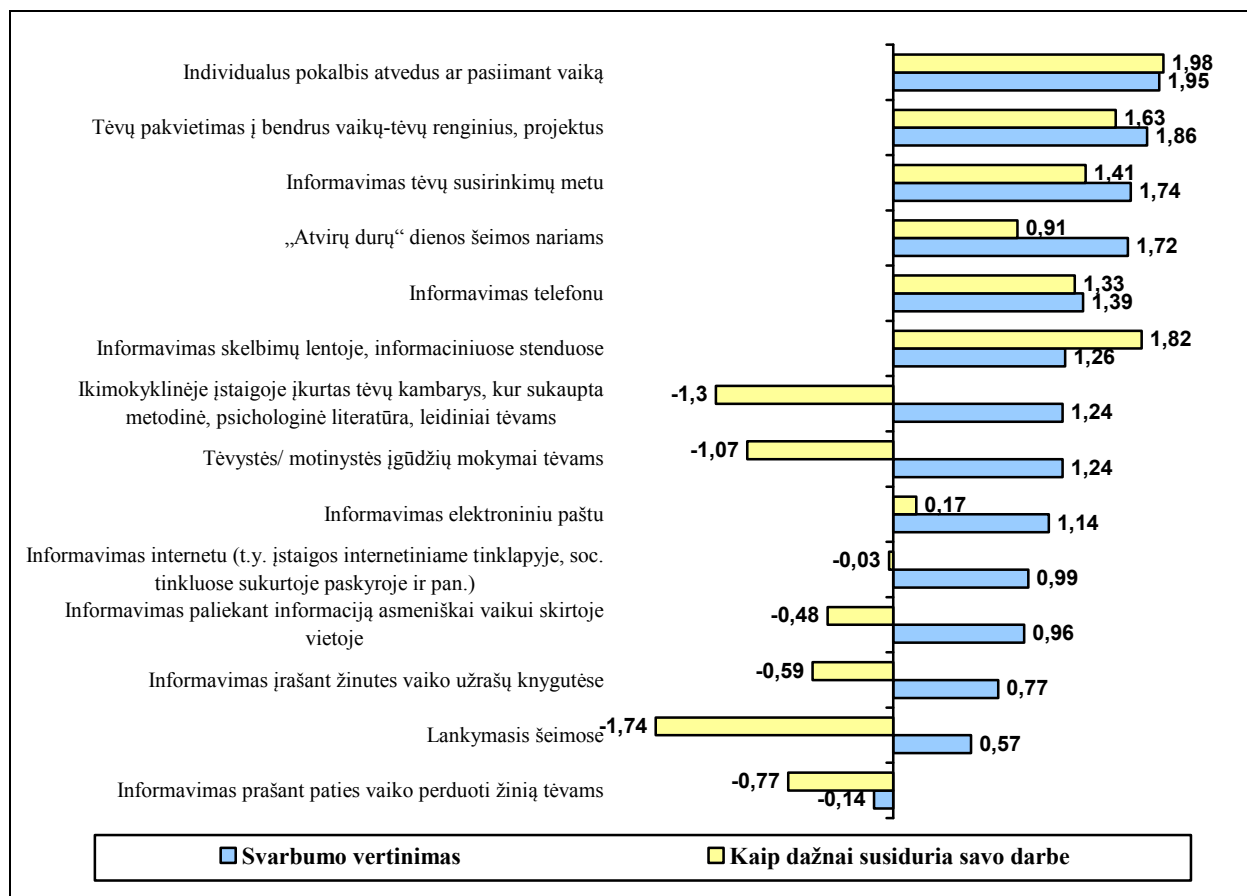
Tėvai ir pedagogai yra tarsi dvi institucijos, sujungtos vienu ir tuo pačiu ugdymo objektu – vaiku. Juos vienija vienas tikslas – vaiko gerovė. Vaikas kryptingai ugdomas tada, kai darniai sutaria šeima ir vaikų darželis, kai vaikų ugdymas šeimoje ir darželyje vienas kitą papildo (Litvinienė, 2002).

Pasak D. T Dodge ir J. Phinney, (2008), pedagogų bendradarbiavimas su tėvais daro didelę

įtaką vaikui, jo kalbai, mąstysenai ir apskritai asmenybės formavimuisi. Autorių nuomone, „jei bendradarbiaudami ugdysime vaiką ir namie, ir ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, tai vaikui bus visokeriopai naudinga“ (Dodge, Phinney, 2008,p.26).

Siekiant nustatyti, kokie yra pagrindiniai veiksniai, padedantys užtikrinti vaikų-tėvų-pedagogų sėkmingą bendradarbiavimą, bei kaip dažnai savo darbe juos taiko respondentai, sudarinėjant anketą buvo įtraukti iš viso 28 veiksniai (anketos 24 ir 25 klausimai). Kaip buvo aprašyta teorinėje darbo dalyje, išskiriamos trys tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo sritys: tėvų informavimas ir švietimas; analizė ir įsivertinimas; bendras veiklų organizavimas ir dalyvavimas jose, todėl minėti veiksniai suskirstyti į šias tris grupes bei analizuoti atskirai. Atsakymų variantams apie veiksmų svarbumą „Taip“, „Iš dalies“, „Ne“ buvo suteikti koeficientai 2, 1, -2. Tokie patys koeficientai buvo suteikti ir respondentų atsakymams apie veiksmų taikymo darbe dažnumą, prieš tai apjungus atsakymus „Nuolat“ ir „Dažnai“ bei „Labai retai“ ir „Niekada“. Buvo apskaičiuoti veiksmų svarbumo bei taikymo darbe dažnumo vertinimo vidurkiai (skaičiavimai pateikti 6 priede).

Pirmąją vaikų-tėvų-pedagogų sėkmingą bendradarbiavimą užtikrinančių veiksmų grupę sudaro 14 priemonių, užtikrinančių tėvų informavimą ir švietimą.

17 pav. Tėvų informavimą ir švietimą užtikrinančių veiksmų svarbumo vertinimas (balais) (N=152)

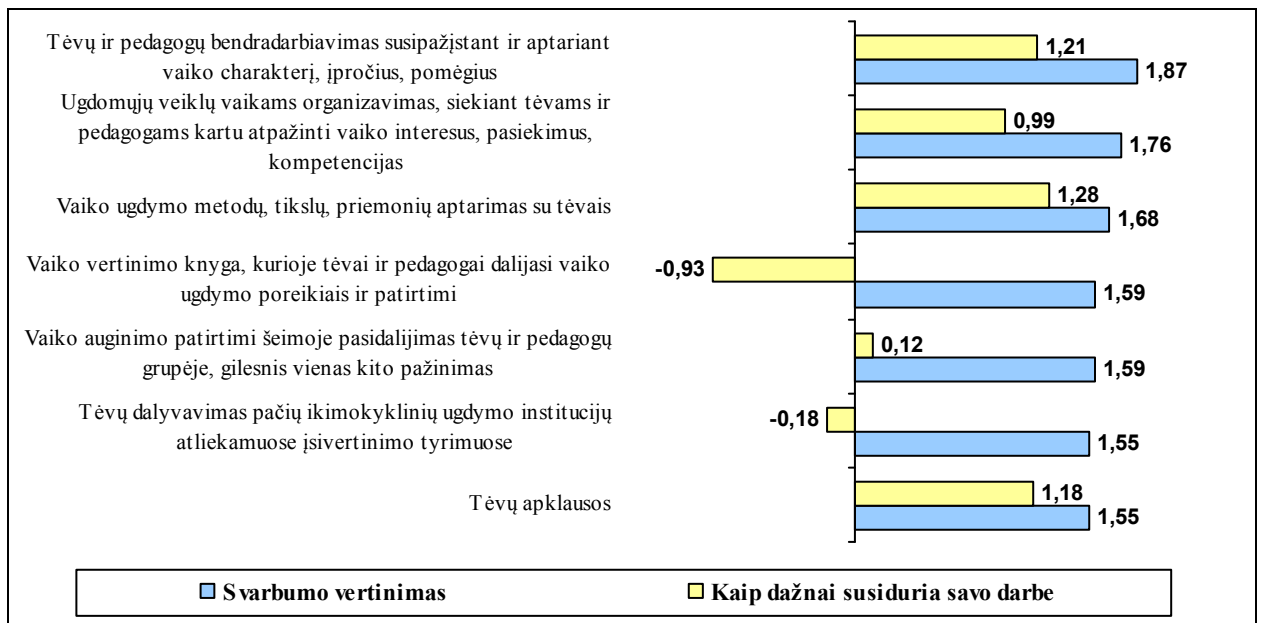
Kaip matyti 17 paveiksle, tik vieną priemonę „Informavimas prašant paties vaiko perduoti žinią tėvams“ pedagogai laiko nesvarbia tėvų informavimo ir švietimo priemone, nes svarbumo vertinimo vidurkis mažiausias (-0,14). Respondentų nuomone, pačios veiksmingiausios priemonės, kuriomis galima perduoti reikiamą informaciją tėvams ir suteikti ugdymui reikalingų žinių, yra individualūs pokalbiai atvedant ir pasiimant vaikus (vertinimo vidurkis 1,95), tėvų kvietimai į įstaigoje organizuojamus renginius (vertinimo vidurkis 1,86). Beveik vienodai svarbiomis priemonės pedagogai laiko informavimą tėvų susirinkimų metu (vertinimo vidurkis 1,74) ir atvirų durų dienas įstaigose (vidurkis 1,72).

Informacijos pateikimą skelbimų lentoje ir stenduose savo darbe taiko daugiau pedagogų, nei šią priemonę laiko svarbia (taikymo darbe vertinimo vidurkis 1,82, svarbumo vertinimo vidurkis 1,26). Galima teigti, kad taip yra dėl ikimokyklinio ugdymo įstaigose nusistovėjusių tradicijų informaciją pateikti grupėse pakabintose skelbimų lentose - tai vienas priimtinausių ir patogiausių būdų netiesiogiai perduoti reikiamą informaciją, nes tėvai gali susipažinti su jiems aktuali informacija tiesiogiai nebendraudami su pedagogu.

Tėvystės ir motinystės įgūdžių mokymai tėvams, tėvų kambario paslaugos įstaigoje mažiau svarbios priemonės (svarbumo vertinimo vidurkis 1,24), bet būtent šios priemonės yra vienos iš rečiausiai darbe taikomų priemonių taiko mažiausiai (taikymo vertinimo vidurkis atitinkamai - 1,07 ir -1,3). Tai leidžia teigti, kad daugumoje ikimokyklinių įstaigų nėra ir niekada nebuvo įrengto tėvų kambario, kuriame tėvai galėtų pasinaudoti įvairia metodine medžiaga, psichologine literatūra, susitikti ir pasidalinti informacija su kitais tėvais aktualiais jiems klausimais, patirtimi.

Nepaliaujamai didėjant informacinių technologijų vartotojų skaičiui, didėja susisiekiimo ir bendravimo galimybės naudojant kompiuterines technologijas, todėl didžiajai daliai respondentų yra svarbu galimybė informaciją tėvams pateikti elektroniniu paštu ar įstaigos interneto tinklapyje (vertinimo vidurkis atitinkamai 1,14 ir 0,99), bet šiuos informavimo būdus pedagogai arba naudoja labai retai, arba nenaudoja visai (taikymo darbe vertinimo vidurkis atitinkamai 0,17 ir -0,03).

Apibendrinant tėvų informavimą ir švietimą užtikrinančių veiksnių vertinimo rezultatus galima teigti, kad svarbiausiu veiksniu respondentai laiko individualų pokalbį su tėvais, jiems atvedus ar pasiimant ugdytinį iš ugdymo įstaigos (vertinimo vidurkis 1,95). Šią priemonę respondentai įvertino ir kaip dažniausiai taikomą jų darbe (vertinimo vidurkis 1,98). Rečiausiai savo darbe respondentai tėvų informavimui ir švietimui taiko lankymąsi šeimoje (vertinimo vidurkis -1,74), greičiausiai todėl, kad ši priemonė jiems atrodo mažiausiai svarbi (vertinimo vidurkis 0,57).

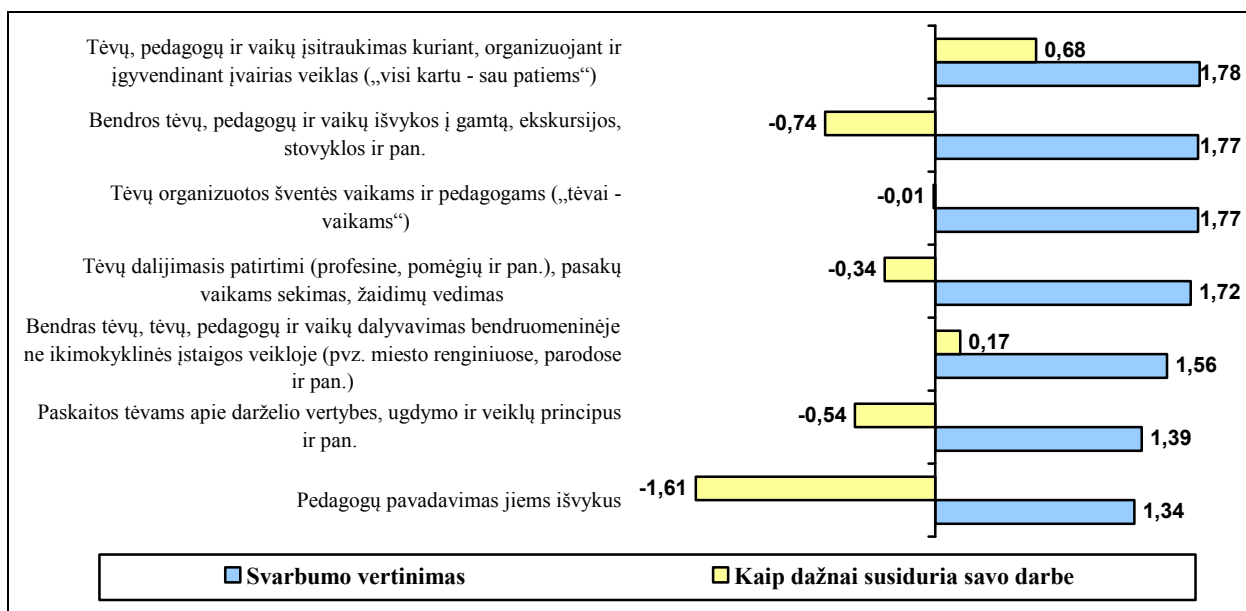
18 pav. Analizę ir įsivertinimą užtikrinančių veiksnių svarbumo vertinimas (balais) (N=152)

Iš tyrimo rezultatų matyti, kad svarbumo ir taikymo darbe dažnumu labiausiai pedagogų poreikius atitinka analizę ir įsivertinimą užtikrinantys veiksniai, nes didžioji dalis priemonių ne tik pedagogų laikomos svarbiomis, bet ir taikomos jų darbe: tėvai ir pedagogai bendradarbiauja susipažindami, kartu organizuoja įvairias veiklas ugdytiniams, aptaria su tėvais ugdymo metodus, tikslus ir priemones, tėvai dalyvauja pedagogų organizuojamose apklausose. Pedagogams nepakanka bendravimo tėvų ir pedagogų grupėse, kuriose galėtų ne tik pasidalinti vaiko auginimo patirtimi šeimoje, bet ir geriau pažinti tiek vienas kitą, tiek ugdytinius (taikymo darbe vertinimo vidurkis 0,12, o svarbumo vertinimo vidurkis 1,59). Dauguma pedagogų mano, kad tėvų dalyvavimas pačių ikimokyklinių ugdymo institucijų atliekamuose tyrimuose yra svarbi priemonė (svarbumo vertinimo vidurkis 1,55), bet savo darbe su šios priemonės taikymu susiduria 8,4 karto mažesnis respondentų skaičius (taikymo darbe vertinimo vidurkis -0,18) - akivaizdu, kad šios priemonės taikymas daugiau priklauso ne nuo pedagogų, o ikimokyklinio ugdymo įstaigos vadovybės ir joje įgyvendinamos kokybės politikos, t.y. kokiais būdais įstaiga siekia įsivertinti save kaip įstaigą, o tuo pačiu – ir įstaigoje vykdomo ugdymo proceso kokybę. Tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigose turėtų būti diegiamos ar tobulinamos kokybės vadybos sistemos, tobulinami vidinės kokybės užtikrinimo mechanizmai.

Apibendrinant analizę ir įsivertinimą užtikrinančių veiksnių vertinimo rezultatus galima teigti, kad nors svarbiausiu veiksniu respondentai laiko tėvų ir pedagogų bendradarbiavimą, siekiant susipažinti, aptarti vaiko charakterį, įpročius, pomėgius (svarbumo vertinimo vidurkis 1,87), šios priemonės įgyvendinimas taikant tiesioginiame darbe nepakankamas, nes taikymo darbe vertinimo vidurkis 1,21. Didžiausias skirtumas tarp priemonės svarbumo ir jos taikymo, siekiant užtikrinti sėkmingą tėvų ir pedagogų bendradarbiavimą, būdingas naudojant vaiko

vertinimo knyga - ši priemonė taikoma 1,7 karto rečiau, nei laikoma svarbia.

Kaip teigia I. Jonutytė, A. Budreikaitė (2005), kad būtų efektyvus tėvų įtraukimas į ugdomąjį procesą, reikia duoti jiems laiko, kad tam tinkamai pasirengtų, gerai ištyrinėtų esamą situaciją. Tačiau reikėtų nepamiršti ir kuo dažniau tėvus paskatinti įsijungti į ugdomąjį procesą. Tai patvirtina ir bendrą veiklų organizavimą ir dalyvavimą jose užtikrinančių veiksnių svarbumo vertinimas (19 pav.).

19 pav. **Bendrą veiklų organizavimą ir dalyvavimą jose užtikrinančių veiksnių svarbumo vertinimas (balais) (N=152)**

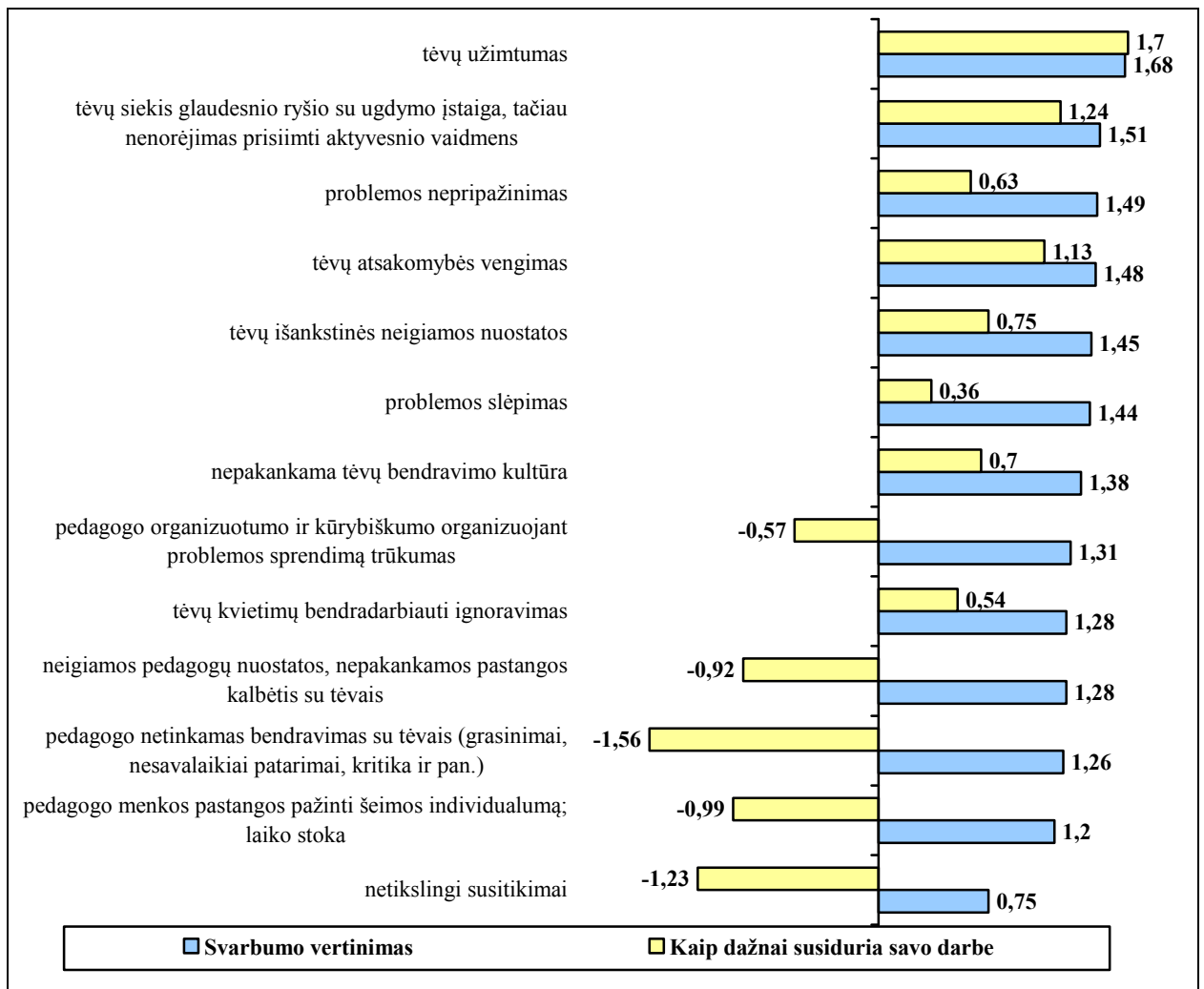
Iš tyrimo rezultatų matyti, kad pedagogams labai svarbu, kad tėvai kuo aktyviau įsijungtų į ugdymo procesą kuriant, organizuojant ir įgyvendinant įvairias veiklas (svarbumo vertinimo vidurkis 1,78), kad būtų organizuojamos bendros tėvų, vaikų ir pedagogų ekskursijos ir išvykos (svarbumo vertinimo vidurkis 1,77), o taip pat ir kad patys tėvai organizuotų šventes savo vaikams (svarbumo vertinimo vidurkis 1,77), dalintųsi profesine patirtimi, pomėgiais (svarbumo vertinimo vidurkis 1,72). Mažiau svarbiomis priemonėmis respondentai įvardino bendrą tėvų, vaikų ir pedagogų dalyvavimą bendruomeninėje veikloje už ikimokyklinės ugdymo įstaigos ribų (svarbumo vertinimo vidurkis 1,56), paskaitas tėvams apie ikimokyklinio ugdymo įstaigos vertybes, ugdymo ir veiklų principus (svarbumo vertinimo vidurkis 1,39). Mažiausiai svarbia pedagogai laiko galimybę tėvams pavaduoti pedagogus šiems išvykus (svarbumo vertinimo vidurkis 1,34). Kadangi ugdymo procesą reglamentuoja įvairūs norminiai dokumentai ir pedagogams keliami tam tikri kvalifikaciniai reikalavimai, kurių tėvai neturi, akivaizdu, kad tėvai negali taip paprastai pavaduoti savo vaikų pedagogų, todėl tai rečiausiai pedagogų darbe taikoma priemonė (taikymo vertinimo vidurkis -1,61). Vis tik svarbu pažymėti, kad ši priemonė pedagogų laikoma svarbia ir būtų tikslinga, reglamentavus tai tam tikrais norminiais dokumentais, sudaryti sąlygas tėvams tam tikrą laiką pabūti pedagogu – taip tėvai galėtų ne tik išsamiau susipažinti su

ugdymo procesu, bet turėtų galimybę įvertinti, kokioje aplinkoje ugdomi jų vaikai, artimiau pažintų vaikų bendraamžius, be to, įvertintų pedagogams tenkanti darbo krūvį ir atsakomybę.

Vertinant bendrą veiklą organizavimą ir dalyvavimą jose užtikrinančias priemones pagal jų taikymą darbe nustatyta, kad dažniausiai tėvai, vaikai ir pedagogai bendradarbiauja tik kurdami ir organizuodami įvairias veiklas (taikymo vertinimo vidurkis 0,68) bei dalyvaudami įvairiuose renginiuose ne ugdymo įstaigoje (taikymo vertinimo vidurkis 0,17). Visos kitos priemonės taikomos labai retai ar niekada.

Apibendrinant bendrą veiklą organizavimą ir dalyvavimą jose užtikrinančių priemonių vertinimo rezultatus, galima daryti išvadą, kad siekiant užtikrinti ugdymo proceso kokybę, būtina stiprinti šią tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo sritį – nors visos bendrą veiklą organizavimą ir dalyvavimą jose užtikrinančios priemonės pedagogų buvo įvertintos svarbiomis, ugdymo procese jos taikomos nepakankamai, o dažniausiai ir visai netaikomos. Galima daryti prielaidą, kad kai kurioms priemonėms įgyvendinti reikia materialinių išteklių, o jų nei ugdymo įstaiga, nei tėvai neturi pakankamai. Trūkstamas lėšas galima kompensuoti išradingumu ir netradicinių idėjų įgyvendinimu, bet tam reikia papildomų laiko sąnaudų. Deja, tenka konstatuoti, kad būtent užimtumu didžioji tėvų dalis ir teisina savo pakankamai vangų dalyvavimą jų pačių vaikų ugdymo procese, nors laikas, skirtas vaikui, su kaupu atsiperka ateityje, yra aukso verta investicija.

Tyrimo metu buvo siekiama nustatyti, kas sunkina tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo procesą, t.y. su kokiomis kliūtimis susiduria pedagogai, bendraudami su ugdytinių tėvais. Respondentams buvo pateikta 13 bendravimo kliūčių, kurias jie vertino pagal svarbą ir tai, kaip dažnai susiduria savo darbe. Atsakymų variantams apie kliūčių svarbumą „Taip“, „Iš dalies“, „Ne“ buvo suteikti koeficientai 2, 1, -2. Respondentų atsakymai apie susidūrimo su kliūtimis darbe dažnumą buvo suskirstyti į tris grupes: „Nuolat ir dažnai“, „Retai“, „Labai retai ir niekada“, prieš tai apjungus atsakymus „Nuolat“ ir „Dažnai“ bei „Labai retai“ ir „Niekada“. Atsakymų variantams atitinkamai buvo suteikti koeficientai -2, 1, 2. Buvo apskaičiuoti bendravimo kliūčių svarbumo bei susidūrimo su jomis darbe dažnumo vertinimo vidurkiai (skaičiavimai pateikti 8 priede, grafinis atvaizdavimas 20 pav.).

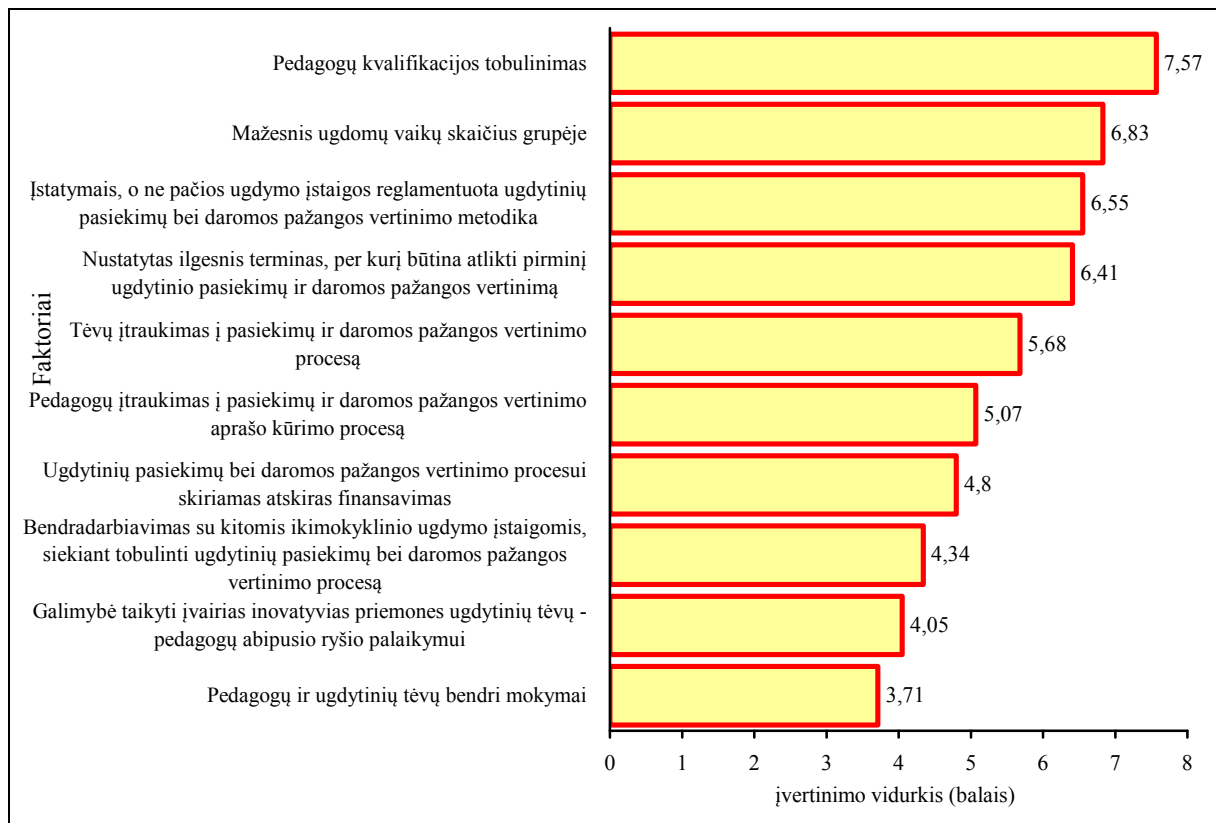
20 pav. Tėvų ir pedagogų bendravimo kliūčių vertinimas (balais) (N=152)

Pagrindine kliūtimi, trukdančia tėvų ir pedagogų bendravimui, respondentai nurodė tėvų užimtumą (svarbumo vertinimo vidurkis 1,68). Tyrimo rezultatai parodė, kad būtent su šia kliūtimi savo tiesioginiame darbe susiduria daugiau pedagogų, nei ją laiko svarbia (susidūrimo darbe vertinimo vidurkis 1,7). Dar dvi svarbios ir pedagogų darbe dažnai sutinkamos kliūtys yra tėvų nenorėjimas prisiiinti aktyvesnio vaidmens siekiant užmegzti artimesnį ryšį su ugdymo įstaiga (svarbumo vertinimo vidurkis 1,51, susidūrimo darbe vertinimo vidurkis 1,24) bei tėvų atsakomybės vengimas (vertinimo vidurkis 1,48, susidūrimo darbe vertinimo vidurkis 1,13). Su kitomis bendravimą sunkinančiomis kliūtimis pedagogams susidurti visa dar tenka, nes bendrauti trukdo išankstinės neigiamos tėvų nuostatos ir nepakankama tėvų bendravimo kultūra (susidūrimo darbe vertinimo vidurkiai atitinkamai 0,75 ir 0,7), tėvai nepripažįsta problemos ar ją slepia (susidūrimo darbe vertinimo vidurkiai atitinkamai 0,63 ir 0,36), dalis tėvų tiesiog ignoruoja kvietimus bendradarbiauti (susidūrimo darbe vertinimo vidurkis 0,54). Su tokiais sunkumais, kaip pedagogo organizuotumo ir kūrybiškumo organizuojant problemas sprendimą trūkumas, neigiamos pedagogų nuostatos ir nepakankamos pastangos kalbėti su tėvais, pedagogo menkos pastangos pažinti šeimos individualumą, netikslingi susitikimai, pedagogo netinkamas

bendravimas su tėvais, respondentai nurodė susiduriantys labai retai ar niekada, nes susidūrimo darbe vertinimo vidurkio reikšmė neigiama (nuo -0,57 iki -1,56). Vis tik būtina paminėti, kad buvo vykdoma pedagogų apklausa, o šios išvardintos tėvų ir pedagogų bendravimą sunkinančios kliūtys priklauso būtent nuo pedagogų, ne nuo tėvų, todėl yra galimybė, kad dalis respondentų atsakinėjo nevisiškai atvirai ir sąžiningai. Tikėtina, kad atlikus ugdytinių tėvų apklausą ir palyginus pedagogų ir tėvų atsakymus tyrimo rezultatai galėtų būti kitokie ir parodytų, kad tiek tėvai, tiek pedagogai panašiai kalti dėl nepakankamai sėkmingo bendravimo ir abipusio bendradarbiavimo, bet tai jau ne šio tyrimo apimtis.

Apibendrinant tėvų ir pedagogų bendravimo kliūčių vertinimo rezultatus, galima daryti išvadą, kad bendrauti trukdo tiek tėvų, tiek pedagogų sukeltos kliūtys, bet pati svarbiausia problema, su kuria susiduria ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogai, yra tėvų užimtumas. Dėl šios priežasties nepakankamai tėvų įsitraukia į bendrą veiklą organizavimą ir dalyvavimą jose, atsainiai dalyvauja analizės ir įsivertinimo procese, informaciją apie vaiko ugdymosi procesą ir daromą pažangą renka labiau todėl, kad taip reikia, taip įprasta (dalyvauti tėvų susirinkimuose, kasmetiniuose tradiciniuose renginiuose ir pan.), o ne todėl, kad patys galėtų visokeriopai prisidėti prie vaiko ugdymo, o tuo pačiu - ir prie ugdymo proceso tobulinimo. Siekiant didinti bendravimo su tėvais kokybę, būtina atsižvelgti, kad didžiausias tėvų-vaikų-pedagogų bendravimo ir bendradarbiavimo „priešas“ yra laiko stoka, todėl tiek pedagogams, tiek ikimokyklinio ugdymo įstaigoms būtina ieškoti naujų, priimtinesnių bendravimo būdų, netradicinių bendravimo sprendimų, kad bendradarbiavimas vyktų sklandžiau.

Anketos baigiamojoje dalyje respondentams buvo pateikta 10 veiksmų, galinčių prisidėti prie ugdytinių pasiekimų vertinimo proceso kokybės didinimo, kuriuos prašyta įvertinti 10-ties balų sistema. Apibendrinus anketų duomenis buvo sudaryta ugdytinių pasiekimų vertinimo proceso kokybę lemiančių faktorių vidutinių reikšmių apskaičiavimo lentelė (9 priedas). Gautų duomenų grafinis vaizdavimas pateiktas 21 pav.

21 pav. Ugdytinių pasiekimų vertinimo proceso kokybę lemiantys faktoriai skaitine išraiška (balais) (N=152)

Kaip matyti iš 21 paveikslo, tarp faktorių yra pakankamai dideli vertinimo skirtumai: aukščiausias įvertinimo vidurkis skiriamas faktoriui „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas“ – 7,57 balo, žemiausias vertinimo vidurkis – 3,71 balo – skirtas faktoriui „Pedagogų ir ugdytinių tėvų bendri mokymai“.

2.2.1 skyrelyje buvo analizuota pedagogų turima kvalifikacija ir atliktas kvalifikacijos tobulinimo galimybių vertinimas. Kad pedagogams trūksta kvalifikacijos, nurodė 54 respondentai (35,52 %). Tai, kad per pastaruosius trejus mokymuose nei karto nedalyvavo 64 (42,12 %) pedagogų, bet beveik visi (90,12 %) apklaustieji tobulintų kvalifikaciją, jei tik turėtų galimybę, nulėmė ir faktoriaus „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas“ įvertinimą, nurodant jį pačiu svarbiausiu. Kadangi ikimokyklinėms ugdymo įstaigoms skiriamų lėšų pakanka tik įstaigai išlaikyti ir užtikrinti ugdymo procesą, lėšų pedagogų kvalifikacijos tobulinimui trūksta, pedagogams nesuteikiamos realios jo tobulėjimo perspektyvos. Ugdymo proceso kokybei keliami aukšti kokybės reikalavimai, nuolat priimami įvairūs norminiai dokumentai, nustatantys įvairius reikalavimus tiek pedagogams, tiek ugdymo proceso organizavimo tvarkai. Deja, būdas, kaip turimais finansiniais ištekliais ikimokyklinio ugdymo institucija turi įgyvendinti ir laikytis keliamų reikalavimų, tampa pačios įstaigos problema. Lietuvoje didžiosios dalies ikimokyklinio ugdymo įstaigų aplinka nėra patraukli: pastatai nemodernizuoti, inventoriūs susidėvėjęs, vidaus patalpų būklė kapitaliai neremontuota nuo įstaigų įkūrimo dienos, patalpų trūksta, beveik visose

įstaigose ugdomų vaikų skaičius grupėse yra per didelis, todėl akivaizdu, kad visų pirma ikimokyklinio ugdymo įstaiga lėšas skiria fizinės aplinkos gerinimui, kad tiek vaikui, tiek pedagogui būtų sudarytos bent minimalaus komforto sąlygos ugdymui. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimui lėšų nebelieka, bet būtent dėl to nukenčia ugdymo proceso kokybė, ypač - ugdytinių pasiekimų ir daromos pažangos vertinimo procesas.

Įvertinus respondentų pateiktus atsakymus apie ugdytinių skaičių jų grupėse nustatyta, kad 23 respondentai (15,13% visų apklaustųjų) nurodė, kad jų ugdytinių skaičius grupėje viršija 20 (nuo 21 iki 24), nors Lietuvos higienos normoje HN 75:2010 (2010) tvirtinama, kad nuo 3 iki 7 metų amžiaus grupėje privalo būti ne daugiau kaip 20 vaikų. 9 respondentai (5,9% visų apklaustųjų) nurodė, kad jų ugdytinių skaičius grupėje – 16-17 vaikų. Kaip žinia mūsų šalies miestuose ikimokyklinių įstaigų yra trūkumas, todėl mažai tikėtina, kad 3-4 vaikų trūksta iki pilnos grupės. Todėl galima daryti prielaidą, jog tai perpildytos lopšelinio amžiaus vaikų grupės, kuriose pagal tą pačią higienos normą HN 75:2010 (2010) negali būti daugiau kaip 15 vaikų. Tai atskleidžia problemą, kad sudėtinga pasiekti kokybiškų rezultatų, kuomet vienam pedagogui tenka 20 ir daugiau vaikų, o ypatingai pastebėti kiekvieną vaiką ir tinkamai užfiksuoti jo daromą pažangą. Atitinkamai dėl šių priežasčių antroje vietoje pagal svarbą iš ugdytinių pasiekimų vertinimo proceso kokybę lemiančių veiksnių yra mažesnis ugdomų vaikų skaičius grupėje (6,83 balo).

Faktoriui „Įstatymais, o ne pačios ugdymo įstaigos reglamentuota ugdytinių pasiekimų bei daromos pažangos vertinimo metodika“ pagal svarbą suteikta trečia vieta (6,55 balo). Pedagogų nuomone, įstatymais reglamentuotas vaikų ugdymo pasiekimų ir daromos pažangos aprašas padidintų ugdymo pasiekimų ir pažangos vertinimo procesų kokybę ikimokyklinėse įstaigose. Kaip tik toks aprašas šiuo metu yra parengtas pagal Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centro vykdomą projektą „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra“ (2013) ir yra pateiktas svarstyti, todėl ikimokyklinio ugdymo įstaigos turi galimybę teikti įvairius siūlymus ir rekomendacijas, kaip tobulinti aprašo projektą, kad vertinimo procesas būtų paprastas, suprantamas ir tuo pačiu kokybiškas.

Nereikšmingiausiais veiksniais pedagogai įvertino bendrus ugdytinių tėvų ir pedagogų mokymus (3,71 balo, 10 vieta), bendradarbiavimą su kitomis ikimokyklinio ugdymo įstaigomis (4,05 balo, 9 vieta) ir galimybę taikyti įvairias inovatyvias priemones (bendravimas el. paštu, socialiniuose tinklalapiuose ir kt.) ugdytinių tėvų – pedagogų abipusio ryšio palaikymui (4,34 balo, 8 vieta). Apibendrinus viso tyrimo rezultatus galima daryti prielaidą, kad ir šie veiksniai respondentams taip pat labai svarbūs, tiesiog už juos yra dar kitų, svarbesnių veiksnių, kurie turi didesnę įtaką ugdytinių vertinimo procesui ir kuriuos tinkamai įgyvendinus būtų prisidėta prie vertinimo proceso kokybės didinimo.

IŠVADOS

Teorinės dalies išvados:

1. Mokslinės literatūros analizė patvirtino, kad ikimokyklinio ugdymo paskirtis – tenkinti vaiko poreikius, skatinti jo savarankiškumą, kūrybinių galių plėtojimą, todėl labai svarbu ikimokyklinėje įstaigoje nuolat vertinti vaiko pasiekimus, juos fiksuoti ir stebėti daromą ugdytinių pažangą. Kokybiškai atliktas vertinimas ir fiksuojama ugdymo pažanga, pakloja pamatus tolimesniam vaiko ugdymui. Tačiau, kad tinkamai pasirinkti vertinimo kriterijus, atitinkančius vaiko amžiaus tarpsnį, individualius gebėjimus, būtina užtikrinti vertinimo kokybę.

2. Lietuvoje sukaupta nemaža teisinė bazė reglamentuojanti ikimokyklinį ugdymą, tam, kad ugdymas būtų prieinamas, užtikrintų lanksčias ir kokybiškas paslaugas, atitiktų individualius vaiko poreikius ir tėvų lūkesčius. Tačiau valstybės mastu dar nėra patvirtinto ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų ir daromos pažangos vertinimo aprašo, kuris atitiktų pedagogų lūkesčius ir palengvintų jų darbą vertinant savo ugdytinius.

3. Pedagogas ugdymo proceso kokybei turi itin didelę reikšmę, tačiau, siekiant užtikrinti ugdymo proceso kokybę, jis privalo nuolat tobulinti savo kvalifikaciją. Tėvai yra laikomi lygiaverčiais vaikų ugdymo partneriais, todėl jų įtraukimas į ugdymo procesą padeda pasiekti bendrų tikslų, spręsti iškilusias problemas, užtikrinti ir vaiko vertinimo kokybę.

Empirinės dalies išvados:

1. Apibendrinus tyrimo rezultatus nustatyta, kad esamos pedagogų kvalifikacijos ir darbo eigoje įgytos žinios yra tobulintinos ir nepilnai atitinka pačių pedagogų lūkesčius, beveik trečdalis apklaustųjų nėra tinkamai pasirengę vertinti ugdytinių pasiekimus ir daromą pažangą.

2. Rezultatai parodė, kad nedaugelis pedagogų pasirenka vertinti ugdytinių pasiekimus ir daromą pažangą vieni. Didžiajai daugumai ugdytinių pasiekimų vertinimą ir daromą pažangą užfiksuoti padeda atlikti kiti įstaigoje dirbantys pedagogai: logopedai, meninio ugdymo ir kūno kultūros pedagogai, drauge grupėje dirbantys pedagogai ir netgi tėvai. Kas skatina susitelkimą į bendrą veiksmą ir tikslą – kokybišką ir tikrai rezultatyvų vaikų ugdymą. Ši išvada patirtina išsikeltą hipotezę, kad ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimo kokybė tiesiogiai priklauso nuo įvairios srities pedagogų (šiuo atveju auklėtojų, logopedų, spec. pedagogų, meninio ugdymo vadovų, kūno kultūros mokytojų), tėvų bendradarbiavimo ir objektyvaus ugdytinių pasiekimų įvertinimo.

3. Apibendrinant ikimokyklinio ugdymo institucijose vykdomo vertinimo proceso analizę vadybiniu aspektu, darytina išvada, kad pedagogai išties atsakingai žiūri į savo darbą ir labai stengiasi kuo geriau pažinti kiekvieną vaiką, pasirinkdami tam tinkamiausią būdą. Pedagogai pripažįsta ugdytinių skatinimą, kaip reikšmingą pasiekimų vertinimo ir pažangos nustatymo

proceso sudedamąją ir jį naudoja. Taip pat pripažįsta, kad vaikų ugdymo pasiekimų ir daromos pažangos aprašas yra reikalingas kaip orientyras, nurodantis, kaip tinkamai vertinti vaikų ugdymo pasiekimus ir fiksuoti daromą pažangą.

4. Ikimokyklinių įstaigų pedagogai savo darbe dažniausiai naudoja tradicinius tėvų informavimo būdus tokius kaip pokalbiai atvedant ir pasiimant vaiką, pokalbiai telefonu, skelbimų lentos, bendri renginiai, šventės, tėvų susirinkimai. O kitus būdus laiko reikšmingais ir ganėtinai svarbiais, tačiau savo darbe naudojami labai retai arba nesinaudojami visai. Darytinos išvados, kad kai kuriuos būdus, tokius kaip tėvystės ir motinystės įgūdžių mokymai tėvams, tėvų kambario paslaugos įstaigoje, lankymasis šeimose, gali įtakoti nuo pedagogų nepriklausantys veiksniai: įstaigos finansinė padėtis, vadovybės prieštaravimai ir pan. Tačiau pedagogai puikiausiai galėtų bendrauti su tėvais ir informuoti juos internetinių tinklapių pagalba, juolab, kad patys nurodo tokį būdą, kaip sėkmingą bendradarbiavimo užtikrinimą. Manytina, kad pedagogai nėra linkę ieškoti naujesnių ar įvairesnių bendravimo/bendradarbiavimo būdų ir formų arba jiems trūksta IKT žinių.

5. Vertinant bendrą tėvų ir pedagogų veiklų organizavimą ir dalyvavimą jose užtikrinančias priemones nustatyta, kad siekiant užtikrinti ugdymo proceso kokybę, būtina stiprinti šią tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo sritį – nors visos bendrą veiklų organizavimą ir dalyvavimą jose užtikrinančios priemonės pedagogų buvo įvertintos svarbiomis, ugdymo procese jos taikomos nepakankamai, o dažniausiai ir visai netaikomos. Galima daryti prielaidą, kad kai kurioms priemonėms įgyvendinti reikia materialinių išteklių, o jų nei ugdymo įstaiga, nei tėvai neturi pakankamai. Trūkstamas lėšas galima kompensuoti išradingumu ir netradicinių idėjų įgyvendinimu, bet tam reikia papildomų laiko sąnaudų. Deja, tenka konstatuoti, kad būtent užimtumu didžioji tėvų dalis ir teisina savo pakankamai vangų dalyvavimą jų pačių vaikų ugdymo procese, nors laikas, skirtas vaikui, su kaupu atsiperka ateityje, yra aukso verta investicija.

6. Didžiausiais trukdžiais kokybiškam vaikų ugdymo pasiekimų atlikimui ir daromos pažangos nustatymui pedagogai nurodė pedagogų kvalifikacijos tobulinimo trūkumą ugdymo pasiekimų vertinimo srityje (1 vieta), per didelį ugdytinių skaičių grupėje (2 vieta) ir įstatymais reglamentuoto vaikų ugdymo pasiekimų aprašo, bendro visos šalies ikimokyklinėms įstaigoms, nebuvimą (3 vieta).

REKOMENDACIJOS

Pedagogams ir ikimokyklinių įstaigų vadovams:

1. Aktyviai teikti pasiūlymus ir rekomendacijas dėl parengto nacionalinio ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašo projekto patvirtinimo.

2. Rengti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programas, ieškoti galimybių gauti papildomą finansavimą, pritraukiant įvairių fondų finansinę paramą. Sudaryti sąlygas pedagogams tobulinti kvalifikaciją jiems patogioje vietoje ir priimtinausiu laiku.

3. Atsižvelgiant į tėvų užimtumą ir siekiant užtikrinti efektyvų ir savalaikį tėvų ir pedagogų bendradarbiavimą keičiantis informacija, taikyti naujus tiek tėvams, tiek pedagogams priimtinius informacijos pateikimo būdus, naudojantis šiuolaikinėmis populiarijančiomis komunikavimo priemonėmis (t.y. socialiniai tinklai, elektroninis paštas ir pan.).

4. Inicijuoti norminių dokumentų, reglamentuojančių ikimokyklinį ugdymą, pakeitimus, siūlant įtraukti nuostatas dėl galimybės ugdytinių tėvams tams tikromis sąlygomis tam tikrą laiką pavaduoti pedagogus – taip tėvai galėtų ne tik išsamiau susipažinti su ugdymo procesu, bet turėtų galimybę įvertinti, kokioje aplinkoje ugdomi jų vaikai, artimiau pažintų vaikų bendraamžius, be to, įvertintų pedagogams tenkantį darbo krūvį ir atsakomybę.

5. Gerinant ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo kokybę, atsižvelgti į pedagogų nuomonę dėl per didelio ugdytinių skaičiaus grupėse, siekti, kad ugdytinių skaičius grupėse būtų optimalus: mažinti ugdytinių skaičių arba didinti su vaikais dirbančių pedagogų skaičių.

LITERATŪRA

1. Andrikienė R. M., Ruzgienė A. (2001). *Ankstyvosios vaikystės pedagogika*. Klaipėda: KU leidykla.
2. Andrulaitienė R. (2007). Ikimokyklinio ugdymo institucijos ugdymo programos rengimas. *Pedagoginės sistemos tobulinimas: mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programų mokomoji medžiaga*. Vilnius: Versus aureus.
3. Barkauskaitė M., Bruzgelevičienė R. (2002). *Švietimo įstaigos vertinimo nuostatos. Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito metodika. I dalis*. Vilnius.
4. Bernotienė R., Juraitienė I., Jakavonytė-Staškuvienė D. (2012). *Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimas. Metodiniai patarimai*. Vilnius. [Žiūrėta 2013-09-13]. Prieiga per internetą: <<http://www.upc.smm.lt/ugdymas/ikimokyklinis/vertinimas.php>>
5. Bernotienė R., I Juraitienė. (2011). *Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas. Lietuvos ir užsienio šalių patirtis..* Vilnius: Ugdymo plėtotės centras. [Žiūrėta 2013-09-13]. Prieiga per internetą: <http://www.upc.smm.lt/ugdymas/ikimokyklinis/failai/Ikimokyklinio_amziaus_vaiku_ugdymo_pasiekimu_vertinimas._Lietuvos_ir_uzsienio_saliu_patirtis.pdf>
6. Bitinas B., Rupšienė L., Žydžiūnaitė V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija*. Klaipėda.
7. Burškaitienė R., Vilkonienė M. (2009). Priešmokyklinio ugdymo kokybė: samprata ir esminiai vadybos aspektai // *Jaunųjų mokslininkų darbai*. 2 (23), p. 111-117. ŠU leidykla.
8. Dačiulytė R., Dromantienė L., Indrašienė V. ir kt. *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra projektas. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo modelis*. (2012). [Žiūrėta 2013-11-29]. Prieiga per internetą: <http://www.upc.smm.lt/projektai/pkt/naujienos/modelis/PKT_modelis.pdf>
9. Dodge D. T., Phinney J. (2008). *Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymas. Vadovas tėvams*. Vilnius: Presvika.
10. Dodge D. T., Rudick Sh., Berke K. (2008). *Ankstyvojo amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas*. Vilnius: Presvika.
11. Dodge D. T., Colker L. J., Heroman C. (2007). *Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas*. Vilnius: Presvika.
12. Epstein J. L. (1992) *What Research Says on parental Involvement in Children's Education: Epstein's Framework*. [žiūrėta 2013-08-30]. Prieiga per internetą: <http://www.education.com/reference/article/Ref_What_Research/>
13. Gedvilienė G., Zuzevičiūtė V. (2007). *Edukologija. Mokomoji knyga studentams*. Kaunas: VDU.
14. Gylienė R. (2005) Darželio – mokyklos, kaip ugdymo institucijos, ypatumai. Švietimo Vadyba reformos erdvėje. *Jaunųjų mokslininkų darbai* Nr. 2(6), p. 38-56. Šiauliai: ŠU leidykla.
15. Glebuviene V. S, Jonilienė M, Monkevičienė O. ir kt. (2009). Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymas: programos ir vaiko gyvenimo organizavimas. *Pedagogika*, Nr. 95, p. 167-173.
16. Gražienė V. (2008). *Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų bei pažangos vertinimo gairės ir aprašas*. Vilnius: Presvika.
17. Gučas A. (1994). *Vaikų darželio pedagogika*. Kaunas: Šviesa.
18. Ikimokyklinio ugdymo pasirinkimo galimybės Lietuvoje. Ataskaita. (2004). Klaipėda: Klaipėdos universitetas. [Žiūrėta 2013-09-13]. Prieiga per internetą: <http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CC4QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.smm.lt%2Fuploads%2Flawacts%2Fdocs%2F282_36ff8a8b7905>

76a09d2b608b11535ff6.doc&ei=SdusUu8vhLPgBO-igIgm&usg=AFQjCNHZk2cIFOLa
08oOibDnBipYEG_oeA&sig2=WxbY6qzkZVSCuWN0jlm_tg&bvm=bv.57967247,d.bGE>

19. Jankauskienė L. (2012). Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo turinio aktualijos ir perspektyvos. *Švietimo ir mokslo ministerija*. [Žiūrėta 2013-09-13]. Prieiga per internetą: <http://www.szelmeneiai.lt/failai/patirtis/2012_11_28_ikimokyklinio_ir_priesmokyklinio_ugdymo_turinio_aktualijos_laimute_jankauskiene.pdf>
20. Juodaitytė A., Gaučaitė R., Kazlauskienė A. ir kt. (2009). *Informavimas apie ikimokyklinį, priešmokyklinį ugdymą ir švietimo pagalbą*. Šiauliai: Liucijus.
21. Juodaitytė A., Martišauskienė D. (2008). Ikimokyklinio ugdymo kokybės valdymo prasmių kontekstualizavimasis Lietuvos Respublikos švietimo dokumentuose. *Mokytojų ugdymas*. Nr. 11 (2), p. 116-134. VšĮ Šiaulių universiteto leidykla.
22. Jonutytė I., Budreikaitė A. (2005). Tėvų dalyvavimas ikimokyklinės įstaigos bendruomenės valdymo procese. *Pedagogika*. Nr. 76, p. 56-63. Vilnius: VPU.
23. Kardelis K. (2005). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Šiauliai: Liucijus.
24. Lamanuskas V. (2004). *Ugdymas: aksiomatinis ir sisteminis aspektai*. Vilnius: VPU.
25. Lemežytė I. (2011). *Ikimokyklinio ugdymo švietimo sistema, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paskirtis*. [Žiūrėta 2013-08-11]. Prieiga per Internetą: <<http://www.ikimokyklinis.lt/index.php/straipsniai/bendri-straipsniai/ikimokyklinio-ugdymo-svietimo-sistema-ikimokyklinio-ir-priesmokyklinio-ugdymo-paskirtis/4856>>
26. Lietuvos higienos norma HN 75:2010 „*Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai*“. (2010). Patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. balandžio 22 d. įsakymu Nr. V-313.
27. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. balandžio 18 d. įsakymas Nr. ISAK-627. *Dėl Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo*. [Žiūrėta 2013-08-11]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=254659&p_query=Ikimokyklinio%20ugdymo%20program%F8%20kriterij%F8%20apra%F0as&p_tr2=2>
28. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. lapkričio 11 d. įsakymas Nr. ISAK-2249. *Dėl pavyzdinio auklėtojo pareigybės aprašymo patvirtinimo*. [Žiūrėta 2013-08-11]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=266043&p_query=&p_tr2=>>
29. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. kovo 1 d. įsakymas Nr. V-350. *Dėl ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2011–2013 metų programos patvirtinimo*. [Žiūrėta 2013-12-11]. Prieiga per Internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=393941&p_query=&p_tr2=2>
30. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 1998 m. liepos 10 d. įsakymas Nr. 1080. *Dėl ikimokyklinės ugdymo įstaigos nuostatų*. [Žiūrėta 2013-10-29]. Prieiga per internetą: <<http://tar.tic.lt/Default.aspx?id=2&item=results&aktoid=60715262-9FA9-4251-99CE-27C0D4B1ED60>>
31. *Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas. 2003 m. birželio 17 d. Nr. IX-1630. Vilnius*. [Žiūrėta 2013-10-29]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=458774&p_tr2=2>
32. *Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas. 2011 m. kovo 17 d. Nr. XI-1281 Vilnius*. [Žiūrėta 2013-07-28]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=395105&p_query=&p_tr2=>>
33. *Lietuvos švietimo koncepcija*. (1992). Vilnius: Leidybos centras.

34. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003 m. spalio 9 d. įsakymas Nr. ĮSAK-1407. *Dėl pareigybių, kurias atliekant darbas yra laikomas pedagoginiu, sąrašo patvirtinimo. Vilnius* [Žiūrėta 2013-07-28]. Prieiga per internetą: <<http://www.smm.lt/teisine-informacija/03-10-09-isak1407.htm>>
35. Lietuvos Respublikos vyriausybės 2007 m. rugsėjo 19 d. nutarimas Nr. 1057. *Dėl ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2007–2012 metų programos patvirtinimo. Vilnius* [Žiūrėta 2013-07-28]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=305977&p_query=Ikimokyklinio%20ir%20prie%F0mokyklinio%20ugdymo%20pl%EBtros%20programa&p_tr2=2>
36. Litvinienė J., (2002). *Šeima – vaiko ugdymo institucija*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
37. Mečkauskienė R. (2008). *Šiuolaikinės mokyklos valdymas*. Vilnius: Versus aureus.
38. *Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti*. (2006). Vilnius: LR Švietimo ir mokslo ministerija.
39. Monkevičienė O. (2008). Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) turinio kaitos tendencijos. *Pedagogika: mokslo darbai*. Vilnius: VPU. Nr. 91. P. 66–73
40. Monkevičienė O., Glebuviene V. S., Stankevičienė K. ir kt. (2009). Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo turinio ir jo įgyvendinimo kokybės analizė. Ataskaita. [Žiūrėta 2013-07-28]. Prieiga per internetą: <<http://www.upc.smm.lt/projektai/pletra/Tyrimai/VPU%20tyrimo%20ataskaita/Ikimokyklinio,%20priesmokyklinio%20ugdymo%20turinio%20ir%20jo%20%20igyvendinimo%20kokybes%20analize%20Tyrimo%20ataskaita%202009%2011%2005.pdf>>
41. Monkevičienė O., Glebuviene V. S., Stankevičienė K. ir kt. (2011). Metodinis leidinys priešmokyklinio ugdymo pedagogams. [Žiūrėta 2013-07-28]. Prieiga per internetą: <<http://www.upc.smm.lt/projektai/pletra/files/Metodinis%20leidinys%20priesmokyklinio%20ugdymo%20pedagogams.pdf>>
42. Neifachas S. (2008 (1)). *Vaikų ugdymas darželyje: dabartis ir ateities perspektyva*. Vilnius: UAB Ciklonas.
43. Neifachas S. (2008 (2)). *Ikimokyklinio ugdymo programos kokybės užtikrinimas: turinio konkretizavimas, tikslų ir uždavinių įgyvendinimas, atitikties nustatymas*. Vilnius: Ciklonas.
44. *Pavyzdinis auklėtojo pareigybės aprašymas*. Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. lapkričio 11d. įsakymu Nr. ISAK-2249. [Žiūrėta 2013-09-16]. Prieiga per internetą: <<http://www.smm.lt/web/lt/lawacts/view/item.1613/type.TA>>
45. Petkevičienė A. (2013). Individualizavimas ir diferencijavimas ikimokykliniame ugdyme. [Žiūrėta 2013-08-11]. Prieiga per internetą: <<http://www.ikimokyklinis.lt/straipsnis/14564>>
46. Pocienė J. S. (2010). *Ikimokyklinis ugdymas: raida, pedagoginės sistemos. Ikimokyklinės pedagogikos studija*. Klaipėda.
47. Pukelis K. (2011). Kokybės užtikrinimo Lietuvos Švietimo sistemoje atitiktis rekomendacijos 3 priede įvardintiems bendriesiems principams. *Tyrimo ataskaita*. [Žiūrėta 2013-11-09]. Prieiga per internetą: <http://www.kpmc.lt/LTKS_EKS/KPU_tyrimas_LT.pdf>
48. Purvaneckienė G. (2005). Švietimo politika ir ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo plėtra. *Acta Pedagogica Vilnensia*, 15, p. 176-187.
49. *Projekto „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra“ viešinimo leidinys*. (2011). Vilnius: UAB Klaipėdos banga
50. Ruškus J., Žvirdauskas D., Zybartas S. ir kt. (2012). *Ikimokyklinis, priešmokyklinis ugdymas Lietuvoje. Būklės ir galimybių tyrimas*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.

51. Ruškus J., Žvirdauskas D., Žvirdauskienė G. ir kt. (2009). Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo vadybos kokybės vertinimas. *Tyrimo ataskaita*. [Žiūrėta 2013-10-08]. Prieiga per internetą: <<http://www.upc.smm.lt/projektai/pletra/Tyrimai/J.%20Ruskaus%20tyrimo%20ataskaita/Ikimokyklinio,%20priesmokyklinio%20ugdymo%20vadybos%20kokybes%20vertinimas%20Tyrimo%20ataskaita2009%2008%2031.pdf>>
52. Ruzgienė A., Petružienė S. (2005). *Vaikas ir aplinka*. Vilnius.
53. Stašionytė A. Lietuvos ikimokyklinių įstaigų sistemos plėtros politikos analizė. *Magistro darbas*. (2010). Vilnius: VU [Žiūrėta 2013-11-13]. Prieiga per internetą: <http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2010~D_20101125_190824-50580/DS.005.1.01.ETD>
54. Szarkowicz D. (2006). *Stebėjimas ir refleksija vaikystėje*. Ligare Book Printers.
55. Šimkienė G. Ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybės valdymas, tiriant tėvų kaip vartotojų poreikius. *Magistro darbas*. Vilnius: VDU. [Žiūrėta 2013-08-11]. Prieiga per internetą: <http://vddb.laba.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2010~D_20100305_100117-60505/DS.005.0.01.ETD>
56. Švietimo ir mokslo ministerija. *Ikimokyklinis ugdymas Lietuvoje*. (2009).
57. Valantinas A. (2012) Ikimokyklinio ugdymo kokybė. *Švietimo problemos analizė*. Nr. 13 (77), p. 1-12. [Žiūrėta 2013-07-04]. Prieiga per internetą:<http://www.sac.smm.lt/images/file/e_biblioteka/Ikimokyklinio%20ugdymo%20kokybe.pdf>
58. Vertinimas ugdant. Kauno miesto mokytojų metodinės veiklos sklaida. *Straipsnių ir pranešimų rinkinys*. (2012). Kaunas: Kauno pedagogų kvalifikacijos centras. [Žiūrėta 2013-11-07]. Prieiga per internetą: <http://www.kpkc.lt/failai/dokumentai/educacines_patirties_bankas/gerosios_patirties_leidiniai/2012/2012.pdf>

PRIEDAI

Klausimynas ikimokyklinių įstaigų pedagogams

Gerbiami ikimokyklinių įstaigų pedagogai. Esu Šiaulių universiteto Švietimo kokybės vadybos studijų magistrantė Tatjana Andrijauskienė. Šiuo metu rašau magistro darbą „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimo tobulinimas ikimokyklinio ugdymo įstaigose: vadybinis aspektas“.

Anketa yra anoniminė. Jūsų atsakymai nebus niekur skelbiami. Šios anketos tikslas ištirti vaikų pasiekimų vertinimui naudojamus auklėtojo/pedagogo darbo metodus bei veiksnius, didinančius vertinimo proceso kokybę.

Jūsų lytis:

- moteris;
 vyras.

Jūsų amžius (įrašykite amžių metais):

Jūsų išsilavinimas:

- vidurinis;
 spec. vidurinis (aukštesnysis);
 aukštasis neuniversitetinis;
 universitetinis.

1. Jūsų darbovietės pavadinimas:

2. Jūsų užimamos pareigos

3. Jūsų darbo stažas dirbant ikimokyklinio ugdymo srityje:

- iki 5 metų
 nuo 5 iki 10 metų
 nuo 10 iki 15 metų
 nuo 15 iki 20 metų
 20 metų ir daugiau

4. Jūsų darbo stažas dabartinėje darbovietėje:

- iki 5 metų
 nuo 5 iki 10 metų
 nuo 10 iki 15 metų
 nuo 15 iki 20 metų
 20 metų ir daugiau

5. Ugdomų vaikų skaičius Jūsų grupėje

6. Reikalavimai ikimokyklinio ugdymo pedagogui (kiekvienam teiginiui pažymėkite po vieną variantą)

Teiginiai	Sutinku	Iš dalies sutinku	Neturiu nuomonės	Iš dalies nesutinku	Nesutinku
Pedagogas ugdo savarankiškumą					
Pedagogas privalo būti jautrus ir dėmesingas vaikams					
Pedagogas stebi, tyrinėja, analizuoja, vertina, apmąsto ir prognozuoja vaiko raidą, tobulina ugdymo procesą					
Pedagogas yra vaiko žaidimų ir veiklos partneris					
Pedagogas žino esminius vaiko poreikius, jų tenkinimo ir poveikio būdus bei galimybes					
Pedagogas informuoja tėvus apie vaiko pasiekimus ir daromą pažangą					

7. Kokius duomenis apie ugdytinį Jūs surenkate prieš pradėdami dirbti su juo? (daug galimų atsakymų)

- Apie vaiko šeimos aplinką
- Apie individualius vaiko gebėjimus ir pasiekimus
- Apie vaiko elgesio ypatumus
- Apie vaiko turimus problemų sprendimo įgūdžius
- Kita (įrašykite)

8. Kokią (-ias) darbo formą (-as) naudojate dirbdami su vaiku papildomai? (daug galimų atsakymų)

- Stebėjimas
- Pokalbis
- Įvairūs žaidimai
- Sudominimas veikla
- Kita (įrašykite)

9. Ar, organizuodami veiklas savo ugdytiniams, naudojate kokiomis nors programomis ar rekomendacijomis (aprašais) (įrašykite)?

10. Ar Jūsų įstaigoje yra patvirtintas ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimo aprašas? (daug galimų atsakymų)

- Taip
- Ne
- Atskiro aprašo nėra, remiamasi bendra ugdymo programa
- Kita (įrašykite)

11. Kokie dokumentai Jūsų įstaigoje reglamentuoja ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimą?

12. Ar vertinate ugdytinių pasiekimus ir daromą pažangą?

- Taip
- Ne

13. Kaip dažnai vertinate ugdytinių pasiekimus ir daromą pažangą?

- Nevertinu
- Vieną kartą per mokslo metus
- 1-2 kartus per mokslo metus
- 2-3 kartus per mokslo metus
- Kita (įrašykite)

14. Kas, be Jūsų, dalyvauja vertinant ir fiksuojant ugdytinių pasiekimus ir daromą pažangą (galimi keli atsakymų variantai)? (daug galimų atsakymų)

- Niekas - vertinu tik aš pats (-i)
- Tėvai
- Logopedas
- Socialinis pedagogas
- Meninio ugdymo pedagogas
- Už kūno kultūrą atsakingas pedagogas
- Kita (įrašykite)

15. Kokį ugdytinio pasiekimų ir daromos pažangos vertinimo veiklos būdą naudojate?

- Individualus darbas
- Grupinė veikla
- Derinate individualų darbą su grupine veikla

16. Kaip panaudojate ugdytinio pasiekimų ir daromos pažangos vertinimų rezultatus (galimi keli atsakymų variantai)? (daug galimų atsakymų)

- Rezultatai niekam nerodomi ir niekur nenaudojami
- Fiksuojate juos vaikų aprašuose
- Aptariate metodinių susirinkimų metu
- Aptariate tėvų susirinkimų metu
- Su rezultatais tėvus supažindinate asmeniškai
- Atsižvelgdami į rezultatus, tikslinate (keičiate) metinį ugdymo planą
- Kita (įrašykite)

17. Ar skatinate ugdytinius, padariusius pažangą?

- Taip, visada
- Kartais
- Ne

18. Kokius skatinimo būdus ugdytiniams už jų pasiekimus bei daromą pažangą taikote savo darbe? (daug galimų atsakymų)

- Jokių skatinimo būdų nenaudoju
- Pagyrimas
- Skatinimas fiziniu kontaktu (pvz. apkabinimas, paglostymas ir pan.)
- Skatinimas materialiais dalykais (pvz. knygutė, žaisliukas ir pan.)
- Įrašas, lipdukas į vaiko aprašą (asmeninę knygelę, aplanką ir pan.)
- Kita (įrašykite)

19. Kaip manote, ar ugdytinių pasiekimai ir daroma pažanga atitinka jų tėvų ir Jūsų pačių lūkesčius?

- Visiškai atitinka
- Iš dalies atitinka
- Neatitinka
- Neturiu nuomonės

20. Ar Jūsų turimos kvalifikacijos ir žinių pakanka, atliekant ugdytinio pasiekimų bei daromos pažangos vertinimą?

- Taip
- Ne
- Neturiu nuomonės

21. Įvertinkite balais (skalėje nuo 1 iki 5) Jūsų turimą kvalifikaciją ir žinias ugdytinių pasiekimų bei daromos pažangos vertinimo srityje (1 - žinios silpnos, 5 - žinios puikios ir jų pilnai pakanka):

- 1 2 3 4 5
- Silpnai Puikiai

22. Kiek kartų per pastaruosius trejus metus tobulinote kvalifikaciją ugdytinių pasiekimų bei daromos pažangos vertinimo srityje?

23. Ar norėtumėte tobulinti kvalifikaciją ir turimas žinias ugdytinių pasiekimų ir daromos pažangos vertinimo srityje?

- Taip, labai
- Taip
- Tik jei to reikalaus įstaigos vadovybė
- Ne

24. Vaikų-tėvų-pedagogų sėkmingą bendradarbiavimą užtikrina (kiekvienam teiginiui pažymėkite po vieną variantą):

	Taip	Iš dalies	Ne
Individualus pokalbis atvedus ar pasiimant vaiką	☐	☐	☐
Informavimas tėvų susirinkimų metu	☐	☐	☐
Informavimas skelbimų lentoje, informaciniuose stenduose	☐	☐	☐
Informavimas paliekant informaciją asmeniškai vaikui skirtoje vietoje (vaiko rūbinėlėje, stalčiuje, lentynoje ir pan.)	☐	☐	☐
Informavimas įrašant žinutes vaiko užrašų knygutėse	☐	☐	☐
Informavimas telefonu	☐	☐	☐
Informavimas elektroniniu paštu	☐	☐	☐
Informavimas internetu (t.y. įstaigos internetiniame tinklapyje, socialiniuose tinkluose sukurtoje paskyroje ir pan.)	☐	☐	☐
Informavimas prašant paties vaiko perduoti žinių tėvams	☐	☐	☐
Tėvų pakvietimas į bendrus vaikų-tėvų renginius, projektus („vaikai - tėvams“)	☐	☐	☐
Tėvystės/ motinystės įgūdžių mokymai tėvams, t.y. mokymai, kaip ugdyti vaiką	☐	☐	☐
Lankymasis šeimose	☐	☐	☐
„Atvirų durų“ dienos šeimos nariams (šeimos nariams suteikiama galimybė stebėti ugdymo procesą)	☐	☐	☐
Ikimokyklinėje įstaigoje įkurtas tėvų kambarys, kur sukaupia metodinę, psichologinę literatūrą, leidiniai tėvams	☐	☐	☐
Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas susipažįstant ir aptariant vaiko charakterį, įpročius, pomėgius	☐	☐	☐
Vaiko auginimo patirtimi šeimoje pasidalijimas tėvų ir pedagogų grupėje, gilesnis vienas kito pažinimas	☐	☐	☐
Ugdomųjų veiklų vaikams organizavimas, siekiant tėvams ir pedagogams kartu atpažinti vaiko interesus, pasiekimus, kompetencijas	☐	☐	☐
Vaiko vertinimo knyga, kurioje tėvai ir pedagogai dalijasi vaiko ugdymo poreikiais ir patirtimi	☐	☐	☐
Tėvų apklausa	☐	☐	☐
Tėvų dalyvavimas pačių ikimokyklinių ugdymo institucijų atliekamuose įsivertinimo tyrimuose	☐	☐	☐
Vaiko ugdymo metodų, tikslų, priemonių aptarimas su tėvais	☐	☐	☐
Tėvų, pedagogų ir vaikų išitraukimas kuriant, organizuojant ir įgyvendinant įvairias veiklas („visi kartu - sau patiems“)	☐	☐	☐
Tėvų organizuotos šventės vaikams ir pedagogams („tėvai - vaikams“)	☐	☐	☐
Bendros tėvų, pedagogų ir vaikų išvykos į gamtą, ekskursijos, stovyklos ir pan.	☐	☐	☐
Bendras tėvų, tėvų, pedagogų ir vaikų dalyvavimas bendruomeninėje ne ikimokyklinės įstaigos veikloje (pvz. miesto renginiuose, parodose, konkursuose, koncertuose ir pan.)	☐	☐	☐
Tėvų dalijimasis patirtimi (profesine, pomėgių ir pan.), pasakų vaikams sekimas, žaidimų vedimas	☐	☐	☐
Paskaitos tėvams apie darželio vertybes, ugdymo ir veiklų principus ir pan.	☐	☐	☐
Pedagogų pavadavimas jiems išvykus	☐	☐	☐

25. Kaip dažnai savo darbe taikote vaikų-tėvų-pedagogų sėkmingą bendradarbiavimą užtikrinančias priemones (kiekvienam teiginiui pažymėkite po vieną variantą) (kur „Niekada“ - nurodytos priemonės

savo darbe nė karto netaikėte, „Labai retai“ - 1-3 kartus per ugdymo praktiką, „Retai“ - 1-3 kartus per ugdymo metus, „Dažnai“ - 1-3 kartus per mėnesį, „Nuolat“ - beveik kiekvieną dieną)

	Nuolat	Dažnai	Retai	Labai retai	Niekada
Individualus pokalbis atvedus ar pasiimant vaiką	☐	☐	☐	☐	☐
Informavimas tėvų susirinkimų metu	☐	☐	☐	☐	☐
Informavimas skelbimų lentoje, informaciniuose stenduose	☐	☐	☐	☐	☐
Informavimas paliekant informaciją asmeniškai vaikui skirtoje vietoje (vaiko rūbinėlėje, stalčiuje, lentynoje ir pan.)	☐	☐	☐	☐	☐
Informavimas įrašant žinutes vaiko užrašų knygutėse	☐	☐	☐	☐	☐
Informavimas telefonu	☐	☐	☐	☐	☐
Informavimas elektroniniu paštu	☐	☐	☐	☐	☐
Informavimas internetu (t.y. įstaigos internetiniame tinklapyje, socialiniuose tinkluose sukurtoje paskyroje ir pan.)	☐	☐	☐	☐	☐
Informavimas prašant paties vaiko perduoti žinių tėvams	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvų pakvietimas į bendrus vaikų-tėvų renginius, projektus („vaikai - tėvams“)	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvystės/ motinystės įgūdžių mokymai tėvams, t.y. mokymai, kaip ugdyti vaiką	☐	☐	☐	☐	☐
Lankymasis šeimose	☐	☐	☐	☐	☐
„Atvirų durų“ dienos šeimos nariams (šeimos nariams suteikiama galimybė stebėti ugdymo procesą)	☐	☐	☐	☐	☐
Ikimokyklinėje įstaigoje įkurtas tėvų kambarys, kur sukaupta metodinė, psichologinė literatūra, leidiniai tėvams	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas susipažįstant ir aptariant vaiko charakterį, įpročius, pomėgius	☐	☐	☐	☐	☐
Vaiko auginimo patirtimi šeimoje pasidalijimas tėvų ir pedagogų grupėje, gilesnis vienas kito pažinimas	☐	☐	☐	☐	☐
Ugdomųjų veiklų vaikams organizavimas, siekiant tėvams ir pedagogams kartu atpažinti vaiko interesus, pasiekimus, kompetencijas	☐	☐	☐	☐	☐
Vaiko vertinimo knyga, kurioje tėvai ir pedagogai dalijasi vaiko ugdymo poreikiais ir patirtimi	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvų apklaustos	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvų dalyvavimas pačių ikimokyklinių ugdymo institucijų atliekamuose įsivertinimo tyrimuose	☐	☐	☐	☐	☐
Vaiko ugdymo metodų, tikslų, priemonių aptarimas su tėvais	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvų, pedagogų ir vaikų įsitraukimas kuriant, organizuojant ir įgyvendinant įvairias veiklas („visi kartu - sau patiems“)	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvų organizuotos šventės vaikams ir pedagogams („tėvai - vaikams“)	☐	☐	☐	☐	☐
Bendros tėvų, pedagogų ir vaikų išvykos į gamtą, ekskursijos, stovyklos ir pan.	☐	☐	☐	☐	☐
Bendras tėvų, tėvų, pedagogų ir vaikų dalyvavimas bendruomeninėje ne ikimokyklinės įstaigos veikloje (pvz. miesto renginiuose, parodose, konkursuose, koncertuose ir pan.)	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvų dalijimasis patirtimi (profesine, pomėgių ir pan.), pasakų vaikams sekimas, žaidimų vedimas	☐	☐	☐	☐	☐
Paskaitos tėvams apie darželio vertybes, ugdymo ir veiklų principus ir pan.	☐	☐	☐	☐	☐
Pedagogų pavadavimas jiems išvykus	☐	☐	☐	☐	☐

26. Pagrindinės tėvų ir pedagogų bendravimo kliūtys (kiekvienam teiginiui pažymėkite po vieną variantą):

	Taip	Iš dalies	Ne
--	------	-----------	----

neigiamos pedagogų nuostatos, nepakankamos pastangos kalbėtis su tėvais	☐	☐	☐
tėvų užimtumas	☐	☐	☐
tėvų atsakomybės vengimas	☐	☐	☐
tėvų kvietimų bendradarbiauti ignoravimas	☐	☐	☐
problemos nepripažinimas	☐	☐	☐
problemos slėpimas	☐	☐	☐
tėvų išankstinės neigiamos nuostatos	☐	☐	☐
nepakankama tėvų bendravimo kultūra	☐	☐	☐
tėvų siekis glaudesnio ryšio su ugdymo įstaiga, tačiau nenorėjimas prisiimti aktyvesnio vaidmens	☐	☐	☐
pedagogo organizuotumo ir kūrybiškumo organizuojant problemas sprendimą trūkumas	☐	☐	☐
netikslingi susitikimai	☐	☐	☐
pedagogo menkos pastangos pažinti šeimos individualumą; laiko stoka	☐	☐	☐
pedagogo netinkamas bendravimas su tėvais (grasinimai, nesavalaikiai patarimai, kritika ir pan.)	☐	☐	☐

27. Kaip dažnai savo darbe susiduriate su išvardintomis bendravimo kliūtimis (kiekvienam teiginiui pažymėkite po vieną variantą) (kur "Niekada" - su nurodyta kliūtimi savo darbe jums nei karto neteko susidurti, "Labai retai" - 1-3 kartus per ugdymo praktiką, "Retai" - 1-3 kartus per ugdymo metus, "Dažnai" - 1-3 kartus per mėnesį, "Nuolat" - beveik kiekvieną dieną)

	Nuolat	Dažnai	Retai	Labai retai	Niekada
neigiamos pedagogų nuostatos, nepakankamos pastangos kalbėtis su tėvais	☐	☐	☐	☐	☐
tėvų užimtumas	☐	☐	☐	☐	☐
tėvų atsakomybės vengimas	☐	☐	☐	☐	☐
tėvų kvietimų bendradarbiauti ignoravimas	☐	☐	☐	☐	☐
problemos nepripažinimas	☐	☐	☐	☐	☐
problemos slėpimas	☐	☐	☐	☐	☐
tėvų išankstinės neigiamos nuostatos	☐	☐	☐	☐	☐
nepakankama tėvų bendravimo kultūra	☐	☐	☐	☐	☐
tėvų siekis glaudesnio ryšio su mokykla, tačiau nenorėjimas prisiimti aktyvesnio vaidmens	☐	☐	☐	☐	☐
pedagogo organizuotumo ir kūrybiškumo organizuojant problemas sprendimą trūkumas	☐	☐	☐	☐	☐
netikslingi susitikimai	☐	☐	☐	☐	☐
pedagogo menkos pastangos pažinti šeimos individualumą; laiko stoka	☐	☐	☐	☐	☐
pedagogo netinkamas bendravimas su tėvais (grasinimai, nesavalaikiai patarimai, kritika ir pan.)	☐	☐	☐	☐	☐

28. Įvertinkite balais (skalėje nuo 1 iki 10) veiksnius, kurie, Jūsų nuomone, prisidėtų prie ugdytinių pasiekimų bei daromos pažangos vertinimo proceso kokybės didinimo (1 - mažiausiai svarbus, 10 - pats svarbiausias):

	Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas
	Pedagogų ir ugdytinių tėvų bendri mokymai
	Pedagogų įtraukimas į pasiekimų ir daromos pažangos vertinimo aprašo kūrimo procesą
	Tėvų įtraukimas į pasiekimų ir daromos pažangos vertinimo procesą
	Bendradarbiavimas su kitomis ikimokyklinio ugdymo įstaigomis, siekiant tobulinti ugdytinių pasiekimų bei daromos pažangos vertinimo procesą
	Nustatytas ilgesnis terminas, per kurį būtina atlikti pirminį ugdytinio pasiekimų ir daromos pažangos vertinimą
	Mažesnis ugdomų vaikų skaičius grupėje
	Galimybė taikyti įvairias inovatyvias priemones (pvz. bendravimas el. paštu, informacijos apsikeitimas internete, vaizdinės medžiagos demonstravimas šiuolaikinėmis medijos priemonėmis ir pan.) ugdytinių tėvų - pedagogų abipusio ryšio palaikymui
	Ugdytinių pasiekimų bei daromos pažangos vertinimo procesui skiriamas atskiras finansavimas, kurį būtų galima naudoti įvairioms skatinimo priemonėms bei vertinimo rezultatų apipavidalinimui ir pateikimui
	Įstatymais, o ne pačios ugdymo įstaigos reglamentuota ugdytinių pasiekimų bei daromos pažangos vertinimo metodika

Nuoširdžiai dėkoju už Jūsų atsakymus.

Respondentų pasiskirstymas pagal reikalavimų ikimokyklinio ugdymo pedagogui vertinimą (N=152)

Reikalavimai ikimokyklinio ugdymo pedagogui	Respondentų atsakymai									
	Sutinku		Iš dalies sutinku		Neturiu nuomonės		Iš dalies nesutinku		Nesutinku	
	skaičius	%	skaičius	%	skaičius	%	skaičius	%	skaičius	%
Pedagogas ugdo savarankiškumą	138	90,79	14	9,21	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Pedagogas privalo būti jautrus ir dėmesingas vaikams	148	97,37	4	2,63	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Pedagogas stebi, tyrinėja, analizuoja, vertina, apmąsto ir prognozuoja vaiko raidą, tobulina ugdymo procesą	138	90,79	14	9,21	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Pedagogas yra vaiko žaidimų ir veiklos partneris	117	76,97	33	21,71	0	0,00	1	0,66	1	0,66
Pedagogas žino esminius vaiko poreikius, jų tenkinimo ir poveikio būdus bei galimybes	136	89,47	16	10,53	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Pedagogas informuoja tėvus apie vaiko pasiekimus ir daromą pažangą	148	97,37	4	2,63	0	0,00	0	0,00	0	0,00

Pedagogų turimos kvalifikacijos įsivertinimo rezultatų ir duomenų apie kvalifikacijos tobulinimą lyginamoji lentelė (N=152)

	Ar Jūsų turimos kvalifikacijos ir žinių pakanka, atliekant ugdytinio pasiekimų bei daromos pažangos vertinimą (1 - žinios silpnos, 5 - žinios puikios ir jų pilnai pakanka)					Iš viso
Įsivertinimo balai	1	2	3	4	5	
skaičius	1	5	48	74	24	152
% nuo visų respondentų	0,65	3,29	31,58	48,69	15,79	100
Kiek kartų per pastaruosius trejus metus tobulinote kvalifikaciją ugdytinių pasiekimų bei daromos pažangos vertinimo srityje?						
nei karto	1	5	26	26	6	64
%	100,00	100,00	54,17	35,14	25,00	
% nuo visų respondentų	0,66	3,29	17,11	17,11	3,95	42,12
vieną kartą			10	19	6	35
%			20,83	25,68	25,00	
% nuo visų respondentų			6,58	12,50	3,95	23,03
du kartus			8	14	5	27
%			16,67	18,92	20,83	
% nuo visų respondentų			5,26	9,21	3,29	17,76
3 ir daugiau			4	15	7	26
%			8,33	20,27	29,17	
% nuo visų respondentų			2,63	9,87	4,61	17,11
Ar norėtumėte tobulinti kvalifikaciją ir turimas žinias ugdytinių pasiekimų ir daromos pažangos vertinimo srityje?						
Taip, labai		4	18	24	6	52
%		80,00	37,5	32,43	25,00	
% nuo visų respondentų		2,63	11,84	15,79	3,95	34,21
Taip			22	46	17	85
%			45,83	62,16	70,83	
% nuo visų respondentų			14,47	30,26	11,18	55,91
Tik jei to reikalaus įstaigos vadovybė	1		7	4		12
%	100,00		14,58	5,41	0	
% nuo visų respondentų	0,66		4,61	2,63	0	7,90
Ne		1	1		1	3
%		20,00	2,08		4,17	
% nuo visų respondentų		0,66	0,66		0,66	1,98

**Pedagogų kvalifikacijos tobulinimosi ugdytinių pasiekimų ir daromos pažangos
vertinimo srityje vertinimo rezultatai (N=152)**

Respondentų pasiskirstymas pagal dalyvavimą mokymuose per pastaruosius trejus metus			Respondentų pasiskirstymas pagal pageidavimą tobulinti kvalifikaciją							
			Taip, labai		Taip		Tik jei to reikalaus įstaigos vadovybė		Ne	
kartai	skaičius	%	skaičius	%	skaičius	%	skaičius	%	skaičius	%
nei karto	64	42,10	24	37,50	30	46,88	7	10,94	3	4,69
vieną kartą	35	23,02	11	31,43	22	62,86	2	5,71		
du kartus	27	17,76	9	33,33	16	59,26	2	7,41		
3 ir daugiau	26	17,12	9	34,62	16	61,54	1	3,85		
3	19	12,50	5	26,32	13	68,42	1	5,26		
4	2	1,32	1	50,00	1	50,00				
5	1	0,66	1	100,00						
6	2	1,32	1	50,00	1	50,00				
7 ir daugiau	2	1,32	1	50,00	1	50,00				
Viso:	152	100,00	53	34,87	84	55,26	12	7,89	3	1,97

Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo sričių ir veiksmų vertinimo rezultatai (N=152)

Eil. nr.	Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo sritys ir veiksniai	Veiksmų svarbumo įvertinimas						Kaip dažnai savo darbe susiduriama su veiksniais									
		skaičius			%			skaičius					%				
		Taip	Iš dalies	Ne	Taip	Iš dalies	Ne	Nuolat	Dažnai	Retai	Labai retai	Niekada	Nuolat	Dažnai	Retai	Labai retai	Niekada
	Tėvų informavimas ir švietimas																
1	Individualus pokalbis atvedus ar pasiimant vaiką	145	7	0	95,39	4,61	0	129	20	3	0	0	84,87	13,16	1,97	0	0
2	Informavimas tėvų susirinkimų metu	116	35	1	76,31	23,03	0,66	12	53	86	0	1	7,89	34,87	56,58	0	0,66
3	Informavimas skelbimų lentoje, informaciniuose stenduose	69	73	10	45,39	48,03	6,58	38	102	7	3	2	25	67,11	4,61	1,97	1,31
4	Informavimas paliekant informaciją asmeniškai vaikui skirtoje vietoje (vaiko rūbinėlėje, stalčiuje, lentynoje ir pan.)	57	74	21	37,5	48,68	13,82	8	28	29	51	36	5,26	18,42	19,08	33,56	23,68
5	Informavimas įrašant žinutes vaiko užrašų knygutėse	58	63	31	38,16	41,45	20,39	7	40	9	9	87	4,61	26,32	5,92	5,92	57,23
6	Informavimas telefonu	86	57	9	56,58	37,5	5,92	19	85	30	11	7	12,5	55,91	19,74	7,24	4,61
7	Informavimas elektroniniu paštu	66	71	15	43,42	46,71	9,87	5	28	66	22	31	3,29	18,42	43,43	14,47	20,39
8	Informavimas internetu (t.y. įstaigos internetiniame tinklapyje, socialiniuose tinkluose sukurtoje paskyroje ir pan.)	58	74	20	38,16	48,68	13,16	8	33	45	25	41	5,26	21,71	29,61	16,45	26,97
9	Informavimas prašant paties vaiko perduoti žinią tėvams	30	54	68	19,74	35,53	44,73	6	25	21	26	74	3,95	16,45	13,82	17,11	48,67
10	Tėvų pakvietimas į bendrus vaikų-tėvų renginius, projektus („vaikai - tėvams“)	134	17	1	88,16	11,18	0,66	28	89	28	5	2	18,42	58,55	18,42	3,29	1,32
11	Tėvystės/ motinystės įgūdžių mokymai tėvams, t.y. mokymai, kaip ugdyti vaiką	78	60	14	51,32	39,47	9,21	2	13	27	56	54	1,31	8,55	17,76	36,85	35,53
12	Lankymasis šeimose	49	65	38	32,24	42,76	25	0	4	8	16	124	0	2,63	5,26	10,53	81,58
13	„Atvirų durų“ dienos šeimos nariams (šeimos nariams suteikiama galimybė stebėti ugdymo procesą)	115	35	2	75,66	23,03	1,31	10	30	94	7	11	6,58	19,74	61,83	4,61	7,24
14	Ikimokyklinėje įstaigoje įkurtas tėvų kambarys, kur sukaupta metodinė, psichologinė literatūra, leidiniai tėvams	91	43	18	59,87	28,29	11,84	4	9	18	13	108	2,63	5,92	11,84	8,55	71,06

Analizė ir įsivertinimas																	
15	Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas susipažįstant ir aptariant vaiko charakterį, įpročius, pomėgius	135	16	1	88,81	10,53	0,66	24	47	68	5	8	15,79	30,92	44,74	3,29	5,26
16	Vaiko auginimo patirtimi šeimoje pasidalijimas tėvų ir pedagogų grupėje, gilesnis vienas kito pažinimas	108	38	6	71,05	25	3,95	10	21	66	34	21	6,58	13,82	43,41	22,37	13,82
17	Ugdomųjų veiklų vaikams organizavimas, siekiant tėvams ir pedagogams kartu atpažinti vaiko interesus, pasiekimus, kompetencijas	118	33	1	77,63	21,71	0,66	19	42	70	16	5	12,5	27,63	46,05	10,53	3,29
18	Vaiko vertinimo knyga, kurioje tėvai ir pedagogai dalijasi vaiko ugdymo poreikiais ir patirtimi	99	50	3	65,14	32,89	1,97	10	15	21	33	73	6,58	9,87	13,82	21,71	48,02
19	Tėvų apklausa	87	64	1	57,23	42,11	0,66	17	43	81	8	3	11,18	28,29	53,29	5,27	1,97
20	Tėvų dalyvavimas pačių ikimokyklinių ugdymo institucijų atliekamuose įsivertinimo tyrimuose	96	52	4	63,16	34,21	2,63	16	14	52	41	29	10,53	9,21	34,21	26,97	19,08
21	Vaiko ugdymo metodų, tikslų, priemonių aptarimas su tėvais	110	40	2	72,37	26,32	1,31	21	67	49	12	3	13,82	44,08	32,24	7,89	1,97
Bendras veiklų organizavimas ir dalyvavimas jose																	
22	Tėvų, pedagogų ir vaikų įsitraukimas kuriant, organizuojant ir įgyvendinant įvairias veiklas („visi kartu - sau patiems“)	125	25	2	82,24	16,45	1,31	16	34	69	27	6	10,53	22,37	45,39	17,76	3,95
23	Tėvų organizuotos šventės vaikams ir pedagogams („tėvai - vaikams“)	126	23	3	82,89	15,14	1,97	16	25	46	42	23	10,53	16,45	30,26	27,63	15,13
24	Bendros tėvų, pedagogų ir vaikų išvykos į gamtą, ekskursijos, stovyklos ir pan.	120	31	1	78,95	20,39	0,66	5	12	41	44	50	3,29	7,89	26,98	28,95	32,89
25	Bendras tėvų, tėvų, pedagogų ir vaikų dalyvavimas bendruomeninėje ne ikimokyklinės įstaigos veikloje (pvz. miesto renginiuose, parodose, konkursuose, koncertuose ir pan.)	94	55	3	61,85	36,18	1,97	12	18	70	41	11	7,89	11,84	46,05	26,98	7,24
26	Tėvų dalijimasis patirtimi (profesine, pomėgių ir pan.), pasakų vaikams sekimas, žaidimų vedimas	115	35	2	75,66	23,03	1,31	4	18	55	52	23	2,63	11,84	36,18	34,22	15,13
27	Paskaitos tėvams apie darželio vertybes, ugdymo ir veiklų principus ir pan.	74	73	5	48,68	48,03	3,29	4	26	34	50	38	2,63	17,11	22,37	32,89	25
28	Pedagogų pavadavimas jiems išvykus	84	57	11	55,26	37,5	7,24	1	7	9	23	112	0,66	4,61	5,92	15,13	73,68

Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo sričių ir veiksmų svarbumo įvertinimo lentelė (N=152)

Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo sritys ir veiksniai	Veiksmų svarbumo įvertinimas					Kaip dažnai savo darbe susiduriama su veiksniais				
	Vertinimo variantai			Įvertinimo balais suma	Vidutinė įvertinimo reikšmė, balais	Vertinimo variantai			Įvertinimo balais suma	Vidutinė įvertinimo reikšmė, balais
	Taip	Iš dalies	Ne			Nuolat ar dažnai	Retai	Labai retai ar niekada		
	Priskirti koeficientai			Priskirti koeficientai						
	2	1	-2	2	1	-2				
Tėvų informavimas ir švietimas					1,13					0,10
Individualus pokalbis atvedus ar pasiimant vaiką	145	7	0	297	1,95	149	3	0	301	1,98
Informavimas tėvų susirinkimų metu	116	35	1	265	1,74	65	86	1	214	1,41
Informavimas skelbimų lentoje, informaciniuose stenduose	69	73	10	191	1,26	140	7	5	277	1,82
Informavimas paliekant informaciją asmeniškai vaikui skirtoje vietoje (vaiko rūbinėlėje, stalčiuje, lentynoje ir pan.)	57	74	21	146	0,96	36	29	87	-73	-0,48
Informavimas įrašant žinutes vaiko užrašų knygutėse	58	63	31	117	0,77	47	9	96	-89	-0,59
Informavimas telefonu	86	57	9	211	1,39	104	30	18	202	1,33
Informavimas elektroniniu paštu	66	71	15	173	1,14	33	66	53	26	0,17
Informavimas internetu (t.y. įstaigos internetiniame tinklapyje, socialiniuose tinkluose sukurtoje paskyroje ir pan.)	58	74	20	150	0,99	41	45	66	-5	-0,03
Informavimas prašant paties vaiko perduoti žinią tėvams	30	54	68	-22	-0,14	31	21	100	-117	-0,77
Tėvų pakvietimas į bendrus vaikų-tėvų renginius, projektus („vaikai - tėvams“)	134	17	1	283	1,86	117	28	7	248	1,63
Tėvystės/ motinystės įgūdžių mokymai tėvams, t.y. mokymai, kaip ugdyti vaiką	78	60	14	188	1,24	15	27	110	-163	-1,07
Lankymasis šeimose	49	65	38	87	0,57	4	8	140	-264	-1,74
„Atvirų durų“ dienos šeimos nariams (šeimos nariams suteikiama galimybė stebėti ugdymo procesą)	115	35	2	261	1,72	40	94	18	138	0,91
Ikimokyklinėje įstaigoje įkurtas tėvų kambarys, kur sukaupta metodinė, psichologinė literatūra, leidiniai tėvams	91	43	18	189	1,24	13	18	121	-198	-1,30

Analizė ir įsivertinimas					1,66					0,52
Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas susipažįstant ir aptariant vaiko charakterį, įpročius, pomėgius	135	16	1	284	1,87	71	68	13	184	1,21
Vaiko auginimo patirtimi šeimoje pasidalijimas tėvų ir pedagogų grupėje, gilesnis vienas kito pažinimas	108	38	6	242	1,59	31	66	55	18	0,12
Ugdomųjų veiklų vaikams organizavimas, siekiant tėvams ir pedagogams kartu atpažinti vaiko interesus, pasiekimus, kompetencijas	118	33	1	267	1,76	61	70	21	150	0,99
Vaiko vertinimo knyga, kurioje tėvai ir pedagogai dalijasi vaiko ugdymo poreikiais ir patirtimi	99	50	3	242	1,59	25	21	106	-141	-0,93
Tėvų apklausos	87	64	1	236	1,55	60	81	11	179	1,18
Tėvų dalyvavimas pačių ikimokyklinių ugdymo institucijų atliekamuose įsivertinimo tyrimuose	96	52	4	236	1,55	30	52	70	-28	-0,18
Vaiko ugdymo metodų, tikslų, priemonių aptarimas su tėvais	110	40	2	256	1,68	88	49	15	195	1,28
Bendras veiklų organizavimas ir dalyvavimas jose					1,62					-0,34
Tėvų, pedagogų ir vaikų įsitraukimas kuriant, organizuojant ir įgyvendinant įvairias veiklas („visi kartu - sau patiems“)	125	25	2	271	1,78	50	69	33	103	0,68
Tėvų organizuotos šventės vaikams ir pedagogams („tėvai - vaikams“)	126	23	3	269	1,77	41	46	65	-2	-0,01
Bendros tėvų, pedagogų ir vaikų išvykos į gamtą, ekskursijos, stovyklos ir pan.	120	31	1	269	1,77	17	41	94	-113	-0,74
Bendras tėvų, tėvų, pedagogų ir vaikų dalyvavimas bendruomeninėje ne ikimokyklinės įstaigos veikloje (pvz. miesto renginiuose, parodose, konkursuose, koncertuose ir pan.)	94	55	3	237	1,56	30	70	52	26	0,17
Tėvų dalijimasis patirtimi (profesine, pomėgių ir pan.), pasakų vaikams sekimas, žaidimų vedimas	115	35	2	261	1,72	22	55	75	-51	-0,34
Paskaitos tėvams apie darželio vertybes, ugdymo ir veiklų principus ir pan.	74	73	5	211	1,39	30	34	88	-82	-0,54
Pedagogų pavadavimas jiems išvykus	84	57	11	203	1,34	8	9	135	-245	-1,61

Respondentų atsakymų apie tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo kliūtis vertinimo rezultatai (N=152)

Eil. nr.	Pagrindinės tėvų ir pedagogų bendravimo kliūtys	Bendravimo kliūčių svarbumo įvertinimas						Kaip dažnai savo darbe susiduriama su bendravimo kliūtimis									
		skaičius			%			skaičius					%				
		Taip	Iš dalies	Ne	Taip	Iš dalies	Ne	Nuolat	Dažnai	Retai	Labai retai	Niekada	Nuolat	Dažnai	Retai	Labai retai	Niekada
1	neigiamos pedagogų nuostatos, nepakankamos pastangos kalbėtis su tėvais	90	46	16	59,21	30,26	10,53	1	10	40	72	29	0,66	6,58	26,32	47,37	19,08
2	tėvų užimtumas	106	45	1	69,74	29,6	0,66	17	104	26	4	1	11,18	68,42	17,11	2,63	0,66
3	tėvų atsakomybės vengimas	82	67	3	53,95	44,08	1,97	2	53	85	8	4	1,31	34,88	55,92	5,26	2,63
4	tėvų kvietimų bendradarbiauti ignoravimas	75	66	11	49,34	43,42	7,24	2	30	86	19	15	1,31	19,74	56,58	12,5	9,87
5	problemos nepripažinimas	87	61	4	57,24	40,13	2,63	3	36	81	26	6	1,97	23,68	53,29	17,11	3,95
6	problemos slėpimas	88	57	7	57,89	37,5	4,61	2	29	78	29	14	1,31	19,08	51,32	19,08	9,21
7	tėvų išankstinės neigiamos nuostatos	81	67	4	53,29	44,08	2,63	1	45	78	21	7	0,66	29,59	51,32	13,82	4,61
8	nepakankama tėvų bendravimo kultūra	75	71	6	49,34	46,71	3,95	3	38	82	27	2	1,97	25	53,95	17,77	1,31
9	tėvų siekis glaudesnio ryšio su ugdymo įstaiga, tačiau nenorėjimas prisiimti aktyvesnio vaidmens	83	67	2	54,61	44,08	1,31	3	84	48	14	3	1,97	55,27	31,58	9,21	1,97
10	pedagogo organizuotumo ir kūrybiškumo organizuojant problemas sprendimą trūkumas	83	57	12	54,61	37,5	7,89	0	10	59	53	30	0	6,58	38,81	34,87	19,74
11	netikslingi susitikimai	70	46	36	46,06	30,26	23,68	2	4	31	43	72	1,31	2,63	20,39	28,31	47,37
12	pedagogo menkos pastangos pažinti šeimos individualumą; laiko stoka	79	57	16	51,97	37,5	10,53	0	13	34	45	60	0	8,55	22,37	29,61	39,47
13	pedagogo netinkamas bendravimas su tėvais (grasinimai, nesavalaikiai patarimai, kritika ir pan.)	99	33	20	65,13	21,71	13,16	0	4	17	24	107	0	2,63	11,18	15,79	70,4

Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo kliūčių svarbumo įvertinimo lentelė (N=152)

Eil. nr.	Pagrindinės tėvų ir pedagogų bendravimo kliūtys	Bendravimo kliūčių svarbumo įvertinimas					Kaip dažnai savo darbe susiduriama su bendravimo kliūtimis				
		Vertinimo variantai			Įvertinimo balais suma	Vidutinė įvertinimo reikšmė, balais	Vertinimo variantai			Įvertinimo balais suma	Vidutinė įvertinimo reikšmė, balais
		Taip	Iš dalies	Ne			Nuolat ar dažnai	Retai	Labai retai ar niekada		
		Priskirti koeficientai			Priskirti koeficientai						
		2	1	-2	2	1	-2				
1	neigiamos pedagogų nuostatos, nepakankamos pastangos kalbėtis su tėvais	90	46	16	194	1,28	11	40	101	-140	-0,92
2	tėvų užimtumas	106	45	1	255	1,68	121	26	5	258	1,70
3	tėvų atsakomybės vengimas	82	67	3	225	1,48	55	85	12	171	1,13
4	tėvų kvietimų bendradarbiauti ignoravimas	75	66	11	194	1,28	32	86	34	82	0,54
5	problemos nepripažinimas	87	61	4	227	1,49	39	81	32	95	0,63
6	problemos slėpimas	88	57	7	219	1,44	31	78	43	54	0,36
7	tėvų išankstinės neigiamos nuostatos	81	67	4	221	1,45	46	78	28	114	0,75
8	nepakankama tėvų bendravimo kultūra	75	71	6	209	1,38	41	82	29	106	0,70
9	tėvų siekis glaudesnio ryšio su ugdymo įstaiga, tačiau nenorėjimas prisiimti aktyvesnio vaidmens	83	67	2	229	1,51	87	48	17	188	1,24
10	pedagogo organizuotumo ir kūrybiškumo organizuojant problemas sprendimą trūkumas	83	57	12	199	1,31	10	59	83	-87	-0,57
11	netikslingi susitikimai	70	46	36	114	0,75	6	31	115	-187	-1,23
12	pedagogo menkos pastangos pažinti šeimos individualumą; laiko stoka	79	57	16	183	1,20	13	34	105	-150	-0,99
13	pedagogo netinkamas bendravimas su tėvais (grasinimai, nesavalaikiai patarimai, kritika ir pan.)	99	33	20	191	1,26	4	17	131	-237	-1,56

Ugdytinių pasiekimų vertinimo proceso kokybę lemiančių faktorių vidutinių reikšmių apskaičiavimo lentelė

Eil nr., i	Ugdytinių pasiekimų vertinimo proceso kokybę lemiantys faktoriai, F _i	Balų skalė, j										Įvertinimo balais suma	Vidutinė faktoriaus įvertinimo reikšmė, balais
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
		Įvertinimo balais pasiskirstymas, F _{ij}											
1	Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas	3	3	7	6	10	16	15	21	33	38	1150	7,57
2	Mažesnis ugdomų vaikų skaičius grupėje	9	5	6	15	9	18	19	18	19	34	1038	6,83
3	Įstatymais, o ne pačios ugdymo įstaigos reglamentuota ugdytinių pasiekimų bei daromos pažangos vertinimo metodika	27	8	5	2	6	17	9	10	25	43	996	6,55
4	Nustatytas ilgesnis terminas, per kurį būtina atlikti pirminį ugdytinio pasiekimų ir daromos pažangos vertinimą	8	11	3	11	18	16	19	34	20	12	974	6,41
5	Tėvų įtraukimas į pasiekimų ir daromos pažangos vertinimo procesą	4	11	23	8	20	18	34	20	10	4	863	5,68
6	Pedagogų įtraukimas į pasiekimų ir daromos pažangos vertinimo aprašo kūrimo procesą	9	21	18	25	18	15	13	12	12	9	770	5,07
7	Ugdytinių pasiekimų bei daromos pažangos vertinimo procesui skiriamas atskiras finansavimas, kurį būtų galima naudoti įvairioms skatinimo priemonėms bei vertinimo rezultatų apipavidalinimui ir pateikimui	9	23	22	26	16	16	15	7	12	6	730	4,8
8	Bendradarbiavimas su kitomis ikimokyklinio ugdymo įstaigomis, siekiant tobulinti ugdytinių pasiekimų bei daromos pažangos vertinimo procesą	18	20	20	29	20	14	15	8	8	0	659	4,34
9	Galimybė taikyti įvairias inovatyvias priemones (pvz. bendravimas el. paštu, informacijos apsikeitimas internete, vaizdinės medžiagos demonstravimas šiuolaikinėmis medijos priemonėmis ir pan.) ugdytinių tėvų - pedagogų abipusio ryšio palaikymui	24	21	34	19	15	10	7	12	8	2	616	4,05
10	Pedagogų ir ugdytinių tėvų bendri mokymai	41	29	14	11	20	12	6	10	5	4	564	3,71

¹ N=152 (respondentų skaičius).